

MAGYAR
ÉPÍTÉSZ
KAMARA

2025.
június

KÖZLÖNY
MŰHELY

építész

300

**FÓKUSZTÉMA: 300 –
SZEMEZGETÉS RÉGI
LAPSZÁMOKBÓL**

MÉK HÍREK – TÁJÉKOZTATÓ A MÉK 2025. MÁJUSI 9-I KÜLDÖTTGYŰLÉSÉRŐL
– A MÉK 2025. MÁJUS 9-I KÜLDÖTTGYŰLÉSÉNEK HATÁROZATAI – ÉLINDULT A
KÖTELEZŐ TERVEZŐI FELELŐSSÉGBIZTOSÍTÁS ONLINE BEJELENTŐ FELÜLETE – MEG-
ALKULT A MÉK ÉPÜLETSZERKEZETI KOLLÉGIUMA – ÚJ TECHNOLÓGIA ROVAT –
FÓKUSZTÉMA: 300, AVAGY VÁLOGATÁS LAPUNK KORÁBBI SZÁMAINAK ÉRDEKES
CIKKEIBŐL

ZENIT MAX TETŐCSEREPEK

Kifinomult ízlés, letisztult stílus.

Letisztultság, erő és design. Határozottan a legmodernebb igényeknek megfelelően kifejlesztve.

Modern vonalú
tetőcserép

Nyolcféle
színárnyalatban

50 év
garancia*

2025.
június

M A G Y A R
É P Í T É S Z
K A M A R A
K Ö Z L Ö N Y
M Ű H E L Y

építész

TARTALOM

A Magyar Építész Kamara hírei

Ajánló	2
Tájékoztató a MÉK 2025. májusi 9-i küldöttgyűléséről	3
A MÉK 2025. május 9-i küldöttgyűlésének határozatai	5
Elindult a kötelező tervezői felelősségbiztosítás online bejelentő felülete	6
Megalakult a MÉK Épületszerkezeti Kollégiuma	7

Új technológia

ROCKWOOL BIM-modellkönyvtár	7
Multipor: fenntartható és hatékony megoldás otthona hőszigetelésére	8
A magyar építészet hisz az URSA-szigetelőanyagokban	9
Különleges projekt a Budai Várban	10

Fókusztema: 300 – Szemezgetés régi lapszámokból

Sylvester Ádámmal a Budapesti Építész Kamara feladatairól, lehetőségeiről és terveiről beszélgettünk	12
Mit kíván a magyar építész? A „12 pont”	13
Volt egyszer egy Mérnök és Építész Egylet	14
Tájékoztató az Építészeti szolgáltatás és díjszámítás szabályzat tervezetéről	16
Miért nincs magyar építészeti kritika?	18
Az építész szakmagyakorlás modellje – Összefoglaló ismertetés	20
A 100. Építész Közlöny 100 jó tanácsa az építészeknek	22
Az építészet más!	25
Az magyar hintalórul, avagy Európa megnevettetése	30
A MÉK Építészetpolitikai ad hoc Munkabizottságának hírei	31
Ami összeköt – Nemzetközi tanácskozást tartottak az építészetpolitikáról a Műegyetemen	34

ÉPÍTÉSZ KÖZLÖNY-MŰHELY | ISSN 1789-0934 |

| 300. szám | 2025. június

A Magyar Építész Kamara kiadványa | Kiadja: Publicitas Art-Media Kiadó Kft. | Felelős: Nagy Ibolya, a kft. ügyvezetője
A szerkesztőbizottság elnöke: dr. Hajnóczy Péter; tagjai: Szalay Tihamér, Turi Attila | Főszerkesztő: Tutervai Mátyás
| Felelős szerkesztő: Dér Andrea | Szerkesztőség: H-1088 Budapest, Ötpacsi utca 2., telefon: (06-1) 318-2944,
(06-30) 4730-391, e-mail: szerkesztoseg@mek.hu, www.mek.hu | Hirdetésfelvétel: Publicitas Art-Media Kiadó Kft.
H-1021 Budapest, Tárogató út 26., telefon: (06-30) 964-9598, e-mail: ibolyan@publicitasart.hu, www.publicitasart.hu
A leadott anyagok tartalmáért és formai megjelenéséért a kiadó nem vállal felelősséget. A Magyar Építész Kamara
elektronikus kiadványa: www.mek.hu – napi frissítés. A honlap nyitóoldalon lehet feliratkozni a heti e-mail hírlevélre.

300

Ajánló

Kedves Olvasók, Tisztelt Kollégák!

300!

Nem a spártai harcosokról kívánunk megemlékezni, bár ők is megérdemelnék. Most az elmúlt mintegy 3 évtizedre emlékezünk.

A közlőny elérkezett a 300. számához!

Nagy dolog ez, hiszen esetenként viszontagságos időszakokat is túlélve megérte a mai napot ez a lap. Először is köszönjük mindazoknak, akik ezalatt a sok év alatt tevékeny résztvevői voltak a közlőny kiadásának, legyenek szerkesztők, főszerkesztők, cikkírók, grafikus munkatársak, nyomdai dolgozók! Nélkületek ma nem ünnepelhetnénk!

Ezt a számot ennek az alkalomnak szenteljük, és a fókusztermékünkben megidézzük a múltat.

Ezt megelőzően beszámolunk a MÉK 2025. 05. 09-i, a Kopaszi-gáton megtartott küldöttgyűléséről, rövid számvetéssel a történetekről, illetve felsorolva a küldöttgyűlés határozatait.

Elindult a kötelező tervezői felelősségbiztosítás online bejelentő felülete, ismertetjük az ezzel kapcsolatos tudnivalókat.

Hírt adunk a MÉK Épületszerkezeti Kollégiumának megalakulásáról.

Új technológia rovatunkban olvashatunk a Rockwool BIM-könyvtáráról, a Multipor-rendszer tulajdonságairól, az URSA szigetelőanyagairól, valamint a Mapei Budai Várban alkalmazott termékeiről.

Dübörög a MÉK 2 hetente megjelenő építészeti podcastja, mindenkit arra biztatunk, hogy kövesse adásainkat. Aki hallja, adja át! Várjuk a nézőket és hallgatókat a különböző felületeken!

Mint ahogy fentebb jeleztük, mostani fókusztermékünk a közlőny 300. száma. Mazsoláztunk régi közlőnycikkekből, keresgélve azokat, amelyeknek még ma is van aktualitásuk. Ennek kapcsán szeretnénk a későbbiekben meg is szólaltatni néhány szerzőt az idei SzeptemberFeszt során.

Időutazásunkat egy 1997-es cikkel kezdjük, amelyben Sylvester Ádámmal beszélgetnek a BÉK feladatairól és terveiről. Bár eltelt 27 év, de mégis aktuális problémákat feszeget a cikk.

Ezt követi Bodonyi Csaba 12 pontja 1998-ból, melyben megfogalmazza a magyar építészek elvárásait. Sajnos 26 év után is van olyan pont, ami ma is az építészek elvárása, követelése, kívánsága, vérmérséklettől függően...

Ugyancsak 1998-as Polónyi Károly cikke, amelynek apropója, hogy volt egyszer egy Mérnök és Építész Egylet, és a MÉSZ szerepét vizsgálja.

Súlyos aktualitása van a következő cikknek 1999-ből, Batta Imre és Noll Tamás tollából, amely az Építészeti szolgáltatás és díjszámítás szabályzat tervezetéről szól, hiszen ma is küzdünk a megfelelő díjszabás meghatározásával, a téma ma is napirenden van. Reméljük, hogy a következő kerek lapszám ünnepekor már egy jól működő, mindenki által betartott díjszámításról szólnak majd az utódaink.

Izgalmas kérdést boncolgat Timon Kálmán 1999-es cikkében, miszerint miért nincs magyar építészeti kritika. Ezt a kérdést egyébként egy nemsokára megjelenő podcastban is igyekszünk körüljárni.

Ugyancsak 1999-ből származik a MÉK Elnöksége által jegyzett következő cikk is, amely az építész szakmagyakorlás kérdéseit vizsgálja, mely ma is aktuális.

Következő, 2000-ben megjelent cikkünk könnyedebb hangvételű, hiszen a 100. Építész Közlőnyben megjelent 100 jó tanácsot tartalmazza az építészeknek. Érdemes megfogadni a tanácsokat! ☺

Vajai Tamás 2002-es cikke újra komoly vizekre evez, szól építészetről, kamaráról, érdemes ma is elgondolkodni róla.

2004-ben Borvendég Béla írt cikket Az magyar hintalórul, avagy Európa megnevettetése címmel, némi malíciával, ámde aktuális és fontos témákat említve.

A MÉK Építészpolitikai ad hoc Munkabizottságának 2005-ös cikke ugyancsak az építész általános kérdéseit, problémáit boncolgatja, és sajnos megállapítható, hogy jó néhány kérdés ma is aktuális...

Ferch Magda 2005-ben „Ami összeköt – Nemzetközi tanácskozást tartottak az építészpolitikáról a Műegyetemen” címmel írt egy rendezvényről, ahol megismerhető volt az akkori időszak nemzetközi építészeti gondolkodása.

Válogatásunk a 2007 előtti időszakról szól, mivel ez az a kor, amelynek közlőnyei már nem érhetőek el digitálisan. Aki a 2007 utáni időszakra is kíváncsi, az bátran keresgéljen a MÉK honlapján a „Média” fül alatt, ahol ezen időszak közlőnyei elérhetőek. Érdemes elmerülni a közelmúltban, érdekes következtetéseket lehet levonni az ott fellelhető tartalmakból, illetve mindabból, hogy az ott felvetett kérdések, problémák megoldása hol tart ma.

Mindenkinek jó nosztalgizást és tartalmas közlőnyolvasást kívánunk, azon leszünk, hogy a most felelevenített írások máig ható aktualitásait igyekszünk beépíteni a kamara munkájába!

*Tutervai Máttyás
MÉK-alelnök, főszerkesztő*

Iratkozzon fel a Magyar Építész Kamara honlapja, a www.mek.hu oldal heti e-mailhírelevelére!

Tájékoztató a MÉK 2025. májusi 9-i küldöttgyűléséről

2025. május 9-én, pénteken került sor a Magyar Építész Kamara Küldöttgyűlésére a szokásos helyszínen, a Kopaszi-gát Öbölház Rendezvényközpontban.

A küldöttgyűlések történetében először a szavazások nyomógombos szavazókészülékek használatával történtek.

Az ügyrendi döntések elfogadása után került sor a napirenden lévő témák megtárgyalására.

Napirend:

1. A MÉK Elnökségének 2024. évi munkájáról szóló beszámolója – dr. Hajnóczy Péter
2. A MÉK 2024. évi gazdálkodásáról szóló beszámolója és a MÉK Felügyelő Bizottságának véleménye – Szalay Tihamér, Ábrahám Ferenc
3. A MÉK Etikai-fegyelmi Bizottságának 2024. évi beszámolója – Puskás Péter
4. A MÉK Felügyelő Bizottságának 2024. évi beszámolója – Ábrahám Ferenc

(Hozzászólások, szavazás)

5. Tervdokumentációk tartalmi és formai követelményei – I. Magasépítési építmények szabályzata
6. A tervellenőrzés szabályai
7. Az elsőfokú Etikai-fegyelmi Bizottság működési költségei szabályzat – dr. Hajnóczy Péter
8. A MÉK 2025. évi költségvetésének módosítása és a MÉK Felügyelő Bizottságának véleménye – Szalay Tihamér, Ábrahám Ferenc
9. Alapszabály módosítása – dr. Hajnóczy Péter

10. Pénzügyi és gazdálkodási szabályzat módosítása – dr. Hajnóczy Péter
11. Jogosultsági szabályzat módosítása – dr. Hajnóczy Péter
12. Egyebek

A témákhoz tartozó írásbeli anyagok a MÉK honlapján a küldöttgyűlést megelőzően 2 héttel már elérhetőek voltak, illetve megtárgyalásra kerültek a Területi Elnökök Testületének ülésén.

Természetesen a napirendekhez kapcsolódóan szóbeli kiegészítést is meghallgathattak a jelenlévők. Majd a küldöttek aktív közreműködését, hozzászólásait követően került sor a szavazásokra.

A legnagyobb érdeklődést a Tervdokumentációk tartalmi és formai követelményei – I. Magasépítési építmények szabályzata váltotta ki.

A MÉK Küldöttgyűlése megtárgyalta és elfogadta a tervdokumentációk tartalmi és formai követelményei – I. Magasépítési építmények szabályzatot.

A szabályzat vitaanyagát az előző küldöttgyűlés tárgyalta, akkor több kritikai észrevétel fogalmazódott meg. Ezt követően a véleményt formálók bevonásával külön munkacsoport alakult az új anyag kidolgozására. Az észrevételek figyelembevételével készült el az új előterjesztés. A szabályzat minden tervfázist szabályoz. A fő hangsúly azon van, hogy mely ter-

vek tartoznak az alapszolgáltatásba, és melyek tekinthetők külön szolgáltatásnak. A szabályzat az egyes, a tagozatok által kidolgozott szakági munkarészeket önállóan tartalmazza. A szabályzat alkalmazásának előnye, hogy ezáltal biztosítható, hogy ne születessenek nem megfelelő feldolgozottságú tervek, és ez reményeink szerint ezzel csökkenhetnek az aránytalanul alacsony áron elvállalt tervezési munkák is.

Az előterjesztéssel kapcsolatban a Budapesti Építész Kamara (BÉK) csatlakozó módosító indítványt terjesztett elő, melynek néhány pontját a küldöttgyűlés elfogadta.

A szabályzathoz a Békés Vármegyei Építész Kamara is csatlakozó módosító indítványt nyújtott be azzal, hogy a szabályzat csak a díjszámítási szabályzat elfogadását követően lépjen hatályba. A küldöttgyűlés a hatálybalépés elhalasztását nem támogatta, hiszen az átmeneti időszak komoly problémákat vetne fel, mivel szabályzat híján kiszolgáltatott helyzetbe kerülhetnek a szakmagyakorlók, illetve hogy ezzel a tervellenőrzési munka is ellehetetlenülne, hiszen a tervellenőrzés szervesen kapcsolódik tárgyi szabályzathoz, mivel az határozza meg, hogy mit kell/lehet ellenőrizni.

A küldöttgyűlés elfogadta a tervellenőrzés szabályaira vonatkozó szabályzatot.

A küldöttgyűlés végén Hajnóczy Péter ismertette a MÉK néhány kiemelt programját: 2025. szeptember 11-én, csütörtökön lesz a MÉK idei SzeptemberFeszt rendezvénye. A továbbképzési programra a <http://tako.mek.hu> oldalon lehet jelentkezni.

2025. október 30-én pedig a MÉK Tisztújító Küldöttgyűlésére kerül sor.

A küldöttgyűlésen elfogadott határozatok és anyagok elérhetők a MÉK honlapján, illetve lapunk online kiadásában is.

Fotók: Gáti Oszkár Dániel

A MÉK 2025. május 9-i küldöttgyűlésének határozatai

1/2025. (05. 09.) sz. MÉK Kgy. határozat

A MÉK Küldöttgyűlése a MÉK Elnökségének 2024. évi munkájáról szóló beszámolóját 190 igen, 2 nem szavazattal, 8 tartózkodás mellett elfogadja.

2/2025. (05. 09.) sz. MÉK Kgy. határozat

A MÉK Küldöttgyűlése a MÉK 2024. évi gazdálkodásáról szóló beszámolót 175 igen, 9 nem szavazattal, 13 tartózkodás mellett elfogadja.

3/2025. (05. 09.) sz. MÉK Kgy. határozat

A MÉK Küldöttgyűlése a MÉK Etikai-fegyelmi Bizottságának 2024. évi beszámolóját 179 igen, 7 nem szavazattal, 9 tartózkodás mellett elfogadja.

4/2025. (05. 09.) sz. MÉK Kgy. határozat

A MÉK Küldöttgyűlése a MÉK Felügyelő Bizottságának 2024. évi beszámolóját 184 igen, 3 nem szavazattal, 10 tartózkodás mellett elfogadja.

5/2025. (05. 09.) sz. MÉK Kgy. határozat

A MÉK Küldöttgyűlése az 5.1. jelű csatlakozó módosító indítványt 140 igen, 41 nem szavazattal, 23 tartózkodás mellett elfogadja.

6/2025. (05. 09.) sz. MÉK Kgy. határozat

A MÉK Küldöttgyűlése az 5.2. jelű csatlakozó módosító indítványt 188 igen, 9 nem szavazattal, 5 tartózkodás mellett elfogadja.

7/2025. (05. 09.) sz. MÉK Kgy. határozat

A MÉK Küldöttgyűlése az 5.3. jelű csatlakozó módosító indítványt 110 igen, 68 nem szavazattal, 25 tartózkodás mellett nem fogadja el.

8/2025. (05. 09.) sz. MÉK Kgy. határozat

A MÉK Küldöttgyűlése az 5.4. jelű csatlakozó módosító indítványt 191 igen, 9 nem szavazattal, 7 tartózkodás mellett elfogadja.

9/2025. (05. 09.) sz. MÉK Kgy. határozat

A MÉK Küldöttgyűlése az 5.5. jelű csatlakozó módosító indítványt 61 igen, 123 nem szavazattal, 17 tartózkodás mellett nem fogadja el.

10/2025. (05. 09.) sz. MÉK Kgy. határozat

A MÉK Küldöttgyűlése az 5.6. jelű csatlakozó módosító indítványt 82 igen, 91 nem szavazattal, 25 tartózkodás mellett nem fogadja el.

11/2025. (05. 09.) sz. MÉK Kgy. határozat

A MÉK Küldöttgyűlése az 5.7. jelű csatlakozó módosító indítványt 72 igen, 91 nem szavazattal, 31 tartózkodás mellett nem fogadja el.

12/2025. (05. 09.) sz. MÉK Kgy. határozat

A MÉK Küldöttgyűlése az 5.8. jelű csatlakozó módosító indítványt 35 igen, 126 nem szavazattal, 33 tartózkodás mellett nem fogadja el.

13/2025. (05. 09.) sz. MÉK Kgy. határozat

A MÉK Küldöttgyűlése az 5.9. jelű csatlakozó módosító indítványt 33 igen, 134 nem szavazattal, 26 tartózkodás mellett nem fogadja el.

14/2025. (05. 09.) sz. MÉK Kgy. határozat

A MÉK Küldöttgyűlése az 5.10. jelű csatlakozó módosító indítványt 118 igen, 63 nem szavazattal, 14 tartózkodás mellett nem fogadja el.

15/2025. (05. 09.) sz. MÉK Kgy. határozat

A MÉK Küldöttgyűlése 135 igen, 40 nem szavazattal, 9 tartózkodás mellett a csatlakozó módosító szavazások eredményeinek figyelembevételével elfogadja a Tervdokumentációk tartalmi és formai követelményei – I. Magasépítési építmények szabályzatot, amely 2025. június 1. napján lép hatályba.

16/2025. (05. 09.) sz. MÉK Kgy. határozat

A MÉK Küldöttgyűlése 164 igen, 6 nem szavazattal, 2 tartózkodás mellett úgy dönt, hogy megbízza a MÉK Elnökséget, hogy vegye fel a kapcsolatot az Építési és Közlekedési Minisztériummal a kidolgozandó tervezői díjszámítási szabályzathoz rendelő tervezési díj minimum ügyében.

17/2025. (05. 09.) sz. MÉK Kgy. határozat

A MÉK Küldöttgyűlése 119 igen, 43 nem szavazattal, 10 tartózkodás mellett elfogadja a tervellenőrzés szabályai szabályzatot, amely 2025. június 1. napján lép hatályba.

18/2025. (05. 09.) sz. MÉK Kgy. határozat

A MÉK Küldöttgyűlése 131 igen, 22 nem szavazattal, 8 tartózkodás mellett elfogadja Az elsőfokú Etikai-fegyelmi Bizottság működési költségei szabályzat 5. § (3) bekezdésére tett alternatív javaslatot:

„(3) A fegyelmi tanács tagjait a határozattal lezárt ügyenként bruttó 50 000.-, azaz ötvenezer forint, a fegyelmi tanács elnökét a határozattal lezárt ügyenként bruttó 100 000.-, azaz száz-ezer forint illeti meg. A másodfokú fegyelmi tanács által új eljárás lefolytatására utalt etikai-fegyelmi ügy első újratárgyalásánál a fegyelmi tanács elnökét és tagjait a megállapított tiszteletdíj 50 %-a illeti meg. Minden ezt követő újratárgyalás esetén a fegyelmi tanács elnökét és tagjait nem illeti meg tiszteletdíj.”

19/2025. (05. 09.) sz. MÉK Kgy. határozat

A MÉK Küldöttgyűlése 134 igen, 16 nem szavazattal, 8 tartózkodás mellett az alternatív javaslatra vonatkozó szavazás eredményének figyelembevételével elfogadja Az elsőfokú Etikai-fegyelmi Bizottság működési költségei szabályzatot, amely 2025. május 15. napján lép hatályba.

20/2025. (05. 09.) sz. MÉK Kgy. határozat

A MÉK Küldöttgyűlése a MÉK 2025. évi költségvetés módosítását 138 igen, 14 nem szavazattal, 10 tartózkodás mellett elfogadja.

21/2025. (05. 09.) sz. MÉK Kgy. határozat

A MÉK Küldöttgyűlése 146 igen, 6 nem szavazattal, 6 tartózkodás mellett elfogadja a MÉK Alapszabály előterjesztett módosítását, amely 2025. május 15. napján lép hatályba.

22/2025. (05. 09.) sz. MÉK Kgy. határozat

A MÉK Küldöttgyűlése 129 igen, 10 nem szavazattal, 3 tartózkodás mellett elfogadja a MÉK pénzügyi és gazdálkodási szabályzat előterjesztett módosítását, amely 2025. május 15. napján lép hatályba.

23/2025. (05. 09.) sz. MÉK Kgy. határozat

A MÉK Küldöttgyűlése 135 igen, 7 nem szavazattal, 5 tartózkodás mellett elfogadja a MÉK jogosultsági szabályzat előterjesztett módosítását, amely 2025. május 15. napján lép hatályba.

Elindult a kötelező tervezői felelősségbiztosítás online bejelentő felülete

A 2024 októberétől hatályba lépett 266/2013. (VII. 11.) Kormányrendelet módosítása az építészeti-műszaki tervezői szakmagyakorlási tevékenység engedélyezésének és folytatásának feltételeként előírja a kötelező tervezői felelősségbiztosítás megletét. Teljesítésére az átmeneti rendelkezések január 15-ig adtak haladékokat.

A MÉK 2024 decemberében elfogadta a kötelező felelősségbiztosítás ellenőrzésével kapcsolatos eljárási rendet, 2025 májusától pedig lehetővé vált a szakmagyakorlók online nyilatkozattétele!

Az építészeti-műszaki (beleértve az építészeti, belsőépítészeti, tájépítészeti és tűzvédelmi) tervezési és tervezői művezetési szakmagyakorlási tevékenységet (továbbiakban tervezési tevékenység) végző, illetve a szakmagyakorlási engedélyt benyújtó kamarai tag **a MÉK e-Ügyintézési felületén keresztül tudja kötelező tervezői felelősségbiztosítással kapcsolatos ügyeit intézni.** Az adminisztrációs felület [Biztosítások kezelése] modul kizárólag ügyfélkapun keresztüli belépéssel érhető el, MÉK-azonosító (e-mail-cím és jelszó) használatával nem.

Az **e-Ügyintézési rendszer közvetlen elérhetősége:** <https://eugyintezes.mekon.hu/>

Az ellenőrzésre vonatkozó **kamarai szabályzat** innen érhető el: <https://mek.hu/id-48234>

A **kötelező felelősségbiztosításra vonatkozó tájékoztatás** innen érhető el: <https://mek.hu/id-48237>

Kérjük a nyilatkozatok beküldése előtt olvassák el a kötelező felelősségbiztosításra vonatkozó általános tájékoztatónkat!

Egy nyilatkozat rögzítésénél az alábbi tervezési szakmagyakorlási tevékenység formák közül egy választható ki:

1. Adószámos magánszemély
2. Egyéni vállalkozó
3. Alkalmazott
4. Nem végez felelősségbiztosításhoz kötött tevékenységet.

Amennyiben a kamarai tag nem kizárólag egy vállalkozási formában folytat tervezői szakmagyakorlási tevékenységet, akkor minden tervezői tevékenység formára, vagy minden vállalkozására **(önálló adószámos magánszemély, egyéni és/ vagy társas vállalkozások, alkalmazotti munkaviszonyok)** tervezői felelősségbiztosítással, felelősségbiztosításokkal kell rendelkeznie, és mindegyik biztosításának évfordulóját követő 8 napon belül (ezek lehetnek különböző időpontok is), fedezetigazolást kell benyújtania.

Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy **minden egyes vállalkozási formára külön-külön kell a nyilatkozatot megtenni, illetve a szükséges dokumentumokat csatolni.** A beküldést követően a rendszer – amennyiben a tagnyilvántartásban szerepel e-mail-

www.kabingyar.hu

Bello-Expert Kft.

iroda@kabingyar.hu

(30) 377 3990

cím – a beküldésről értesítést küld (tagjaink a hivatalos tagnyilvántartásban, illetve névjegyzékben szereplő adataikat az e-Ügyintézésen belül tudják ellenőrizni, eltérés esetén a területi építész kamara tudja az adatokat korrigálni).

A területi kamarai titkárok számára korábban megküldött fedezetigazolások és nyilatkozatok – amennyiben azokat a szakmagyakorló hiánytalanul nyújtotta be – a következő hónapokban fokozatosan feltöltésre kerülnek az online rendszerbe!

A rendszer a biztosítási forduló lejárta előtt 8 nappal emlékeztető e-mail-értesítést küld a kamarai tagnak (amennyiben a tagnyilvántartásban rögzítésre került e-mail-cím). A kötelező

felelősségbiztosítás meglétét az illetékes területi kamara a jogszabályok szerint ellenőrzi!

A konkrét nyilatkozatokkal, ügyintézésrel kapcsolatos kérdésekkel kérjük, közvetlenül a területi kamarájukat keressék. A rendszer üzemeltetésével kapcsolatos kérdéseiket a segitseg@mek.hu oldalra küldheti el.

A felmerülő kérdéseket, válaszokat összegyűjtve a honlapunkon tesszük majd közzé.

Kovács Zsófia
MÉK főtítár

Megalakult a MÉK Épületszerkezeti Kollégiuma

2025. május 22-én a BME épületében tartotta meg alakuló ülését a MÉK első kollégiuma, az **Épületszerkezeti Kollégium (MÉK ÉK)**. A MÉK Elnöksége többszöri egyeztetést követően fogadta el az ügyrendet, amely alapján került megszervezésre az esemény.

Az ülést Hajnóczy Péter MÉK elnök vezette. Rövid köszöntője után dr. Takács Lajos Gábor, a BME Épületszerkezeti Tanszékének tanszékvezetője és a MÉK Tűzvédelmi Tagozatának elnöke tájékoztatta a megjelenteket az előkészítő munkáról és a megalakuláshoz vezető útról.

Az eseményen kizárólag előzetes online regisztrációt követően vehettek részt azok a kamarai tagok, akik az épületszerkezet

területén dolgoznak, vagy az iránt érdeklődnek. Összesen 77 fő regisztrált, ebből 64 fő jelent meg.

A jegyzőkönyvvezető, a szavazatszámológó és a napirend elfogadását követően került sor a helyszíni jelölésekre. A végleges jelöltlistán a vezető pozícióra 5, a vezetőhelyettesi pozícióra 6 jelölt neve szerepelt.

A szavazatok összeszámolása után a MÉK ÉK vezetője **Pataky Rita**, vezetőhelyettese **Heincz Dániel** lett.

Gratulálunk megválasztásukhoz és sok sikert kívánunk munkájukhoz!

ROCKWOOL BIM-modellkönyvtár

Miért fontos a tervezőknek a ROCKWOOL BIM-könyvtár?

A digitális tervezés térhódításával a BIM- (Building Information Modeling) eszközök kulcsszerepet játszanak az építőipar hatékonyabbá, átláthatóbbá és fenntarthatóbbá tételében. A ROCKWOOL BIM-könyvtár ebben nyújt nélkülözhetetlen támogatást az építészek, épületgépészek és tűzvédelmi tervezők számára.

A magyar építésügyi és állami beruházási jogszabályok az utóbbi években jelentős mértékben előtérbe helyezték a digitális tervezési módszerek, különösen a BIM (Building Information Modeling) alkalmazását.

A 2023. évi LXIX. törvény az állami építési beruházások rendjéről, valamint a kapcsolódó 25/2024. (VIII. 8.) ÉKM rendelet előírja, hogy az uniós közbeszerzési értékhatárt elérő vagy meghaladó állami építési beruházások esetében az építendő köteles előírni a BIM alkalmazását mind a tervezés, mind a megvalósítás során. Ez alól kivételt képeznek az építési vagy létesítési engedélyhez nem kötött beruházások.

A ROCKWOOL BIM-könyvtár részletes, gyártóspecifikus modelleket kínál szálal hő- és hangszigetelő termékekről, melyek azonnal beilleszthetők az építészeti tervekbe. Ezek az objektumok nem csupán méret- és formaadatokat tartalmaznak, hanem minden szükséges technikai információt is – például tűzállósági, akusztikai és energetikai paramétereket –, így a tervezők pontosabban tudják modellezni az épület viselkedését valós körülmények között.

A tervezési folyamat során könnyedén megtalálhatja a megfelelő ROCKWOOL-termékmodellt és importálhatja azt a 3D geometriai modellbe olyan programok segítségével, mint az AUTODESK REVIT vagy az ARCHICAD, amelyek támogatják a BIM-modell formátumot.

A könyvtár segíti a gyorsabb döntéshozatalt, támogatja az együttműködést a projekt szereplői között, és csökkenti a hibák lehetőségét a kivitelezés során. Továbbá a BIM-alapú tervezés révén a fenntarthatósági célok és az energetikai előírások is könnyebben érvényesíthetők.

Összességében a ROCKWOOL BIM-könyvtár nem csupán egy digitális adatbázis, hanem egy hatékony, innovatív tervezést segítő eszköz, amely hozzájárul a biztonságosabb, energiahatékonyabb és fenntarthatóbb épületek létrehozásához.

A ROCKWOOL BIM-könyvtár az alábbi <https://bim.rockwool.hu> oldalon érhető el.

Multipor: fenntartható és hatékony megoldás otthona hőszigetelésére

Az ingatlankorszerűsítés idén jobban megéri, mint valaha. 2025-ben kétféle állami otthonfelújítási program áll a lakosság rendelkezésére: vidéki és energiakorszerűsítési célú, valamint adómentesen felhasználható az önkéntes magánnyugdíjpénztári megtakarítás, illetve a Szép Kártyán lévő összegek a barkácsáruházakban vásárolt termékek ellenértékére is fordíthatók.

A hőszigetelő képesség javítása mind a meglévő épületállomány, mind az új építésű épületszerkezetek esetén elengedhetetlen, ezáltal biztosítva az ingatlan gazdaságos üzemeltetését és hosszú távú fenntarthatóságát. A megfelelő hőszigetelő rendszer kiválasztásával jelentősen csökkenthető a fűtési és hűtési költség, ami ezzel együtt a komfortérzetet is javítja. A hazai piacon sokfajta hőszigetelő anyag elérhető – ezek többségben polisztirol és szálas anyagú termékek –, viszont létezik egy kevésbé ismert, kimondottan egyedi tulajdonságokkal rendelkező kielégítő ásványi megoldás. Ez a korszerű és környezetbarát alternatíva a Multipor ásványi hőszigetelő lap.

Mit jelenet, hogy ásványi hőszigetelő anyag?

A pórusbeton- (Ytong) gyártás fejlesztéseinek eredményeképpen vált lehetővé a **Multipor ásványi lapok** előállítását. Elég csak a pórusok számát a többszörösére megnövelni, így hozva létre az alacsony hővezetési tényezőjű, könnyű (115 kg/m³) Multipor hőszigetelő terméket. A Multipor egy stabil ásványi alapú anyag, mely nem tartalmaz éghető komponenseket (A1 tűzvédelmi besorolás), lúgos kémhatása alapvetően megakadályozza a gombák és penészpórák elszaporodását. Kivitelezés során a lap tömör, nyomásálló és alaktartó marad, ezzel is alátámasztva a termék magas minőségét.

Miért válassza az ásványi hőszigetelést?

1. Kiváló hőszigetelő tulajdonság

A Multipor szerkezete lehetővé teszi, hogy hatékonyan csökkentse a hőveszteséget télen, miközben nyáron megakadályozza a túlmelegedést. Ez azt jelenti, hogy otthona épületenergetikai jellemzői összességében is javulnak, függetlenül az időjárási körülményektől. Különösen fontos olyan esetekben, amikor a külső homlokzat és a pincefödém hőszigetelése nem megfelelő. Meglévő épületeknél belső oldali hőszigetelésének lehetőségét is biztosítja, amikor ez kívülről nem megoldható.

2. Páraszabályozó képesség

A Multipor egyik legnagyobb előnye az anyagszerkezetének magas páraszabályozó képessége, egyben lúgos közege megakadályozza a penészképződés kialakulásának lehetőségét, így biztosítva egészséges lakóklimát. A belső oldali hőszigetelés párazáró réteg nélkül kerül kialakításra, hisz az anyag szerkezete a fűtött tér páratartalmát felveszi, majd ezzel egyidejűleg visszavezeti a belső tér felé (kiszárad).

3. Tűzálló és biztonságos

A Multipor nem éghető (**A1 tűzállósági osztály**) építőelem, ami extra biztonságot nyújt a lakók számára. Tűz esetén nem bocsát ki veszélyes anyagokat, mint például füstöt vagy mérgező gázokat, hosszú ideig biztonságot nyújt az égéssel szemben. Ez különösen fontos mélygarázsok, pincék, folyosók és nyitott átjárók födém szerkezeiteinél, ahol a lapok beépítésével könnyen, felületképzés nélkül is tartós és esztétikus megjelenés érhető el.

4. Egyszerű, gyors és tiszta telepítés

A Multipor-lapok könnyen megmunkálhatók és egyszerűen kivitelezhetők, ezért az energetikai felújítás saját kezűleg is magas minőségen elvégezhető. Beépítése nem igényel speciális szerszámokat vagy szaktudást, megvalósítása jelentős idő- és költségmegtakarítást eredményez. A Multipor-lapok méretre vágása kézi fűrészsel, a falazóhabarcs bekeverése pedig keverőszárral, bedolgozása fogazott glettvassal történik.

5. Környezetbarát termék

A hőszigetelő lap gyártása környezettudatos technológiával, ásványi alapanyagok (homok, cement, víz) felhasználásával történik. Nem tartalmaz műanyagot vagy egyéb káros vegyi anyagokat, újrahasznosítható és hosszú távon fenntartható megoldás.

Hol érdemes alkalmazni?

Külső oldali homlokzat: az új építésű, alacsony energiaigényű, illetve passzív ház külső falszerkezetének fontos eleme a megfelelő hőszigetelő képességű anyagok alkalmazása.

Belső oldali hőszigetelésként: ahol a határoló szerkezet szigetelése a külső oldalon nem valósítható meg (pl. műemléki homlokzatok, beépítési korlátok, társasházak homlokzatai).

Alulról hűlő födémek esetén: mélygarázsok, pincék, folyosók és nyitott átjárók födém szerkezeiteinek hővesztesége jelentős mértékű, ezért ezek megfelelő hőszigeteléséről minden esetben gondoskodni kell.

Otthona energetikai korszerűsítéséhez a legjobb választás a Multipor ásványi hőszigetelő lap, mert nemcsak hatékonyan csökkenti a hőveszteséget és optimalizálja a páratartalmat, hanem biztonságos, környezetbarát és egyszerűen kivitelezhető megoldást is kínál egyben.

Építhetsz rá!

www.multipor.hu

A magyar építészet hisz az URSA-szigetelőanyagokban

A fenntarthatóság és az energiahatékonyság egyre inkább előtérbe kerülésével a szigetelés kérdése már nem csupán szakmai szempont, hanem kiemelt gazdasági és környezetvédelmi tényező is. A modern építészet egyik alapvető célja, hogy az épületek energiahatékonyak, fenntarthatók és komfortosak legyenek.

Előnyben az URSA-üveggyapot

Az URSA-üveggyapotok **kiemelkedő** 0,032–0,039 W/mK **hőszigetelő képességgel** rendelkeznek. Ez azonban még nem volna elég a töretlen népszerűséghez vezető úton! Az építőiparban egyre nagyobb hangsúlyt kapnak az **alacsony karbonlábnyomú és energiahatékony szigetelőanyagok**: ezzel kerülnek igazán előtérbe az URSA szálás szigetelőanyag termékei. A magyar építésszek egyre gyakrabban szavaznak ezekre a számos előnyt kínáló ásványgyapot-üveggyapot termékekre, melyek nemcsak kiváló hő- és **hangszigetelő** tulajdonságokkal rendelkeznek, hanem **páraáteresztők, hidrofóbok, ráadásul tűzállók** is.

URSA-kedvencek

A leginkább elismert és szívesen betervezett URSA-termékek közé tartozik a formaldehidmentes **URSA Pure Floc** befújható ásványgyapot, amely hatékony olyan tetőterek, padlásfödémek és könnyűszerkezetes házak szigetelésére, ahol a terjedelmes gépészet miatt nehezen hozzáférhető helyekre kell eljuttatni a szigetelőanyagot. Nemcsak kiemelkedő hő- és hangszigetelő képessége miatt gyakori választás, hanem mert gyorsan és könnyen a felhasználási helyre juttatható és hulladékmentesen beépíthető, ráadásul kevéssé terheli meg statikailag a födém-szerkezetet.

Az építésszek előszeretettel alkalmazzák könnyűszerkezetes falak és gipszkartonrendszerek hangszigetelésére az újgenerációs, különleges torlasztott szálszerkezettel készült, könnyű, de masszív és állékony **URSA TECTONIC** üveggyapot szigetelőtáblákat, amelyek kiváló hőszigetelési és akusztikai tulajdonságokkal rendelkeznek.

Költséghatékony és környezetbarát megoldás padlásfödémek és egyéb nem terhelhető gerendás szerkezetek szigetelésére a könnyű és rugalmas, tekerces **URSA DF39 és URSA DF39 LIGNIN** üveggyapot, amelyet az építésszek verhetetlen ár-érték aránya, gyors megtérülése miatt ajánlanak gyakran energiahatékonysági projektekhez.

Egészségbarát termékek!

Az **egészséges beltéri levegő** biztosítása is alapkövetelmény. A hagyományos szigetelőanyagok esetében előfordulhatnak **VOC-kibocsátások** (illékony szerves vegyületek), amelyek hosszú távon egészségügyi problémákat okozhatnak. Az URSA-üveggyapotok viszont megfelelnek a legszigorúbb **Eurofins „Beltéri levegő komfort”** tanúsítvány követelményeinek, ami garantálja, hogy minimális károsanyag-kibocsátással rendelkeznek.

Az URSA-termékek közül különösen a **ligninalapú ásványgyapot (URSA DF39 LIGNIN)** kapott elismerést, mivel természetes, káros anyagkibocsátástól mentes növényi polimer (lignin) kötőanyaggal készül és nem porzik, így nem terheli a levegőt mikrorészecskékkal, ami különösen fontos az allergiások és érzékenyebb emberek számára. Az építésszek előszeretettel tervezik be olyan projektekbe, ahol az egészséges beltéri levegő kiemelt szempont.

Idesorolható az egészségvédelemhez a zajmentesség igénye is. Az URSA-szigetelőanyagok – köszönhetően az üveggyapotot

alkotó hosszú, vékony és rugalmas szálaknak – hozzájárulnak a nyugodt és fülbarát belső terek létrehozásához, ami különösen fontos városi környezetben, ahol a külső zajok csökkentése jelentősen növeli az épületek belső komfortját.

Trendek a jövő szigetelési technikáiban

Az építésszek olyan megoldásokat keresnek, amelyek **környezetbarátok, újrahasznosíthatóak és csökkentik az épületek ökológiai lábnyomát**. Az URSA-üveggyapot gyártása során jelentős mennyiségű újrahasznosított üveget használnak fel, ami nagyban hozzájárul a mára már elvárt fenntartható építési gyakorlatokhoz. Másik fontos trend a **komplex szigetelési rendszerek** alkalmazása, ahol a homlokzat, a födém, a lábazat (és a nyílászárók) összehangolt szigetelése biztosítja a legjobb eredményt. Az URSA-üveggyapot rugalmasan alkalmazható különböző szerkezetekben, így az építésszek könnyen integrálhatják a modern építési projektekbe. A **tűzállóság** is kulcsfontosságú tényező, különösen ipari és középületek esetében. Az URSA-üveggyapot magas hőmérsékleten is stabil marad – a termékek túlnyomó része A1, azaz nem éghető tűzbiztonsági osztályba tartozik –, így ez a szálás anyag hozzájárul az épületek biztonságához.

Összességében az URSA-üveggyapot nemcsak a jelenlegi építési követelményeknek felel meg, hanem a jövő modern és környezettudatos építészeti trendjeit is támogatja.

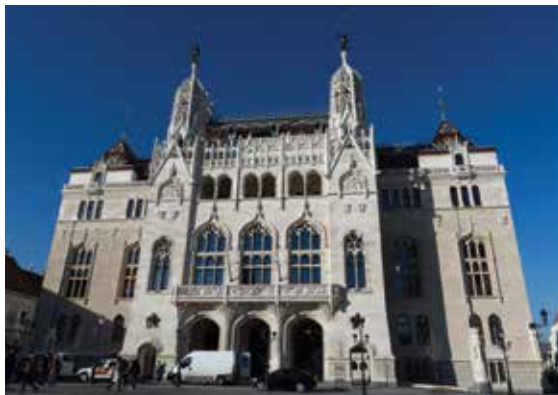
URSA Salgótarján Zrt.

www.ursa.hu

Különleges projekt a Budai Várban

A Pénzügyminisztérium épületének felújítása

Budapest egyik legikonikusabb épülete, a Budai Várnegyed szívében található egykori Pénzügyminisztérium épülete, ismét régi pompájában ragyog. Az 1901–1904 között Fellner Sándor tervei alapján neogótikus stílusban épült palota hosszú idő után visszakapta eredeti eleganciáját, köszönhetően az elmúlt évek során végzett átfogó felújításnak.

2021-ben kezdődött el a rekonstrukció, melyet a PM-TÉR6 Non-profit Kft. megbízásából a West Hungária Bau Kft. és a Garage Kft. konzorciuma valósított meg, akik a teljes lebonyolításért és irányításért feleltek. Az ő munkájuk biztosította, hogy az épület magas színvonalon és a műemléki környezet szigorú előírásainak megfelelően újuljon meg.

A projekt célja az volt, hogy Fellner Sándor eredeti elképzelései szerint újítsák meg az épületet, modern funkcionalitással ötvözve azt. Ennek keretén belül kellett gyakorlatilag teljes generál-színt az épületet visszabontani, a szükséges szerkezeteket eltüntetni és az újonnan tervezett szerkezeteket megépíteni.

A rekonstrukció során a szakkivitelezők a Mapei termékeit a hideg- és melegburkolás, valamint a térkövezés területén alkalmazták, összesen több mint 23 000 m² felületen.

Nagy lapok és lebegő lépcsők

Az épület teljes hidegburkolását a Dominó Kft. és a Stukkó Kft. megosztva végezték, a folyosók, a vizesblokkok, a lebegő lépcsők, a lépcsőházak, illetve a közösségi terek burkolatát varázsolták újjá, együttesen mintegy 15 000 m² felületen.

A feladat változatos volt, a gyakran alkalmazott 60x60 cm-es lapokon túl 60x120 és 120x120 cm-es nagy lapok fektetésére is sor került, de az igazi kihívást a lebegő lépcsők kialakítása

jelentette a szakkivitelezők számára. A 10–20 méter magasan, a két oldalról megtámasztott, de a közepén „lebegő” lépcsőket üzemben előregyártott, gérbe vágott, műgyantával ragasztott elemekből kellett elkészíteni, ezt kellett leburkolni és kétoldalt rozsdamentes e-profillal lezárni, ehhez milliméterpontos konzignációra volt szükség.

A burkolás során a Mapei termékei közül leggyakrabban felületelőkészítéshez Planitop Fast 330 habarcsot, aljzatkiegyenlítéshez Novoplan Maxi, illetve vizes helyiségekben Planex HR Maxi önterülő kiegyenlítőt, a lapok fektetéséhez pedig Primer G alapozót, Keraflex Extra S1 ragasztóhabarcsot használtak a szakemberek, illetve, ahol szükséges volt, ott Mapeguard UM 35 feszültségmentesítő és repedésáthidaló lemezt is beépítettek a burkolat alá.

Modulszőnyeg és faparketta

Az épületben a Szerva-Bár Kft. szakkivitelező két területen is végzett melegburkolási munkákat a Mapei termékeit használva:

- » Az irodákban és a folyosókon 5000 m² felületen ragasztottak modulszőnyeget, ehhez először az aljzatot Ultraplan Eco önterülő aljzatkiegyenlítővel készítették elő. Az aljzat előkészítését követően a modulszőnyeget Ultrabond Eco Fix ragasztóba fektették.
- » Szintén a folyosókon és az irodákban 1500 négyzetméteren háromrétegű, speciális tölgyfa parkettát fektettek, amelynek rögzítéséhez Ultrabond P913 2K Plus kétkomponensű ragasztóanyagot használtak. Az egyedi parkettát kapucinusmintában és táblaparketta-formában fektették le, ezzel is emelve az épület belső tereinek eleganciáját.

Térkövezés a Fortuna közben

Az épület környezetének megújítását a Mozaik Classic Kft. végezte. A Fortuna közben 1500 m²-en természetes kövek burkolását végezték Mapestone TFB 60 habarcs és Mapeflex PU 40 hézagkitöltő anyag felhasználásával. Az eredmény egy tartós és esztétikus burkolat lett, amely méltó kiegészítője az épület megújult homlokzatának.

A felújítás során a Mapei-termékek nemcsak a minőséget és a tartósságot biztosították, hanem a műemléki környezet kihívásainak is megfeleltek. A termékeken túl a Mapei kollégái szaktanácsokkal is tudtak segíteni, ez fontos része a Mapei küldetésének.

Nézzé meg a helyszínen készült videót!

Fotók: Pure Production Kft., Dominó Zrt.

ArchiCAD Add-on:

Austrotherm rétegrendszerkesztő modul

SCAN ME

Jó épületet csak akkor tudunk létrehozni, ha helyesen alakítjuk ki a határoló szerkezetek rétegrendjét. Ebben nyújt segítséget az Austrotherm rétegrend szerkesztő, melynek alkalmazásával a tervezők valódi réteges szerkezetekkel tudnak elindulni a tervezés során. A rendszer **ArchiCAD 26, 27 és 28** alatt is működik, Windows és MacOS operációs rendszereken egyaránt.

Az Austrotherm rétegrendszerkesztő modul főbb jellemzői:

- /// előre definiált rétegrend sablonok
- /// hőszigetelőanyag típus és járatos vastagság kiválasztása legördülő listából; elkerülhető a téves anyagválasztás
- /// javasolt vastagság ÉKM rendelet szerint
- /// hőátbocsátási tényező számítása
- /// új rétegrendi elem hozzáadása beépített építőanyag adatbázisból
- /// kedvencek tárolása
- /// inhomogén rétegrend megadása
- /// legfrissebb információk közvetlenül a honlapról

Időtálló minőség

1997.
ÁPRILIS

Sylvester Ádámmal a Budapesti Építész Kamara feladatairól, lehetőségeiről és terveiről beszélgettünk

A Budapesti Építész Kamara kiemelkedik a területi kamarák sorából. A „vezérhajó” költségvetési tervezete mintegy 2350 taggal számol, míg az öt követő területi kamarák legnagyobbjának taglétszáma sem éri el az ötszázat. Ez a szellemi erő joggal érzi magát meghatározó jelentőségűnek, és megjelenése mindenképpen hatással lesz a főváros építészetére.

Testületünk mindenfajta építésügyi, városfejlesztési és városrendezési ügyben felajánlja együttműködését a Fővárosi Önkormányzat illetékes szervének, illetve a kerületi önkormányzatoknak – kezdte a feladatokat ismertetését Sylvester Ádám, a már tavaly november 20-án megalakult, de jogszerű működését csak a törvény hatálybalépését követően megkezdő Budapesti Építész Kamara elnöke. – A törvény által előírt egyik kötelezettségünk ezen hatósági eljárások ellenőrzése, nevezetesen az, hogy kamarai tag és a tervezői névjegyzékben szereplő építész tervez-e vagy sem, illetve az eljárások szakmai szabályszerűségének elbírálása. Következésképpen kamaránk a főváros életére indirekt és direkt módon is nagy hatással lesz.

A Budapesti Építész Kamarára nagyságának és jelentőségének köszönhetően fontos szerep hárul a Magyar Építész Kamara országos küldöttgyűlésén. Milyen javaslatokkal és indítványokkal segítik a MÉK munkáját?

A Magyar Építész Kamarával minden érdekünk azonos és közös, együttműködésünk pedig baráti. Az országosan egységes tagfelvétel szabályozásával kapcsolatban fölvetettük, hogy méltányossági alapon a törvény adta lehetőségeken túl olyan kollégák is tagok lehessenek, akiknek a szakmai tapasztalata óriási, de a szakírányú végzettsége hiányzik. Egy ismert külföldi példa Le Corbusier úr, aki szintén nem volt építész végzettségű. Egy másik javaslatunk az államigazgatási jogkörrel, hatóságként működő köztisztviselőket kívánja központi költségvetési támogatásban részesíteni. Úgy érezzük, hogy a jogszabályban meghatározott kötelezettségeket nem lehet csak tagdíjakból fedezni. Elképzelésünk jogosságát mi sem igazolja jobban, mint hogy már az 1997-es költségvetés vitájánál felmerült a kamarai tagdíjak személyi jövedelemadóból való leírhatósága.

Törekvéseik között igen fontos helyet foglal el a kamarai díjszabás érvényesítése, és ezáltal az európai tervezési szokásjog kialakulásának elősegítése. Sikerült-e már a Budapesti Építész Kamarának ezen a téren eredményeket elérnie?

A hazai tervezői díjak messze elmaradtak a nemzetközi gyakorlattól. Az érvényben lévő jogszokások és szabályozások nem szolgálják a szakma és a társadalom érdekeit. Egyrészt a tervezői jogosultság mai gyakorlata nem egyeztethető össze a kamarai törvényt létrehozó szellemiséggel, mivel ma sokkal tágabb kör tervezhet, mint amilyet a végzettséget és szakmai gyakorlatot előíró törvény megenged. Másrészt ma még nem társadalmi elvárás az a szakmai – és egyben építetési – érdek, amely az időráfordításban is tükröződő legjobb szaktudást tartja kívánatosnak. Óriási félreértés, ha valaki az alacsony honoráriumérték mögött magas szintű teljesítményt vár el.

Milyen konkrét lépéseket kívánnak tenni a díjszabás bevezetése érdekében?

Nem egészen egyértelmű a helyzet, mert a törvény értelmében a kamara csak ajánlhatja a tervezői díjszabást. Azok a nyugati minták, amelyek felé orientálódunk, ritkán nyúlnak minimáltarifák elfogadásához. Ma már Európában csak Spanyolországban és Olaszországban írnak elő minimáldíjakat. A többi országban a szabad vállalkozási árak ellenére egészen más társadalmi garanciák hatására testesül meg a tervezői díjakban a szükséges időbeli ráfordítás, és így a szolgáltató nincs kitéve azoknak a veszélyeknek, hogy minőség alatti teljesítményre kényszerüljön a legjobb szándéka ellenére.

A mi fejlettségi szintünknek leginkább a szolgáltatás minimálértékét meghatározó spanyol minta felel meg. Az olcsóbb terv semmivel sem jobb a többinél, csak kevésbé átgondolt, és az elnagyolások az építési, karbantartási és üzemeltetési költségek rovására írandók. Az építész nemcsak a ház megépítését határozza meg, hanem egy hosszú távon jól működő épületet kell terveznie. E hosszú távú gondolkodás elterjedése a magyar ingatlanvagyon jelentős méretű növekedését eredményezi majd.

Hogyan oldható fel az a feszültség, amely a kamara törvény adta lehetősége (díjszabás csak ajánlat szintjén) és tényleges törekvése (a tervezői díj minimumának megállapítása) között húzódik?

Az ajánlattól való eltérés mértékét a tisztességtelen piaci magatartásról szóló törvény szellemében kívánjuk szabályozni. Úgy gondoljuk, hogy az alapdíjszabáshoz képest tízszeres lefelé és felfelé történő eltérés az engedélyezhető. A másik lehetőség szerint a kamarák etikai szabályként írják elő az ajánlott díjszabástól való eltérés mértékét, és eljárnak azon tagok ellen, akik ezt megsértik. Az utóbbi eljárásnak az a nehézsége, hogy alkotmányjogi kérdéseket vet föl.

Mikorra várható, hogy a kamara maradéktalanul gyakorolja hatósági jogkörét?

Ahhoz, hogy a kamara jól működjön, olyan törvényekre is szükség van, amelyek a kamarai tagok működésének területét is korszerűen szabályozzák. A készülő építési törvényben és az ehhez kapcsolódó miniszteri rendeletekben reményeink szerint a kamarai érdekek már megtestesülnek. Így, ha egy magas szintű jogszabály a tervezői díjak kérdését is rendezi, a kamara egy éven belül az előírásoknak megfelelően működhet. Elegendhetlen az egyértelmű, szakszerű magatartás, amely a kamarák tekintélyét megeremti, még akkor is, ha azoknak még nincsenek operatív eljárásai. Ez a törvény, ha akarta, ha nem, kijelölt egy kizárólagos puvoárokkal rendelkező szaktestületet, és ezzel egyidejűleg a jogalkotó lemondott e szakkompetencia gyakorlásáról.

Az építész az orvosláshoz hasonlóan olyan szakma, amely egyben hivatás, és így van autonóm hivatásetikája. Az etikai normák jelen vannak akkor is, ha ezeket sem a szolgáltató, sem a társadalom nem írja elő. A jogalkotó olyan érdekvédelmi testületet kívánt létrehozni, amelyik szabályszerűsíti az etikus viselkedést. Érzésem szerint nagyon hosszú időt jelent, amíg mindenki belátja, hogy a szabályok betartásával jár jól. Külö-

nősképpen mivel ma Magyarországon sokkal több az építész, mint a feladat.

Az elhangzottak alapján felmerül az a napjainkban igen sokat vitatott kérdés, hogy helyénvaló-e, ha a hazai tervezői piacon ilyen nagyszámú külföldi építész van jelen. Hogyan vélekedik erről a kérdésről a helyzete miatt is különösen érintett Budapesti Építész Kamara?

Úgy érzem, jelenleg csökkenteni kellene a külföldi konkurencia jelenlétét, és nem csak piaci és érdekvédelmi szempontokból. Meggyőződésem szerint építési kultúrát csak az tud egy adott helyen teremteni, aki ott él. Ez fokozottan igaz Magyarország vonatkozásában, amely minden tekintetben kulturális sziget. Ma az építészetben túlságosan a napi értékek, a hasznossági kérdések dominálnak, ami nem előnyös a magyar kultúrára

nézve. Kétségtelen tény viszont, hogy a Magyarországra betelepült külföldi tőke nem bízik a hazai szakemberekben, hanem a sajátját, és sajnos nem a legjobbakat hozza.

Mi nagyon szívesen látjuk itt a jó külföldi építészeket, főleg ha ők is szívesen látnak minket. A jelenlegi jogszabály alapján kölcsönösségi alapon megengedhető a külföldiek hazai és a magyarok külföldi tervezése. Azt azonban semmiképpen sem tartom körültekintő és megfontolt eljárásnak, hogy tovább fokozzuk a magyar építészek legjobbjait is fenyegető kényelmetlen piaci helyzetet. Minden ország felelős a saját szakmaiszellemi elitjének védelméért, amivel a politika a jelek szerint most nem kíván foglalkozni.

(péchy)

Mit kíván a magyar építész? A „12 pont”

1998.
SZEPTEMBER

1. Annak a politikai elismerését, hogy az embereknek, a közösségeknek, a nemzetnek joga van a kulturált, magas minőségű épített környezetre, amelynek megteremtése a jelenkor jövő iránti felelőssége is.
2. Annak a politikai elismerését, kormányzati megkülönböztetését és a közigazgatásban történő érvényesítését, hogy az építészet kultúra, az építés pedig civilizációs tett.
3. Önálló, felelős építésügyi minisztériumot vagy építészeti hivalt, ahol a korábban felszabdalt, szétszórt építésügy – a kivitelező ipartól függetlenül – újra egyesítve és koordinálva látja el a szakma szellemi, kulturális, szervezési feladatait (településtervezés, építészeti tervezés, építéshatósági munka, műemlékvédelem, kutatás, építészeti képzés, országos főépítési rendszer, építész kamara stb.).
4. Az Országos Műemlékvédelmi Hivatal központosított működési és szervezeti hegemoniájának megszüntetését és a kortárs építészetrel való szerves kapcsolatrendszerének kialakítását.
5. Az önálló, szabad építész státus és szakmagyakorlás jogi feltételrendszerének megteremtését a tervező tevékenységnek a társasági törvény hatálya alól történő kivonásával, az ügyvédi vagy az alkotóművészi gyakorlathoz való közelítésével, összhangban az európai építészeti gyakorlattal és a szerzői joggal.
6. Az építészet kultúráként való elismeréseként a Magyar Építészek Szövetsége tartozzék a kulturális minisztériumhoz, és részesülhessen a hazai művészeti szövetségeket megillető állami és alapítványi, erkölcsi és anyagi támogatásban.
7. A Magyar Építész Kamara és a törvény alapján működő területi építész kamarák közjogi szerepének garanciáját, a közjogi feladatok ellátásához – különös tekintettel a tervezői jogosultságra, minőségvédelemre – szükséges feltételek biztosítását, és a törvény által a kamarára rótt állami feladatok ellátáshoz szükséges költségvetési részesedést.
8. Az önkormányzat és az építésügy kapcsolatának és a kapcsolat törvényi hátterének revízióját, valamint a közelmúlt nagy gyorsasággal és hiányos koordinációval létrehozott, az építészetet érintő jogszabályainak (építési törvény, kamarai törvény, tervezői jogosultság, építéshatósági tevékenység stb.) a kamara bevonásával történő felülvizsgálatát, harmonizációját.
9. A Magyar Építészek Háza (Budapest VIII., Ötpacsirta u. 2.) jogi, gazdasági státuszának végleges tisztázását és a magyar építészek mindenkorai képviseletét ellátó szervezet(ek) használatába, illetve tulajdonába adását.
10. A magyar építészek érdekvédelmét a külföldi építészek és építészet térhódításával szemben, illetve a kölcsönösség feltételrendszerének megteremtését.
11. Az építészképzés átfogó felsőoktatási reformját, az oktatási tárca segítségével az építészet társadalmi megismertetését és az általános építészeti műveltség nemzeti alaptantervbe történő – általános és középiskolai – beépítését.
12. A tradicionális építészeti értékek, hagyományok és az európai színvonalú kortárs építészeti alkotások fokozott védelmét.

(1998. kormányalkotás előtt, Bodonyi Csaba építész első szövegtervezetének módosított változata)

1998.
DECEMBER

Volt egyszer egy Mérnök és Építész Egylet

Már az 1867-es kiegyezés évében – nem sokkal a Royal Institute of British Architects és alig néhány más mérnökegylet megalakulása után – jött létre a magyar mérnök- és építészársadalom szervezete, a Magyar Mérnök és Építész Egylet, amely nyolc vidéki osztályával együtt az 1949-es politikai változásokig jelentős nemzetközi tekintélynek örvendő társadalmi szervezetként is működött. A Budapesti Mérnök Kamara megalakulásáig a Kereskedelmi és Ipar, a Közjegyzői, a Mezőgazdasági, az Orvosi, a Sajtó, a Szín- és Filmművészeti, valamint az Ügyvédi Kamarák sorában a mérnökök és építészek hivatási képviselője volt. A Mérnök Kamara 1941-ben épült Szalay utcai székházát – amelyet a javaknak a '49-es rendszerváltozást követő újraosztásakor a Közkutatási Minisztériumnak adtak – a *Le Corbusier* párizsi irodájából hazatért, majd Budapest ostroma után Svájcba költözött *Wanner János* tervezte.

1903-ban a washingtoni Capitolium európai tanulmányútja résztvevőinek jelentése szerint a rakpartok, a Duna-hidak, *Steindl Imre* Parlamentje, *Schulek Frigyes* Mátyás-templom-Halászbástya együttese és *Hausmann Alajos* Királyi Palotája, valamint a Körút és a Sugárút által meghatározott városképpel valamennyi új főváros közül Budapest a legsikerültebb. Az építészek bámulatos érzékenységgel reagálnak az eklektika, a szecesszió gyors egymásutánban követő divatáramlataira. Az 1907-ben fiatal építészemzedék – *Kertész K. Róbert*, *Sváb Gyula*, *Kós Károly*, *Toroczky Wigand Ede*, *Zrumecky Dezső*, *Medgyaszay István*, *Kozma Lajos* és társai – *Lechner Ödön*, *Lajta Béla*, *Árkay Aladár* építészei ellen lázadva a képzőművészetekben és a zenében éledő népies irányzatok, valamint az angol *Ruskin* és *Morris* nevével fémjelzett iparművészeti mozgalmak hatására megalakítják az akkori „Fiatalok” mozgalmát. 1929-ben a dessau Bauhausból több magyar építészszel hazatért fiatalok vezére, *Molnár Farkas Fischer Józseffel* együtt megalakítja a CIAM – itthon inkább CIRPAC (Comité International pour la Résolution des Problèmes de l'Architecture Contemporaine) – néven ismert magyar csoportját. Ezzel párhuzamosan a modern építészet *Le Corbusier* és a Római Iskola által ihletett fiataljai – a magyar építészet 900 éves történetét végigkísérő – latinos ízű változata *Árkay Bertalan*, *Janáky István*, *Lauber László*, *Nyíri István*, *Rimanóczy Gyula*, *Dávid Károly*, *Wanner János* és az *Olgayak* alkotásaiban jelentkeznek.

A Mérnök és Építész Egylet kéthetenként megjelenő közlönyével, a műszaki és gazdasági vonatkozások köréből kiadott értekezéseivel, a városfejlesztés és az építészet kérdéseiről – köztük olyan örökzöld témákról, mint az Olimpiai Stadion, a BNV, az EXPO, a most az INFO Parkkal megvalósulni látszó Egyetemi Város, a Nemzeti Színház és vagy a Városháza elhelyezéséről – szóló ankétok előadásainak és felszólalásainak a gyorsírói jegyzetek alapján készült tudósításainak súlyával és szakértelmével jelentős hatást gyakorolt a Székesfővárosi Közmunkák Tanácsa, a polgármester és a polgárság véleményének alakulására. Gimnazista koromnak a pályaválasztását is meghatározó olvasmányaim közé tartoztak az 1907-ben alapított Magyar Építőművészet és főleg az 1928-tól *Borbíró Virgil* szerkesztésében megjelenő, az építészet új útjait kereső Tér és Forma mellett a Mérnök Egylet kiadványai. Ma is őrzöm a sorozatnak az 1940

decemberében a városrendezési, az esztétikai, a forgalmi és műszaki, valamint a gazdasági és pénzügyi vonatkozásait tárgyaló háromnapos ankét kiadványát, amely a városházi közhiataloknak a meglévő épület keretéhez simuló Károly körüti elhelyezésére kiírt, eredményesen lezárt pályázattal szemben az új városházának a Duna-parton való elhelyezése mellett érvelt.

Mindez ma már történelem. És a történet folytatása még nem való a történészeknek, hiszen még többen élnek azok közül, akik emlékeznek arra, ami azóta történt, tehát nincs meg a „történeti távlat”. A II. világháború után az újjáépítés és a normális élet helyreállítása csodálatos optimizmussal kezdődött. A Közmunkák Tanácsának elnöke a Tér és Forma szerkesztését 1942–1944 között irányító *Fischer József* lett, míg maga a lap Major Máté szerkesztésében 1946 és 1949 között Új Építészet, majd 1951-ig Építés – Építészet címen élhetett tovább. 1949-ben aztán tudomásul kellett vennünk, hogy nincs többé Közép-Európa. Bécs és Milánó Nyugat-Európa, Prága, Budapest és Varsó pedig a kelet-európai politikai és gazdasági struktúra része lett. Ezzel a rendszerváltozással az építészetben kötelezővé vált a „szocialista realizmus”-nak nevezett neoklasszicizmus, neoelektizmus. Kormányzati intézkedésre 1951-ben megalakult az alkotó építészek önkéntes tagságon alapuló társadalmi szervezeteként a Magyar Építőművészek Szövetsége. Nevét a *Lechner Ödön* által alapított, 1902–1949 között működő szövetségtől vették. Elődjének tekintették a Magyar Képzőművészek Szövetségének 1959-ig működő építészeti szekcióját, valamint a Magyar Mérnök és Technikusok Szabad Szakszervezetének tagozatát is. 1952-ben indított folyóirata részére az 1944-ben megszűnt Magyar Építőművészet címét választják. 1953-ban indult a fiatalok továbbképzésére a MÉSZ Mesteriskolája, melyre kétevenként az akkori fiatalok közül mintegy 22, legalább kétféle gyakorlattal rendelkező építész vettek fel nyilvános pályázattal alapján. Azok, akik felvételt nyertünk, szabadon választhattuk meg mesterünket, akinek műtermében dolgoztunk hétfőtől péntek délig, míg péntek délután és szombat délelőtt *Granasztói Pál*, *Pogány Frigyes* mellett a magyar szellemi élet más területeiről meghívott személyiségek előadásait hallgattuk. Ez módot adott arra, hogy megválasszuk a nemrég felállított nagy állami tervezőirodákban dolgozó mestereinket. Ezek a „komplex” nagy irodák lényegében a Greater London City Council (GLCC) és a *Skidmore, Owings and Merrill* (SOM) mintájára alakították magukat. Akkor a tervező saját neve alatt publikálta munkáját, és csak zárójelben szerepelt a neve mögött a cégé, a vállalaté, amelyik az ahhoz szükséges háttér szolgáltatásokat biztosította. Legtöbben a *Janáky István*, *Rimanóczy Gyula* és *Dávid Károly* által fémjelzett Középülettervező Vállalat (KÖZTI) és a *Szendrői Jenő* által megformált Ipari Épülettervező Vállalat (IPARTERV) körül csoportosultak. Én az utóbbi felé navigáltam, mert az ipari technológiák és az azok által igényelt szerkezetek bizonyos fokú mentességet jelentettek az akkor szocreálnak nevezett – azóta akár prepostmodernnek is nevezhető – neoklasszikus vagy neoelektikus stílusban való tervezés alól.

Nyilvánvaló, hogy az Építőművész Szövetségnek, akár az Írószövetségnek és a többi művészeti szövetségnek, az őket létrehozó kormányzati szándék szerint az lett volna a feladata,

hogy elősegítse az értelmiség ezen csoportjainak egységes marxista-leninista szemléletének kialakítását. De a MÉSZ ülései számomra a Mérnök és Építész Egylet ankétjainak a diákkori olvasmányaimból ismert hangulatára emlékeztettek. Már az 1951-es alakuló közgyűlést követő 1955-ös közgyűlésen megtaláltuk a módját annak, hogy a listás szavazás szabályainak betartásával Major Máté elnöksége alatt új vezetőséget választunk. A börtönből abban az évben szabadult Kéthly Anna szerint ez volt az első jelentős értelmiségi lázadás 1956 előtt. Az Írószövetségnek a forradalomban betöltött szerepe pedig ennél is nyilvánvalóbb. 1960-ban aztán meg is szűnt a Mesteriskola, amely aztán csak 1970-ben Szendrői Jenő vezetésével „Fiatalkori Építészek Köre” címen alakulhatott újjá. A MÉSZ Elnökségéből az 1955-ös közgyűlésen kibuktatott vezetők alapították 1966-ban az akkor ugyancsak az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium felügyelete alá tartozó Magyar Urbanisztikai Társaságot (MUT) az urbanisztika tárgyköréhez tartozó elméleti és gyakorlati szakemberek, valamint a városok közti kapcsolatok ápolására.

A Nyugat-Európához való újrafelzárkózás lehetőségét megcillanító legutóbbi rendszerváltás akkor történt, amikor a keynesianus jóléti állam építésének a gyakorlata helyett világszerte a Milton Friedman-i neoliberális piacgazdaság szabályai lettek a mérvadók. Az 1973-as olajválság óta a korábbi „etalista” döntéshozatalt az akkor „deregulációként” üdvözölt és hamarosan elképesztően bonyolult, sokszereplős, időigényessé vált mechanizmus vette át. A hierarchia helyébe a konkurencia, a verseny lépett. A megrendelők többé nem az állam vagy az állami költségvetés különféle csatornáin keresztül támogatott beruházók, hanem a multinacionális érdekeltségek és a magántőke. A szakmai érdekvédelem ellátása céljából a MÉSZ a kamarai törvény „megalkotásáig” Magyar Építészek Szövetsége és Kamarája néven kvázi kamarává alakult. Azóta a jelentős megbízásokhoz jutó sztráépítész, a kft.-kbe, bt.-kbe szerveződött tervezők, a külföldi cégeknél stróman szerepet vállalók, a megbízást reményében ingyen munkát vállalók vagy a többnyire soktornyos villák tervezésére specializálódott kollégák tervezési jogosultságát az Építési és Városfejlesztési Minisztérium tervezővállalatainak vezérkara vagy az Építésügyi Hatóság helyett a kamara látja el. Pontosabban az újjáélesztett kamarai törvény szerint az építészet esetében az Építész Kamara, a statikai és épületgépészeti társtervezőink vagy az instrumentális hálózatok tervezői esetében a Mérnök Kamara.

A tervezői és szakértői jogosultság megállapítása a tervezők, szakértők névjegyzékének vezetése, a díjszabás, a szakmai gyakorlattal kapcsolatos etikai kérdések, a praxis szakmai felügyelete, a különböző szinten tervezői jogosultsággal rendelkező népes táborának hivatási képviselőt ellátó kamarai hatáskörbe tartozik. Ugyanakkor továbbra is szükség van arra, hogy az állandóan változó körülményekhez alkalmazkodás kényszere vagy a divat változása miatt jelentkező irányzatok, a saját szervezeteiket létrehozó különféle áramlatok, a szekértáborosodó csoportok és a mostani fiatalok mozgalmi továbbra is találkozhassanak a Magyar Építészek Szövetségében. A szövetségben volna a helye a régi Mérnök és Építész Egyletnek, a

városfejlesztési, esztétikai, műszaki, gazdasági és pénzügyi vonatkozásait ütköztető szimpóziumaihoz vagy az azokon felnőtt mestereink által szervezett MÉSZ-rendezvényeihez hasonló vitáknak, amelyek nagyobb súlyt adhatnának a szövetségnek olyan állásfoglalásaira, mint:

- » A bős-nagymarosi vízlépcsőrendszerrel kapcsolatos – a mérnök kollégák meghallgatása nélküli – véleménynyilvánítás;
- » a Földes Gábor megyei színházának állami támogatásával 1840-ben országos intézménnyé lett, és azóta számos alkalommal más épületbe kényszerülő Nemzeti Színház szinte állandóan napirenden lévő méltó elhelyezése; vagy akár
- » az 1968-as új gazdasági mechanizmus akcióterveként készült Budapest 1970-es általános rendezési tervében kijelölt három modern vonalas metró vonalának 20 éve halasztott 3. vonala építésének a most az „I Love Metro 4” címen rendezett happening néven elvárt támogatása.

A MÉSZ – melynek feladata ma is az építészet, a városépítés, a műemlékvédelem tárgykörében az állami és társadalmi szervezetekkel, a társelművészeti ágak szövetségeivel, az építészoktatással, a közvéleményt alakító médiával, a külföldi és nemzetközi építész szervezetekkel való kapcsolattartás – megalakulásakor a szerény méretű, elegáns Almássy-palotát kapta székházul. Jó volna, ha a javak mostani újraosztásakor ez a műemlék épület a Kós Károly-teremmel és az Építész Pincével együtt a MÉSZ tulajdonában maradhatna, hiszen kiválóan alkalmas arra, hogy az Ifjúsági Tagozat, a Vándoriskola, a különféle honi és külföldi építészeti irányzatok, az építésziskolák, a különféle csoportosulások, a mai fiatalok bemutatását szolgáló rendezvények, kiállítások mellett – a kvázi kamarává alakuláskor létrejött helyzet fenntartásaként – továbbra is otthont adna a MÉSZ taglétszáma többszörösének hivatási képviselőt ellátó Magyar és Budapesti Építész Kamarának is. És így valóban az Építészet Háza lehessen. Az abbamaradt padlástér befejezésével az irodák és a könyvtár jelenlegi zsúfoltsága is megszüntethető volna. Természetesen itt a helye a kamara és a szövetség havi tájékoztatójaként megjelenő Építészek Közlönye, a MÉSZ folyóiratának, az Új Építőművészetnek és a kamara folyóirataként a folyamatban lévő tervezési munkákat és alkotóikat bemutató Építész Műhely negyedévenként megjelenő kiadványa szerkesztőségének is. Igazán szép persze az lenne, ha az Építész Pince a nevéhez illően – újra vagy végre – a ma begubózni látszó építész- és mérnöktársadalom, a képző- és iparművészek, a szellemi élet öregjeinek és fiataljainak, ha nem is törzskávéháza, de az egyik kedvenc találkozóhelyévé válna. Erre esélyünk is lehet, hiszen a Mérnök és Építész Egyletben már nem találkozhatunk, a FÉSZEK pedig már rég nem a festők, építészek, színészek és egyéb kóklerek találkozóhelye.

Budapest, 1998. december 8.

Polónyi Károly

1999.
FEBRUÁR

Tájékoztató az Építészeti szolgáltatás és díjszámítás szabályzat tervezetéről

Az Építészeti szolgáltatás és díjszámítás szabályzat tervezete a Magyar Építészek Kamarája és Szövetsége 1994. évi szabályzata továbbfejlesztésével készült, figyelembe veszi az időközben jelentősen átalakult építésügyi joganyagot és megváltozott építészeti gyakorlatot. A szabályzat az építészeti, belsőépítészeti és kertészeti szolgáltatásokat, a hozzájuk tartozó munkadíjakat, a szolgáltatások teljesítésének feltételeit, a tervező hatáskörét és felelősségét, valamint a szerzői jogokat tartalmazza. A terület- és településrendezési szolgáltatások díjszámítása külön szabályzatban található.

A szabályzat megalkotásával a Magyar Építész Kamara a tervezők egzisztenciális biztonságát kívánja növelni. A szabályzat nemcsak a szolgáltatások tartalmát és a hozzájuk tartozó díjak számítását tartalmazza, hanem szabályozza a tervező és az építtető jogviszonyának valamennyi elemét is, így megfogalmazza a tervező hatáskörét, keletkező felelősségének terjedelmét, szerzői jogait, és részletesen foglalkozik az építtető kötelezettségeivel is. A szabályzat arra ösztönzi a tervezőt és az építtetőt egyaránt, hogy a polgári törvénykönyv lehetőségeit kihasználva fokozatos szolgáltatásban állapodjanak meg, és a szabályzat útmutatásai alapján előre tisztázzák együttműködésük valamennyi kérdését a feladat meghatározásától a műszaki átadás-átvételi eljárásig.

A szabályzat a fokozatos tervezési szolgáltatások tartalmát, feltételeit három elkülönült szolgáltatásfajta-hoz rendeli, amelyek a következők:

Alapszolgáltatások, amelyek tartalmazzák a létesítmény (épület, belső, kert) megvalósításához szakmailag szükséges valamennyi szolgáltatást. Ilyen például az engedélyezési terv, kiviteli terv. Az építészeti alapszolgáltatások magukban foglalják a tartószerkezet-, az épületgépezet- és az épületvillamoság-tervezési szolgáltatásokat is.

Kiegészítő szolgáltatások, amelyek ugyancsak szükséges, de előre nem látható szolgáltatások. A kiegészítő szolgáltatások az alapszolgáltatások teljesítése közben, azok folyamánként merülhetnek fel. Ilyen például a tervek módosítása az építtetői igények megváltozása miatt, korszerűségi felülvizsgálat. A kiegészítő szolgáltatásokat a tervező – az építtető értesítése mellett – elkezdheti, az építtetőnek viszont írásban kell lemondania azokról.

Külön szolgáltatások, amelyek nem feltétlenül szükséges szolgáltatások, hanem az építtető sajátos igényét szolgálják. Ilyen például az árelemzés, helyiségkönyv. A polgári törvénykönyv a tervező és az építtető jogviszonyát eredményre (a terv elkészítésére) irányuló vállalkozási jogviszonyként kezeli, és a tervek elkészülte után a tervező számára semmiféle kötelezettséget nem ír elő, hatáskört nem ad, beleszólást nem enged meg. Az elmúlt két évben megújult építési jogszabályok ezt a felfogást megerősítették, a tervező – mérnökkamarai regisztráció nélkül – saját épületének már műszaki ellenőre sem lehet, a műszaki átadás-átvételi eljárásban nyilatkozatára nincs szükség stb. A Magyar Építész Kamara viszont nem a tervet tekinti cél-nak, hanem az épületet. Álláspontja szerint a tervezőnek joga és feladata, hogy a megvalósulás egész folyamatában közreműködjön. A szabályzat ezért a tervezői művezetés tartalmát kiterjeszti a műszaki ellenőrzésre és a kivitelező által benyújtott számlák igazolására. A tervező fontossága csak e kiterjesztéssel állítható helyre. Ez az európai és észak-amerikai gyakorlat, és ez volt szokásban a háború előtt Magyarországon is.

Az új hatáskört az építtető helyzetének megváltozása is indokolja. Az építtető immár nem állami vállalat, amelynek építési ügyeit minisztérium által kijelölt tervező és beruházó szervezet intézi, hanem önálló és független vállalkozó. A tervezőnek át kell vállalnia az építésszervezés egy részét, mert a gazdaság túlnyomó többségét alkotó kis- és középvállalkozásoknak nincs lehetősége arra, hogy a kis és közepes beruházásait építésszervezővel bonyolítsa vagy saját szervezetét a beruházás idején alkalmas szakemberekkel kiegészítse.

A feladatmegosztásra a műszaki ellenőrzés és számlaigazolás pontosan alkalmas, mert világosan elhatárolható a szakmai és jogi entitás. A műszaki ellenőrzéssel igényelt hatáskör és keletkező felelősség összességében és részeiben azonos minőségű, és a megbízási jogviszonyon alapul. Az építtető, a tervező és a kivitelező felelősségének alakulását, ha a tervező járt el a megrendelő műszaki ellenőréneként, a Legfelsőbb Bíróság egyértelműen meghatározta. (BH 1995. 528.)

A szabályzat a műszaki ellenőrzést oly módon szabályozza, hogy a tervező fő feladata továbbra is a tervezés legyen. Az építési szerződés ügyeinek intézése ne legyen terhes, képzettségétől, tevékenységétől idegen, jogi és anyagi természetű kérdésekben lehetőség szerint ne kelljen állást foglalnia. A tervezőnek továbbra sem feladata a beruházás előkészítése és lebonyolítása, nem kell részt vennie díjalkuban, és nem feladata a függőben maradt anyagi viták elrendezése. Az építés során felmerülő szavatossági igény vagy pótmunka költségvetési értékének a megállapításában is csak akkor van szerepe, ha az építtető és a kivitelező között vita merül fel. Ilyenkor azonban már független véleményalkotó, aki két fél vitájában bíraskodik, ha szükségesnek tartja, szakértőt is bevonhat, és jóhiszeműen kialakított véleménye következményeit illetően mentes minden felelősségtől.

A szabályzat gondol azokra is, akik a hagyományos tervezői művezetési gyakorlatot kívánják folytatni: a tervezői művezetés új elnevezése művészeti ellenőrzés. Az igényes és képzett tervező jelenleg gyakorolt gondos tervezői művezetése azonban most is megfelel a szabályzat által meghatározott új követelményeknek; mint ahogy a tervezőtől az építési helyszínen kapott tanácsok alapján az átlagos kis- és középvállalkozó is képes beruházása önálló lebonyolítására. A műszaki ellenőrzés és számlaigazolás az ilyen tervezői művezetés jogi kereteit tölti ki. A beruházás méretének növekedésével a tervező megoszthatja feladatait az általa választott alkalmazott (megbízott) és irányított műszaki ellenőrrel vagy ellenőrökkel. E szolgáltatás, melynek elnevezése fokozott műszaki ellenőrzés, azonban nem növeli meg a műszaki ellenőrzéssel vállalt hatáskört és felelősséget, és nem váltja ki az építtető tevékeny és szakszerű közreműködését.

A megváltozott gazdasági-jogi helyzet az építtetővel szemben is új követelményeket támaszt. Elvárható, hogy csak felkészült építtető vállalkozzon építési beruházásra, ha az építtető nem felkészült – függetlenül a beruházás méretétől –, adjon megbízást építésszervezésre vagy vásároljon kész épületet. A szabályzat ezért nemcsak a kivitelezési szakaszban támaszt követelményeket az építtetővel szemben, hanem előírja a tervezési feladat (program) szakszerű meghatározását, az engedélyezési eljárás megszervezését, sőt lényegesnek tartja a tervek megértését is. A Magyar Építész Kamara szerint csak megszorításokkal tartható fenn a Legfelsőbb Bíróság Gazdasági Kollégiumának 54. sz. álláspontja, hogy az építtető a kivitelezés

terén nem tekinthető szakembernek, s a tervező által készített tervek megfelelőség szempontjából nem köteles vizsgálni. Az építtetőnek vagy megbízottjának igenis jóvá kell hagynia a tervező által készített tervek, hogy azok sajátos céljainak megfelelnek, olyan terv készült, mint amilyen épületet szeretne. Természetesen ez a jóváhagyás nem műszaki természetű, és nem érinti a tervező szakmai felelősségét. Ennek megfelelően a szabályzatban új elem a tervszolgáltatások építtető által történő jóváhagyása.

Az építtető tevékeny közreműködésével a tervezési szolgáltatásokban is erősödik a megbízási jelleg. A szabályzat szerint az építtető együttműködik a tervezővel a létesítmény megtervezésében, és nem kiinduló adatok alapján gyártott készterméket vásárol felhasználásra. A kivitelezési szakaszban teljesített szolgáltatások megnövelt terjedelmével együtt mindez egyértelműen eltolja a tervező és az építtető együttműködését a megbízási jogviszony irányába. A tervező és az építtető megállapodásaiban így már egyenrangú szerződéses elem a megrendelés (tervezés), a megbízási (műszaki ellenőrzés) és a felhasználás (szerzői jog). A szabályzat csak azért nem használja ismét a hagyományos „megbízó” kifejezést, mert a külön megrendelt tervszolgáltatás esetében megtevesztő lehet. A tervezési díj azonban újra munkadíj (honorárium), és elismertethető a szolgáltatásokkal kapcsolatos járulékos költségek is. A szabályzat a megbízási jogviszony alapján mondja ki, hogy a tervező által készített tervek kizárólag a létesítmény megvalósítása érdekében teljesített szolgáltatásainak csak eszközei, és a megbízási jogviszony alapján rendezi a szerződés megszűntetésének feltételeit is.

Az egyes szolgáltatási elemek tartalmát és az azokhoz tartozó hatáskört és felelősséget a szabályzat a jogszabályok és a kamara szakmai illetékessége alapján kötelező érvénnyel határozza meg, ugyanakkor figyelembe kell vennie, hogy a tervező és az építtető közötti jogviszony aszimmetrikus. A szabályzat csak azt írhatja elő, hogy a tervező kötelessége valamennyi szakmailag szükséges szolgáltatásról az építtetőt tájékoztatni, és felhatalmazza a tervezőt, hogy azokra csak megfelelő díjazás ellenében, méltányos feltételek mellett és a szerzői jogai tiszteletben tartásával vállalkozzon. Az építtetőnek viszont jogában áll csak az általa szükségesnek tartott szolgáltatásokat megrendelni és a szabályzattól eltérő feltételeket kikötni. A szabályzat rendelkezései ezért csak a tervező és az építtető megállapodása alapján kötelezőek; a szabályzat csak tájékoztatja az építtetőt és feljogosítja a tervezőt valamely rendelkezése alkalmazására. Ha a szerződő felek a szabályzat rendelkezéseiről előzetesen nem állapodnak meg írásban, vitás esetben nem a szabályzat, hanem a vonatkozó jogszabályok lesznek az irányadók. Így például a kiegészítő szolgáltatásokra (tervmódosítás, korszerűségi felülvizsgálat) – a szabályzaton alapuló szerződés hiányában, mely azokat az alapszolgáltatás részeként kezeli – a polgári törvénykönyv lesz az irányadó, és csak külön megrendelés alapján lesz elvegezhető.

A Magyar Építész Kamara azzal is kívánja segíteni a tervező és az építtető együttműködését, hogy a jellemző és szokásos feladatokhoz szerződésmintát állít össze, melyeket a szabályzat elfogadása után megvásárolható nyomtatványként megjelentet. A szerződésminták a szolgáltatások leírásán kívül tartalmazzák a szabályzat valamennyi szakmai feltételét és ajánlását. Így a különleges – a mintákban nem szereplő –

rendelkezések alkalmazására csak a szokásostól és átlagostól eltérő megállapodáshoz lesz szükség. A szerződésblanketták alkalmazása egyébként megkönnyíti a szabályzatban való eligazodást is, mivel a szolgáltatásokhoz tartozó díjak megállapításához csak a szabályzat mellékleteit (díjosztályok, óradíjas tevékenységszorzók, díjtáblázatok) kell majd használni.

A kamarai törvény, a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló törvény elutasítja a hatósági (kötelező) díjak megállapítását, de a jelenleg érvényesíthető szélsőséges díjak (vidék – város, kül- és belföldi árszínvonal) ettől függetlenül sem teszik egyelőre lehetővé kötelező díjtételek érvényesítését. A Szabályzat azonban árki-egyenlítő hatású lesz, és bizonyos időszak eltelte után a Magyar Építész Kamara az ajánlott díjtól való lényeges eltérések megakadályozásának érdekében etikai-fegyelmi szabályokat állapíthat meg.

A megállapított munkadíjak tájékoztató, ajánlott átlagdíjak, amelyek elismerik a tervező munkáját, és a ráfordításaira is fedezetet biztosítanak. Minthogy a szabályzat előírja a Magyar Építész Kamara tagjainak, hogy a szolgáltatásokat a létesítmény megvalósításához szükséges szakértelemmel és felkészültséggel teljesítsék, a díjosztályok és az óradíj, a tevékenységszorzók figyelembe veszik az igényesebb, bonyolultabb szolgáltatást, a szakképzettség, a szaktudás és az építészeti tapasztalat értékét.

A szolgáltatások árszínvonalának emelése érdekében bizonyos épülettípusok alacsonyabb díjalappal alacsonyabb, magasabb díjalappal magasabb díjosztályba kerülnek. Így lehetőség nyílt a falusi (a helyi lakosság ellátását szolgáló) és a városi (település, városrész ellátását szolgáló) épületek közötti árszínvonal megkülönböztetésére. Ennek hiányában a vidéki lehúzza a városi árszínvonalat vagy a városi árszínvonal irreális díjakat diktál a vidéknek. A besorolás figyelembe veszi az épület környezetét is: magasabb díjosztályba sorolható a kiemelt építészeti örökség területén, tájvédelmi körzetben, nemzeti parkban létesítendő épület és a kiemelt városképi jelentőségű épület.

A besorolás figyelembe veszi a nagyobb üzemi berendezéseket, fesztávolságot, a nagy és a kis (ismétlődő) terek egymás melletti elhelyezéséből adódó tervezési nehézségeket, a veszélyes, különösen a környezetveszélyes anyagokkal és technológiákkal kapcsolatos fokozott tervezői felelősséget, valamint a biztonsággal kapcsolatos többletigényeket.

A besorolás alulértékeli a tisztán mérnöki feladatokból eredő tervezési nehézségeket, például bonyolult technológiák alapozását, mert az itt jelentkező többletszolgáltatásoknak a mérnöki díjszabásban kell megjelenniük. A besorolás felülértékeli az átépítési munkákat, így a meglévő épületek funkcióváltását, átalakítását, hogy az alacsonyabb építési költséget arányítsa a tervezési többletmunkával.

Budapest, 1999. január

Batta Imre, Noll Tamás

1999.
ÁPRILIS

Miért nincs magyar építészeti kritika?

Évtizedek óta zajló viharos rendezvények, építőművész-szövetségi kongresszusok és különböző építészeti fórumok tucatjai során, legutóbb Győrött, a III. országos főépítész-konferencián 1998. augusztus 26–28. között is elhangzott a kérdés: – Miért nincs építészeti kritika Magyarországon? – és a következő, várakozással teli megfogalmazás – Mit tesz a Magyar Építész Kamara annak érdekében, hogy legyen építészeti kritika? – Ez a levegőben lógó, de az építészek feje fölött Damoklész kardjaként lebegő igény involválta a szerző írását, mely több vonatkozásban találkozik Bodonyi Csaba MÉK-elnökhelyettes „Mit kíván a magyar építész?” című 12 pontjában összefoglaltakkal.

Nem tanult filozófusként, csupán józan építész ésszel próbáljuk meg gondolatban végigarszolni a fogalomsoron: kritika – építész – építész-kritika.

A KRITIKA

A kritika – másként bírálat – valakinek vagy valaminek az értékeit és hibáit elemző szóbeli vagy írásbeli vélemény. Mit szoktak kritizálni? Gyakorlatilag mindent, de általában a művészeti ágak alkotásait elemző bírálatokat tekintjük kritikának. Egy napilapot kézbe véve és fellapozva, a leggyakrabban előforduló kritikákkal találkozhatunk:

- » filmkritika a heti mozipremierekről,
- » tévékritika a televízióműsorokról,
- » rádiókritika az adásokról,
- » zenekritika hangversenyekről, lemezekről,
- » színikritika a színházi bemutatókról (próza, operett, balett, musical, operett stb.),
- » képzőművészeti kritika a kiállításokról, tárlatokról,
- » irodalmi kritika (verskötet, könyv),
- » iparművészeti kritika (kerámia, gobelin, ötvösművesség, ipari design).

Érdekes módon építészeti kritika a legritkább esetben jelenik meg, s rögtön megerősíti a címben feltett kérdést.

AZ ÉPÍTÉSZET

Amint a kancsó léte az üregből fakad – mondja a kínai filozófia –, az építészeti léte a téralakításból ered. Az építészeti a tömegformálás révén belső és külső tereket hoz létre meghatározott használati célokra közvetlen vagy közvetett emberi igények kielégítése érdekében. Belső tereknél az igény lehet lakás, munka, pihenés, szórakozás vagy transzcendens vágyakozás, és az ennek megfelelő térszervezés és funkciója épületek elnevezése például a következő: családi ház, üzemi-iroda, üdülő, színház és stadion, templom vagy zsinagóga. A külső térkapcsolatok esetében mennyiségi sorolással a település különböző nagyságrendű fajtája (falu, város, metropolis) jön létre, szerkezete az utcák és terek szövete, szövevénye.

Röviden az építész – művész. Az építészeti sajátossága: abban különbözik a tárgyművészetektől, a képzőművészetektől más ágaitól, így a festésztől és szobrásztól, hogy elsődleges szerepe nem a gyönyörködtetés – mint azoknak –, hanem hogy használati célja is van. Ha egy épület csak gyönyörködtetni akar, de nem elégíti ki a funkcióból következő emberi igényeket, pl. nyáron meg lehet nyuvadni benne a melegtől, mert nincs kellően hőszigetelve, akkor az már nem tud igazán szép

lenni. Természetesen a tétel fordítva is igaz: ha egy épület tökéletes légkondicionálással rendelkezik – ahol a bent tartózkodók minden időben jól érzik magukat –, egyáltalán nem biztos, hogy a ház építőművészeti alkotás. A két tulajdonság együttes megléte követelmény. Egy épület csak akkor igazán szép, ha jó is, azaz funkciójának megfelelően.

AZ ÉPÍTÉSZETI KRITIKA

Az építészeti kritika kapcsán azonnal fölvetődik az építész felelőssége, aki az épület létrehozásával nemcsak a megrendelő kívánságát teljesíti, hanem – mivel a ház mindenki számára látható – a közönség értéktelét is kiprovokálja, s nem az a cél, hogy ez önmagáért való, polgárpukkasztó tett legyen, hanem éppen ellenkezőleg, építészeti értéket képviselő alkotásként manifesztálódjon.

„Egyáltalán, az építészeti és képzőművészet területén mi az, hogy »felelősség«?” – teszi fel a kérdést Németh Lajos neves művészettörténészünk, majd így folytatja – „Felelős-e vajon az építész, mert kiszolgálta a rossz döntéseket, részt vett városrészek szétrombolásában, hajlandó volt pseudoszimbólumokat sugalló épületeket alkotni, vagy újjagdagok giccsvilláit és nyaralóit megtervezni?”

A Magyar Értelmező Kéziszótár szerint a felelősség az a kötelezettség, amelynek alapján valaki vagy valami felelős valakiért, valamiért. A szónak jogi értelmezése is lehet: amikor valaki tettéről számot ad, és viseli a következményeket. De lehet erkölcsi minőség is. Témánk szempontjából ez a döntő és meghatározó.

A művészet aspektusából az alkotó csupán a műve iránt felelős, a morál szempontjából azonban a művész igenis felelős az önmagában és a másik emberben rejlő erkölcsi követelményekkel szemben, írja Németh, és megállapítja: a művészet és a morál két autonóm világ, szuverének, mindkettő az intellektuális alkotó ember világa, és miután az ember elsődlegesen ember, semmint művész, ezért az erkölcs világa és annak következményrendszere magasabb rendű, mint a művészet világa.

Németh Lajos szerint e kettőn kívül meg kell fogalmazni egy harmadik követelményt is, a közösség iránti felelősséget, és e vonatkozásban a „közösség többet jelent, mint az adott társadalom, mert egyúttal múlt és jövő, illetve az emberi társadalom és természet harmonikus együttélésének biztosítása iránti felelősség”.

A közösség felelősségéről Nicolai Hartmann, a kiváló német filozófust idézzük: „...a ház, még a jelentéktelen és sikerületlen ház is, eleve közvetlenül a közösség ügye... még az egyszerű lakóház is úgy viszonylik a szűkebb családi közösséghez, mint ruha a személyiséghez: önfelfogásának és tudatos önformálásának kifejezéseként. Így már a lakóház is az ember lényegi sajátosságairól tanúskodik. A monumentális építmény viszont arról tanúskodik, amit ideái tűznek az ember elé, tehát amivé az ember lenni akar, amit megálmodik”.

MIÉRT NINCSEK ÉPÍTÉSZETI KRITIKA MAGYARORSZÁGON?

A kérdésre adható lehetséges magyarázatok pontokba szedhetők:

1. Hiányzik az egyetemi szintű építész-kritikus-képzés

A BME Építésmérnöki Karán az építészettörténeti ismeretek előadása mellett nincs fakultatív építész-kritikai kurzus,

de más építésműhelyek (Iparművészeti Főiskola, Ybl Miklós Műszaki Főiskola, Pécsi Pollack Mihály Műszaki Főiskola, Győri Széchenyi István Főiskola) sem rendelkeznek ilyen képzéssel.

2. Kevés a független építészetkritikus

A kritikusképzés hiánya miatt építészetkritikusok csak igen ritkán – mondhatnók: véletlenül – születnek hazánkban, majd 25–30 év eltelte után kezdik meg működésüket. Kiváló íráskészséggel rendelkező, művelt építésmérnökökből vagy speciálisan az építészet iránt érdeklődő művészettörténészből válhatnak építészetkritikussá. Az 1970-es években a Magyar Építőművészet című folyóirat Kubinszky Mihály építészetkritikáit közölte rendszeresen.

Újabbán Bojár Iván Andrásnak, a tv-műsorvezetőjének a Népszabadság hasábjain jelennek meg szintén meghatározott időközönként építészeti bíráló és elemző írásai. A mai helyzetre jellemző, hogy az Építészetkritikusok Nemzetközi Szövetségének, a CICA-nak Oskó Judit személyében egyetlen magyar tagja van.

3. „Az egyik holló a másik hollónak nem vájja ki a szemét”

Az előző pontból következően a tervezők újonnan elkészült munkáikat általában saját maguk ismertetik az építészeti folyóiratokban, vagy egy kedves kollégájukat kérik meg erre a megtisztelő feladatra. De egy aktív tervező nem akar rosszat mondani a másik aktív tervező házának esetleges hibáiról és hiányosságairól, nehogy legközelebb fordított helyzetben őt kelljen kritikálják, s a „hóhért akasztják” esete merüljön fel.

4. Az építészeti folyóiratok nem kellő hatékonysággal támogatják az építészeti kritikát

A hazánkban megjelenő építészeti, belsőépítészeti, lakáskultúra-folyóiratok szerkesztőségei módszeresen nem igénylik az építészetkritikai írások készítését és közlését. Egyedi esetnek számít, hogy a Magyar Építőművészet című folyóirat 1994. évben építészetkritikai pályázatot hirdetett. Az 1994. március 31-i határidőre 18-an nyújtották be pályázatukat. A zsűri a pályázatot eredményesnek nyilvánította, két pályaművet díjazott és további négyet közlésre ajánlott. A díjazott szerzők azonban (Berta Erzsébet és Zöldi Péter) azóta sem váltak független építészetkritikussá, nem jelentkeztek más építészetkritikai írásaikkal.

5. Az építészeti kritika komplex voltából következően nehezebb és felelősségteljesebb más témájú kritikáknál

A leírás és az elemzés az épületek rendkívül eltérő funkciótartalma, az alkalmazott építőanyagok és szerkezetek sokszínűsége miatt megfelelő szakismeretek nélkül nem végezhető el.

- » A kritizálandó épület(ek) felkeresése a helyhez kötöttség és a nagy távolságok miatt gyakran körülményes, az objektum általában kiterjedt méretei és a helyiségek számossága következtében a bejárás hosszabb időt igényel.
- » Az objektivitás érdekében az épület megtekintésén kívül nemcsak a tervezőt, hanem az épület használóját is meg kell hallgatni, „audire ut altera pars”, hogy az adott alkotás a funkcionális igényeket mennyiben elégíti ki.
- » Az építészeti alkotások értéke a bírálendő témafajták közül a legmagasabb, milliőrtól a tíz-, sőt százmilliárdokig is terjedhet, ami a kritikára és kritikusára roppant felelősséget ró.

- » A kritika által kifogásolt hibák és hiányosságok – más témaművészeti ágak alanyaival szemben – nehezen, költségesen és időigényesen vagy egyáltalán nem korrigálhatók. Egy rossz táblaképet legfőleg nem akasztanak föl a falra, vagy nem mutatják be a következő tárlaton; egy kritizált freskót vagy mozaikot lemeszelnek, befalaznak; egy letűnt korszak bíralt és elítélt, nemkívánatos szobrait és köztéri műemlékeit eltávolítják, beolvasztják és újra felhasználják, vagy ismeretlen raktárakba dugják el, esetleg szabadtéri szoborparkokban állítják ki. De egy épületet még nem lehet lebontani azért, mert csúnya.

6. Az építészetet Magyarországon a média nem eléggé tekinti a kultúra elengedhetetlen részének

Az állítás lemérhető azon egyszerű megfigyelésen – amely statisztikai adatokkal is alátámasztható –, hogy a médiában nem súlyának megfelelő arányban jelennek meg, illetve hangzanak el az építészeiről szóló közlemények és híradások.

7. Magyarországon a közlés meglehetősen alacsony

A közlés alacsony voltából következően a közönség nem igényli a színvonalas épületeket, illetve a másik oldalról nézve: nem viseli el a giccses épületek kritikáját, mert a meghatározó újságadag fizetőréteg éppen ilyen házakat építtet, s ezek őszinte bírálatát az ő belügyeibe való beavatkozásnak tekinti, amely személyi jogait sérti; mégis akad olyan sajtóorgánum, amely ezeket a megépült giccs-csodákat kritikátlanul, széles körben publikálja.

8. Hiányzik az igazi, a jó építészetet pártoló magyar mecénások tábora

Hajdan a született arisztokraták, később a tehetős polgárok többsége a legjobb építésekkel terveztették meg házaikat, és azok feldíszítésére a legkiválóbb művészeket foglalkoztatták, ezzel biztosítva az építészeti alkotások magas színvonalát. Ezek az épületek aztán évszázadokon át mintaként szolgáltak a szegényebb néprétegek, a közvélemény, a közlés számára. A magyar történelemből itt és most csak Mátyás királyra, Eszterházy Fényes Miklósrá és Wekerle Sándor miniszterelnökre hivatkozunk, akiknek építészetet támogató tevékenysége közismert.

MI A TEENDŐ?

Javasatainkat a következőkben foglaltuk össze:

1. MÉK-akcióterv összeállítása és elfogadása

A Magyar Építész Kamara az építészeti kritika fellendítése érdekében a témát tűzze napirendjére, s elfogadott akcióterv alapján ösztönözze és támogassa azt!

2. Építészeti kritikusképzés támogatása

Az egyetemi és felső szintű építészkutatás felelősei – a MÉK felkérésére – tegyenek intézkedéseket az irányban, hogy az építésműhelyekben képződjön meg a min. két éves építészetkritikai fakultatív képzés, valamint a posztgraduális továbbképzés! A képzés anyagi hátterének biztosítására a kamara hozzon létre pénzügyi alapot alapítványi formában, pl. a MÉK 50%-os tandíj-kompenzációval támogassa a képzést!

3. Építészetkritikák közlésének kezdeményezése

Az építészeti folyóiratok szerkesztőségei – a MÉK elfogadott

akcióterve és megkeresése alapján – módszeresen rendeljenek és közöljenek építészeti kritikákat! A MÉK ösztönözte, hogy az Új Magyar Építőművészet kétévenként hirdesse meg építészeti kritika pályázatát, és a díjazáshoz is járuljon hozzá! A MÉK keresse meg a vezető napilapok szerkesztőseit, valamint a közszolgálati rádiót és a tv-t is az építészeti kritika kiterjesztése érdekében!

4. A közízlés színvonalának emelése

Az elérni óhajtott cél érdekében az óvodától az általános és középiskolai képzésben térművészeti gyakorlatokat vezessenek be! A kamara a tervezet elfogadására készítsen törvényjavaslatot, és azt terjessze be a kormánynak, majd a tankönyvek megírására, a tananyag összeállítására írjon ki pályázatokat!

5. Az általános építészeti ismeretek bővítése

Az építészeti ismeretek bővítésére a MÉK érje el, hogy a közszolgálati televízióban rendszeresen animációs rajzfilmsorozatokot mutassanak be csúcsidőben, a legnagyobb nézettségi szinten! Az animációs filmek tematikájának kidolgozására a kamara hirdessen pályázatot, a filmek elkészítését pénzügyileg támogassa! A feldolgozás humoros alapállása elengedhetetlen a csúcsidei bemutatathatóság és a magas nézettségi arány elérése érdekében.

Budapest, 1999. január 6.

Timon Kálmán építész
a MÉK szakpolitikai tanácsadója

1999.
JÚLIUS

Az építész szakmagyakorlás modellje – Összefoglaló ismertetés

A Magyar Építész Kamara Elnöksége 1999. június 3-án hozott határozatával egyhangúlag hagyta jóvá a szakmagyakorláshoz szükséges alapfeltételeket tartalmazó kamarai modellt (továbbiakban modell).

A modell összefoglaló ismertetését az elnökség 1999. július 1-jén részletesen megtárgyalta, és továbbfejlesztett dokumentumként egyhangúlag jóváhagyta.

A modell kifejlesztésének alapja az Építészek Világszervezete (UIA) által sokéves munkával kidolgozott, az „UIA egyezménye a javasolt nemzetközi szakszerű hivatásgyakorlás alapszabályáról” című dokumentum.

E dokumentum elkészítésében 56 ország képviselője vett részt, köztük hazánk és az összes európai UIA-tagország is.

A modell kidolgozásakor figyelembe vettük a hazai sajátosságokat és az európai jogharmonizációból adódó szempontokat is.

A modell a kamara reformprogramja. Megvalósítása sok törvény, illetve rendelet módosítását, megváltoztatását igényli.

Jelen dokumentum a modell összefoglaló ismertetését tartalmazza:

A SZAKMAGYAKORLÁSHOZ SZÜKSÉGES ALAPFELTÉTELEK

1. AZ ÉPÍTÉSZ FOGALOM MEGHATÁROZÁSA

A MÉK az UIA által elfogadott megnevezést megfelelőnek tartja.

AZ ÉPÍTÉSZ FOGALMA (UIA)

Az építész megnevezést a jog, illetve a szokás olyan személy számára tartja fenn, akit egyetemen képeztek, szakmája gyakorlásához jogosultsággal, illetve engedéllyel rendelkezik azon joghatóság alá tartozó területen, ahol szakmai tevékenységét végzi. Az építész felelős a társadalom és a környezet harmonikus fejlődésének, jólétének, kulturális önkifejeződésének elősegítéséért. Az építész kulturális önkifejeződésének eszköze a tér- és formaalkotás, mely történelmi összefüggések sajátos vonatkozásaiban érvényesül.

2. OKTATÁS

Az építészeti oktatás legalább 5 éves nappali, akadémiai jellegű, egyetemi képzés keretében biztosítható. Az egyetemnek elismert, érvényesített, akkreditált tantervvel kell rendelkeznie. Az akkreditációt független szervezet kell hogy végezze.

AZ ÉPÍTÉSZ AZ ALÁBBIKBAN FELSOROLT ISMERETEKSEL ÉS KÉPESSEGEKKEL KELL RENDELKEZZEN:

- » esztétikai, műszaki, környezeti és humán szempontokat kielégítő építészeti tervezési képesség,
- » a történelem, az építész, a társalmi és technológiai és a társadalomtudományok megfelelő ismerete,
- » a szépművészetek és az építész egymásra hatásának ismerete,
- » a várostervezés megértése és a várostervezési folyamatban való részvétel képessége,
- » az emberi lépték, az épületek és a környezet viszonyainak megértése és alkalmazása a tervezésben,
- » a jó környezet tartós fejlesztését biztosító tervezési tudás képessége,
- » az építész szakmai feladatainak és az építész társadalmi szerepének megértése, különös figyelemmel a társadalmi igények megfogalmazásának képességére,
- » a tervezési feladatok elvégzéséhez szükséges írásos dokumentumok megfogalmazásának képessége, a tervezéshez szükséges vizsgálatok elvégzési módszereinek ismerete,
- » a szerkezettervezés, a kivitelezés, az épülettervezéssel összefüggő mérnöki problémák ismerete,
- » az épületfunkciók megfelelő ismerete, az épületfizika és a technológiai problémák kellő ismerete, az időjárás elleni védelem és a belső komfort kialakításához szükséges ismeretek,

- » az épület használói igényeinek kielégítéséhez szükséges tervezési képesség, mely figyelembe veszi a költségtényezők és a jogszabályok alkotta korlátokat is,
- » a tervezői elképzelések épületekké formálásában részt vevő iparágak, szervezetek, az építési jogszabályok, hatósági eljárások megfelelő ismerete ahhoz, hogy a koncepciótervből mindent egybefoglaló tervdokumentáció készüljön,
- » a projektfinanszírozás és projektirányítás, a projektvezetés, valamint a költségellenőrzés megfelelő ismerete,
- » a pártatlan, elkötelezettség nélküli, szabad véleményalkotás képessége.

A fenti követelményrendszer az UIA álláspontja szerint a minimális alap, melyet a nemzeti tantervek kidolgozásakor figyelembe kell venni.

3. AKKREDITÁCIÓ, ÉRVÉNYESÍTÉS

Az oktatás elismerése

A különböző egyetemek oktatási programját, tanterveit független szervezet kell akkreditálja. Ezt az új szervezetet a MÉK a szakmájukat jó minőséggel gyakorló építészek részvételével kell létrehozni. Az elnökség véleménye szerint a Magyar Építész Kamara az akkreditációs szervezetbe az MTA és a Művészeti Akadémia képviselőjét is vonja be. A nemzetközi ajánlások szerint a tantervek akkreditációja legalább 5 évenként szükséges.

4. SZAKMAI GYAKORLAT, TAPASZTALATSZERZÉS

A diplomát szerzett építészgyakornokoknak hároméves kötelező szakmai gyakorlatot kell teljesíteni egy építész mellett. A szakmai gyakorlat elvégzéséről az építészgyakornokok igazolást kapnak. Ez a szakmai gyakorlat biztosítja az egyetemen megszerzett tudás és képesség alkalmazhatóságát a gyakorlatban. A tanúsítványt kiállító építész (csak jogosultsággal rendelkező kamarai tag lehet) igazolja, hogy a gyakornok a 3 éves kötelező szakmai gyakorlatot teljesítette.

5. A JOGOSULTSÁG MEGSZERZÉSE

A szakmai tudás és alkalmasság bizonyítása

Az építészként bejegyzést, regisztrálást kért személyek kötelesek elfogadható szakmai tudásról és alkalmasságról számot adni az illetékes országos hatóság előtt, azaz vizsgát tenni. A vizsgáztatást és a jogosultság elbírálását a Magyar Építész Kamara Nemzeti Regisztrációs Bizottsága kell végezze. E szervezet 2001-ig történő létrehozásával párhuzamosan a szükséges törvényi háttér megteremtése is végrehajtandó. A sikeres vizsga letétele után az alkalmasságot megfelelő igazolásokkal is alá kell támasztani (pl. erkölcsi bizonyítvány stb.).

A Nemzeti Regisztrációs Bizottság felállítása az Építész Tagozat feladata.

6. A JOGOSULTSÁG ELLENŐRZÉSE

A hazai szakmagyakorlás egyik gyorsbeavatkozást igénylő problémája a jogosultság kontrollja

Megnövekedett a jogosultság nélküli tervezési munkát végzők száma, ennek kapcsán elterjedt a fenti tevékenységet leplező, az esetek többségében tényleges kamarai tagsággal rendelke-

ző olyan személyek száma is, akik kamarai tagságukat, illetve tervezői jogosultságukat felhasználva kizárólag nevüket, aláírásukat adják a nem általuk készített tervekhez (stróman).

Az elnökség által létrehozott Szakmai Ellenőrző Bizottság feladata a jogosulatlan tervezéssel kapcsolatos bejelentések és panaszok ügyében való eljárás lesz.

A tevékenység az alapszabály módosításáig az Etikai Bizottság közreműködésével valósul meg.

7. SZAKMAGYAKORLÁSI, SZOLGÁLTATÁSI SZABÁLYZATOK

Az építészeti szolgáltatásokat a köz érdekében megkövetelt szakmai szabványoknak, szabályzatoknak megfelelően kell teljesíteni. A szakmai követelmények szabályzata a hazai építészeti „standard”, azaz a szakmagyakorlás elemeinek, fogalmainak értelmező képes szótára. E szabályzat vagy szabvány egyben a jogalkotás segítségére is alkalmas lesz, de (pl. építési engedélyezési eljárásoknál) ez a szabvány védi a köz érdekeit is, hiszen a megrendelőt egyértelműen informálja a szolgáltatások tartalmáról és formájáról. Az építészek hagyományosan kötelező vagy ajánlott díjskála szerint végzik szolgáltatásaikat. A díjszámítási szabályzat végleges kidolgozása a hozzátartozó típusszerződés-mintákkal együtt sürgős feladat.

8. VERSENYEZTETÉS, KIVÁLASZTÁS

Az építészek versenyeztetését nem az ár alapján kell végezni. A megfelelő feladatra a megfelelő építész kiválasztása közvetlen megbízás, minőségi alapon történő szelekció vagy tervpályázat útján történhet. Külön szabályok vonatkoznak a közbeszerzésekre. Az utóbbi időben fokozódott az a tendencia, hogy az építészeket mind az állami, mind a magánmunkákra kizárólagosan az ár alapján választják ki. Az áralapú kiválasztás az építészeket az ügyfeleknek nyújtott szolgáltatások csökkentésére kényszeríti, amely viszont veszélyezteti a tervezés minőségét és ezáltal az épített környezet minőségét, kellemességét, társadalmi, gazdasági értékét is. A Szakmagyakorlási Bizottság feladata a versenyeztetés szabályzatának kidolgozása.

9. AZ ETIKAI-FEGYELMI SZABÁLYZAT MÓDOSÍTÁSA

A jelenlegi szabályzat nem védi kellően az érdekeket, nem tartalmazza a vétségekhez tartozó büntetéseket. Célszerű olyan módosításokat, kiegészítéseket eszközölni, amelyek eredményes megelőző tevékenységet eredményeznek.

Pl. az etikai-fegyelmi szabályzat I. rész 1. fejezet 2. pontját az alábbiakkal kell módosítani, illetve kiegészíteni:

2.6. A kamarai tagnak kötelessége a MÉK-et, illetve a MÉK Szakmai Ellenőrző Bizottságát tájékoztatni minden olyan tényről, amely kamarai tagsággal nem rendelkező, illetőleg megfelelő tervezési jogosultsággal nem rendelkező személyek jogszabályba ütköző, illetve kamarai szabályzatot sértő, vagy arra irányuló eljárásával kapcsolatban tudomására jutott. Amennyiben a kamarai tag fenti kötelességének nem tesz eleget, abban az esetben vele szemben fegyelmi eljárás lefolytatása kötelező. Azt a kamarai tagot, aki a fenti tájékoztatási kötelezettségének ismételten nem tesz eleget, a kamara tagjai közül kizárja. A kamarai tag a 2.6. pontban foglalt tájékoztatási kötelezettségével kapcsolatos eljárás lefolytatására a MÉK etikai-fegyelmi szabályzata III. részében rögzítetteknek megfelelően a MÉK Etikai-Fegyelmi Bizottsága jogosult azzal az eltéréssel, hogy I. fokon a MÉK Szakmai Ellenőrző Bizottsága, II. fokon a MÉK enőke jár el. Jelen eljárás lefolytatása során a III. rész 4. fejezet

19.3(b) pontjában rögzítettek nem alkalmazhatók.

Az etikai-fegyelmi kódex hathatós védelmet kell nyújtson a nemzetközi és hazai törvények által is tiltott monopóliumok, kartellek stb. kialakulása ellen.

10. FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS

Az etika kódex kötelezze a tagokat a folyamatos szakmai fejlődésre, továbbképzésre! A posztgraduális képzések tanterveit az akkreditációs bizottság érvényesítse, ugyanúgy 5 évenként, mint az egyetemekét! Az UIA javasolja, hogy a nemzeti kamarák legalább évi 35 óra továbbképzést minden kamarai tagnak kötelezően írjanak elő.

11. SZERZŐI JOG, SZELLEMI TULAJDON

A szellemi tulajdon három jogi területet foglal magába, amelyek a következők: a szabadság, a szerzői jog, a védjegy. Az építészek szerzői jogainak, szellemi tulajdonának védelme ér-

dekében a nemzetközi szerzői jogi törvények közül az 1886. évi Berni Egyezményt, az 1955. évi Szerzői Jogi Világegyezményt és a GATS (TRIPS) idevonatkozó szabályait figyelembe véve kell a hazai törvényt módosítást kezdeményezni.

12. A MÉK ALAPSZABÁLYÁNAK MÓDOSÍTÁSA

Az építészeti szakmagyakorlás hazai irányító szerve a Magyar Építész Kamara. A MÉK alapszabályát úgy kell módosítani, hogy az itt leírt szakmagyakorláshoz szükséges alapfeltételek biztosíthatók legyenek. Az elnökség kuratóriumszerű működéséhez egy megerősített, jól szervezett titkárság szükséges. A titkár feladata a megfelelő ügyviteli, ügykezelési, pénzügyi, eljárási és szolgáltatási hivatali szabályzatok kidolgozása. A területi kamarák és az országos kamara közötti együttműködést magasabb szintre kell fejleszteni. A különböző tagozatok szerepét, feladatát és tevékenységét át kell gondolni.

A Magyar Építész Kamara Elnöksége

2000.
SZEPTEMBER

A 100. Építész Közlöny 100 jó tanácsa az építészeknek

1. A Magyar Építész Kamara, az engedélyező hatóság, valamint más illetékes szervek nevét hiába szádra ne vedd, csak ha azok megérdemlik.
2. Szeresd építész kollégádat! Ne kívánd magadnak sem az ő megbízását, sem az ő legújabb sportkocsiját!
3. Ne irigyeld azt a kollégát, akinek jobban megy, mint neked! Ha tenni is akarsz ellene, akkor csábítsd el az ő női/férfi munkatársait, és meglásd, meglesz az eredménye!
4. Fentiek megelőzéséhez csábítsd el saját női/férfi munkatársaidat!
5. Ha házasság, akkor számolhatsz azzal, hogy a végén úgy is te fogsz rosszul járni.
6. Ne feledd: a jó építész ésszel rajzol és a kezével gondolkodik!
7. Tervezés közben ne ábrándozz!
8. Jusson eszedbe, hogy kik fogják a tervedet megépíteni, és ehhez igazítsd a terved bonyolultságát!
9. Már a tervezés kezdetén ügyelj arra, hogy 1:100-as méretarányban ne lógjon le a rajz egy A3 méretű lapról!
10. Egy A3-as méretű papírra meglepően nagy házak is ráférnek, ha elég ügyes vagy.
11. Ha nem tartod be az A3 lapkorlátozás elvét, akkor az ebből adódó problémák csak jelentős költségdöntéssel oldhatók meg a dokumentálás során.
12. Ne akarj felelős tervezőként aláírni olyan tervet, amire nem vagy jogosult!
13. Ha olyan munkára vállalkoznál, ahol szükség van vezető tervezői minősítésre, akkor majd az a probléma is megoldódik valahogyan.
14. Ne irigykedj statikus tervező kollégák vezető tervezői minősítésére!
15. Egyszer még belőled is lehet statikus vezető tervező, ha igyekszel.
16. Támogasd a statikusok építész kamarai tagságát!
17. Javasolj szerkezettervezői tagozatot az építész kamarai tisztségviselő-választáson!
18. Szeresd a termékgalmazók ügynökeit, ők is szeretnek téged a maguk módján!
19. Ne utasíts vissza egyetlen százalékot se, mert lehet, hogy a végén ez több lesz, mint az egész munkád tervezési díja!
20. Az ajándékokat minden esetben fogadd el! Különben ne csodálkozz, ha csak kollégáid járnak VELUX-öltönyben, Bramac-diplomatáskával!
21. Használd ki a költségvetési kiírás elkészítéséhez az ügynök kollégák szakértelmét!
22. Hívd fel a figyelmüket, hogy az általuk beárazott költségvetési tételek tartalmazzák a te tervezési százalékosat is!
23. Az egész napos rendezvényekre ne érkezz jóllakottan!
24. Ha egy rendezvény más városban van, akkor a megérkezésedkor ne felejtse el az utazási költségtérítést és a rapidit is kifizettetni!
25. A vacsoránál illetlenség vedelni a sört, miután már négy whiskyt is ittál.
26. Nem illik az sem, hogy a csinosabb kolléganőidre ráspiccelj a pezsgőt.
27. Mást sem illik.

28. Az ilyen összejöveleteken nem illik beszélgetni a munkáról és más szakmai dolgokról. Helyette javasolt témakörök: csajok, nyaralás, internet, új számítógépes játékok, politika.
29. Ha a Nemzeti Színházat említené valaki a környezetedben, akkor próbáld másra terelni a szót!
30. Ha a Nemzeti Színházat kizárólag csak veled akarnák megterveztetni, akkor inkább keress valamilyen kibúvót!
31. Ha csak lehet, ne tervezz Nemzeti Színházat!
32. A legjobb terv az, amit nem építenek meg: ebből a szempontból a Nemzeti Színház tervezése mégiscsak egy jó feladat.
33. A fenti megállapítások nemcsak a Nemzeti Színházra, hanem bármilyen tervezési feladatra igazak.
34. Ha egy tervezési feladattal akarnak megbízni, akkor hivatkozz azokra a nagy léptékű munkáidra, amelyeken már hosszú ideje dolgozol! Azt nem kell bevallanod, hogy a tervezési szerződést ezekre a munkákra még nem írták alá.
35. Éreztess, hogy egyáltalán nem örülsz az új feladatnak, és egyébként sem szoktál minden csip-csup ügyet elvállalni!
36. Ha mégsem tudod megúszni a megbízást, akkor foglalmazz sejtelmesen a tervezési díjról!
37. Ha eljutsz a tervezési díj meghatározásáig, akkor a számítást gondosan előkészített többszereplős egyenletrendszeren keresztül vedd le!
38. Mondd azt, hogy a kamarai szabályzat szerint számoltál, és hogy te sem érted, hogyan jött ki ekkora összeg a végén!
39. Ha a megrendelő állítja, hogy ennyi pénzért meg is építené a házat, akkor max. 20%-ot engedj az árból!
40. Ha a megrendelő kockás papíron akarja elmagyarázni, hogy milyen házat szeretne, akkor sátáni kacajjal utasítsd őt vissza! Csak nem gondolja komolyan, hogy azt a sz...t még le is fogod rajzolni.
41. Ha mégis lerajzolod, akkor azt csak hosszas rábeszélésre tedd meg!
42. Ha lerajzoltad, akkor ne felejtss el hangsúlyozni, hogy „ezt te sokkal jobban megoldottad volna, és ezen rengeteget törted a fejed. De ha ő ragaszkodik ehhez, akkor innentől az ő felelőssége, hogy erre kap-e engedélyt!

Néhány jó tanács, ha nem lettél kész a megadott határidőre:

43. Ha telefonon érdeklődnek, hogy mikor hozod a tervet, mondd azt, hogy éppen az ajtóból jöttél vissza, mert a rajzokat akartad vinni a másolóba!
44. Ha saját plottered van, akkor hivatkozz festékpátron- vagy papírhányra!
45. Ha számítógéppel dolgozol, akkor hivatkozz hirtelen áramkimaradásra!
46. Ha több időt szeretnél nyerni, akkor mondd azt, hogy épp most „szállt el” a winchestered!
47. Min. egy hét csúszás nélkül tervet átadni illetlenség, hiszen a tervezési díj átutalása is csak legkevesebb 8 nap múlva érkezik meg hozzád.

48. Ebből következik, hogy határidőre szállított munka csak készpénzben fizethető ki.

Jó tanácsok a hatósági engedélyezés ügyintézéséhez:

49. Ne menj ügyfélfogadási időben egyetlen szakhatósághoz sem egyeztetni, mert olyankor oda csak azok járnak, akiket ott nem ismer senki!
50. Készülj fel az egyeztetésre a tervezéssel kapcsolatos összes jogszabály másolatával!
51. Az egyeztetés során mutass rá egy gondosan előkészített kisebb tervezési hibára, amit ott majd megoldotok – ez általában nem sikerül!
52. Az egyeztetés során hivatkozz olyan jogszabályra vagy előírásra, ami csak pár napja lépett életbe, közben tedd hozzá, hogy „az nem létezik, hogy erről Ön még nem hallott”!
53. Az egyeztetés során kerüld azokat a témaköröket, amik a terv esetleges átrajzolását jelentenék!
54. Az egyeztetés végén nyújtsd át azt a jegyzőkönyvet, melyet még a megbeszélés előtt írtál! Ebben feltétlenül szerepeljen a „lényeges észrevétel a tervvel kapcsolatban nem volt” megállapítás!
55. A szaktervezők megválasztásában előny, ha valamely közreműködő tervező közeli hozzátartozója az engedélyező hatóság illetékes ügyintézője. Az ilyen esetekben a szaktervezői díj max. 20%-os emelése indokolt.
56. Az engedélyező hatóság ügyintézőjével terveztetni illetlenség, még akkor is, ha a tervet más írja alá.
57. Az engedélyezés időszakában a rajzasztal mellől csak végső esetben mozdulj ki!
58. Ha elkerülhetetlen a személyes találkozás az illetékes szakhatóság ügyintézőjével, akkor ehhez saját irodádat ajándé fel munkaidő utáni időszakban!
59. Kompromisszumos javaslat lehet valamilyen közbenső megoldás, pl. „majd megbeszéljük a kamarai ülésen”.

Jó tanácsok az építés időszakában:

60. Jegyezd meg, hogy az építési költség a kivitelező és a megrendelő magánügye!
61. Óvakodj az építési költség bármiféle meghatározásától!
62. Ha felmerül a gyanú, hogy téged okolnának a túlzott építési költségért, haladéktalanul javasolj másik kivitelezőt, aki a korábbi árért hajlandó elvégezni a munkát, viszont „sokkal szebben dolgozik”! Ilyet általában nem nehéz találni.
63. Tervmódosításba semmilyen körülmények között ne menj bele, mert még a végén kiderül, hogy hülyeséget rajzoltál! Saját felelősségére persze a kivitelező azt építhet, amit csak akar.
64. Kerüld el a művezetésre szóló megbízást, hacsak nem akarod újra ingyen áttervezni az egész házat az építkezés alatt!
65. Ha mégsem tudod ezt megúszni, akkor szapulj a kivitelező szakértelmét és az elkészült munka minőségét! Nyugodt lehetsz, hogy ő is ugyanezt teszi veled a távollétedben.

66. A kivitelezővel minél hamarabb vessz össze! Ez előbb-utóbb úgyis bekövetkezik, ezért inkább légy te a kezdeményező, így lépéselőnybe kerülsz!
67. A kivitelező kérdéseire szabatos műszaki nyelven, lehetőleg latinul válaszolj!
68. Óvakodj az építési naplóbejegyzésektől!
69. Fontosságodat különösen a színek kiválasztásánál hangsúlyozd, mert ennek az építető is szeret nagy jelentőséget tulajdonítani!
70. Ha csak a megrendelő vagy a kivitelező nem ragaszkodik hozzá, te se erőltess, hogy írják ki a nevedet a táblára az építés helyszínén!
71. Ha az elkészült épület hasonlít arra, amit terveztél, akkor ne felejtse el a kész épületen egy kis réztáblán megörökíteni a neved, ha lehet a kivitelező költségén – ezzel kapcsolatban hivatkozz valamilyen szerzői joggal kapcsolatos új jogszabályra!
72. A réztábla helyének megválasztása során ügyelj arra, hogy később ide akár kisebb koszorú is elhelyezhető legyen!
73. Ha nem hasonlít a ház a tervedre, de egész jól sikerült, akkor is ragaszkodj a réztáblához!
- Jó tanácsok „etikusi” tervezőknek:
74. Javítsd ki az etikai-fegyelmi szabályzat azon megállapítását, mely szerint az építészet HIVATÁS! Helyesen a „H” betűt „SZ” betűre cseréleendő.
75. Ne vedd komolyan a szabályzatot: a hanyag, rosszhiszemű tevékenység NEM károsít és NEM is rombol – a valóság is ezt igazolja!
76. Ne vállalj semmiféle kamarai vagy más közéleti szereplést, mert abból előbb-utóbb csak hátrányod származik!
77. Ha mégis vállalkoznál erre, és a kamarai vagy más közéleti szerepvállalásod során ebből valamilyen előnyöd származik, akkor – az előző jó tanácsból következően – ez csak a hátrányod kompenzálása, tehát erre feltétlenül jogosult vagy.
78. A jogosulatlan előnyről szóló megállapítások egyébként is csak azokra vonatkoznak, akikre ezt rá is lehet bizonyítani, rád nem.
79. Ne próbálkozz az egyéni és a közérdek szétválasztásával, mert ez neked úgysem fog sikerülni! Majd megteszik ezt helyetted mások.
80. Egy tervező egyéni érdekét legjobban egy másik tervező tudja megfogalmazni, hiszen ő is csak magából indul ki.
81. Ha valamilyen bonyolult és költséges dolgot akarsz be-tervezni, akkor hivatkozz az etikai szabályzat szakmai minősége szóló megállapításaira!
82. Ha mégsem akarják ezt elfogadni, akkor te legyél az okosabb, aki enged, hacsak az egész megbízást nem akard elveszíteni!
83. Törekedj a tervezési feladatban való jártasság megszerzésére!
84. Ne törekedj a tervezési feladatban való illetékesség megszerzésére, hacsak nem akarsz feleslegesen túl sok gondot a válladra venni!
85. Ha valamilyen bonyolult szaktervezői feladatra kérnének fel, nyugodtan vállalkozz rá!
86. Ne hidd, hogy a szaktervezők nálad intelligensebbek! A különbség csak annyi köztetek, hogy nekik jogosultságuk is van egyes dolgokhoz.
87. Oldd meg egyedül a szaktervezői feladatokat józan belátásod szerint! A végén úgyis tőled várja mindenki a végső döntést, jó, ha ezt már az elején magad kitalálsz.
88. Ne hallgass a szaktervezőkre, legtöbbjük úgysem tudja lerajzolni, hogy mire gondolt!
89. Ne adj át munkaközi terveket, mert ami azokon még nem végleges, azt félre fogják érteni!
90. Törekedj rá, hogy pár nappal a szaktervezők előtt készülj el, különben életed végéig rajzolgathatod át a terveket!
- Az Építészközlöny kiadásában részt vevők jó tanácsai – névsorrend szerint:
91. Balogh Balázs, a kiadó MÉK elnöke: Másnak se kívánjon az ember mást, mint amit magának: jó nyaralást!
92. Benyó István, a postázással megbízott Benyó Kft. vezetője: Jó napot kívánok!
93. Fejes Mária, a MÉSZ képviselője: Én egy jó lapot kívánok!
94. Fontana Vera, a BÉK képviselője: A BÉK Hírlevelet kiadás előtt néha érdemes elolvasni.
95. Kráncz Ferenc, a kiadási teendőket megbízott Archimage Kft. ügyvezetője: Sok jó embert a kamarába, mert az kis helyen is elfér!
96. Lőrincz Attila, felelős szerkesztő: Ne olvassatok el minden hülyeséget! A többi jó tanácsot az egytől a kilencvenedik pontban foglaltam össze.
97. Magyar Mária, építésügy: a lapban megjelenő jogszabályokhoz jól jönne egy kevés miniszteri támogatás.
98. Nagy Ágnes, a nyomdai előkészítést végző Optima Print Kft. vezetője: Szerintem próbáljunk ki egy másik színt a címlapra!
99. Dr. Nagy Béla, a Szerkesztő Bizottság elnöke: Csak egyszer legyünk már túl ezen az egészen!
100. Timon Kálmán, a Szerkesztő Bizottság titkára: Én több komolyságot kérek! És ide egy aláírást a felelős szerkesztőtől:

Lőrincz Attila

*„...világosb jövője se legyen a magyarnak...?
Lehetetlen! Csak maga magát ne rontsa
S éghajlata s körülményei minden árnyéklatit felfogván,
Tanulja végképp meg a józan építés fő elveit.
Építsen, ne rontson!”
Széchenyi-Pesti Por és Sár*

Többször, többféle módon kifejtettük, hogy az építés ténye nem feltétlenül jelent inspiratív minőségigényt és ebből fakadó értékteremtő építészetet. Széchenyi ezt tudta! Az „építés – ne ronts” meghökkentően bölcs fogalom pár azt a felismerést tükrözi, hogy a cselekvés – ha úgy tetszik a „tett” – értékét nem önmaga, hanem a vezérő, célokat kitűző eszme, a helyes cél határozza meg. E fogalom pár ma az „építés – építészet” fogalom pár tartalmi tisztázásához ad segítséget.

Kétségbementő, hogy a mai magyar köztudatban, a médiában, a politikában, sőt a szakmán belül is mennyire tisztázatlanok ezek a fogalmak, és ebből következően mekkorák a tévedések. A probléma lényegét egy példázattal tudjuk szemléltetessé tenni:

Az évekkel korábban szétdarabolt és a magyar államigazgatásban egységes képviselő nélkül álló építésügy – pótlék gyanánt – életre hívta és működteti az Építési Fórum nevű szervezetét. A kormányváltást követően az új politikai vezetés és az építésügy első találkozásán – a kétségtelen együvé tartozás okán is – természetesen részt vett az építészet képviselője is. A találkozón végigdüböngött az évi 1600 milliárdos gazdasági forgalom önérzete és tisztelete, és teljes volt az egyetértés ennek a gazdasági erőnek a fontossága tekintetében. A felek biztosították egymást a kölcsönös érdekekről és a kölcsönös megbecsülésről. A messzire tekintő megbeszélésnek „tervezés” álnéven a vélt gazdasági súlyának megfelelően – néhány százalékos mértékig – szereplője volt az ÉPÍTÉSZET is. Mégsem voltunk boldogok! Az építésügy valamennyi szereplőjének fontosságát elismerve és hangsúlyozva ki kell mondanunk: az ÉPÍTÉSZET más!

Próbáljunk eljátszani egy abszurd, de analóg helyzet gondolatával: összeül a világ zenei életének valamennyi fontos szereplője a hangszerkészítőtől a stúdiótulajdonoson át a lemezkiadóig és az előadóművészekig. Örömmel és jogos büszkeséggel veszik számba a tevékenységük gazdasági eredményeit, és terveket szőnek a világ zenei jövője tekintetében. De mit fognak felelni arra a kérdésre, hogy – mit játszunk?

Mi szülte a korábbi sikereket, a felhangolt zongora, a digitális hangtechnika vagy John Lennon vagy Beethoven zenije? Lesz-e olyan számár ez a testület, hogy azt gondolja: kotta nélkül ugyan nem tudunk játszani, de azt majd megírattuk a kemény versenyben legolcsóbbnak, leggyorsabbnak bizonyuló kottairóval?

Elképzeltető-e, hogy egy nemzet himnuszát a legerősebb komisszár házi cimbalmosa írja, hangszerelje?

Aligha! Van tehát az életnek olyan szegmense, ahol evidencia, hogy a közönségsiker és az arra épülő gazdasági siker záloga az alkotás, az előadható, a társadalom értékítéletét megnyert MŰ.

Az „építés” és az „építészet” fogalom pár egymást feltételező, de egymástól független értelmezése, társadalmi és politikai elfogadtatása nemcsak a szakmának, az épített világunk, kultúránk megőrzésének is érdeke, feltétele. Az előző kormányváltáskor a szakma kísérletet tett önmaga meghatározására, közeli és stratégiai céljainak megfogalmazására (MÉDIAKÖNYV 1998.). A média figyelmével tárgyalások indultak a leendő kormánnyal az építészet államigazgatási képviselőjének megteremtése érdekében. Úgy tűnt, hogy érték az érveinket, és egyetértés nyomán született az elképzelés a kancellária mellett kialakítandó „Építészeti Hivatal” megvalósítására. Majd jött – az azóta szállóigévé lett – szóbeli üzenet, hogy „...a Kövér Laci tegnap odaadta az építészetet a...nak”, később a hivatalos, pecsétes levél, aminek idetartozó lényege így summázható: „Köszönjük fontos felvetésüket, de szíveskedjenek az építésügyért felelős ... minisztériumhoz fordulni...”.

Négy év és egy kormányváltás után újabb kísérlet. A korábbi előterjesztést – annak hangsúlyozásával, hogy sajnos minden megállapítás változatlan tartalommal aktuális – megküldtünk minden politikai és államigazgatási döntőnek, ám választ csupán egy helyről – a kultuszminiszter megbízásából – kaptunk. A válasz lényege sajnos nem meglepő: „Köszönjük felvetésüket, de az építésügy a ... minisztériumhoz került...”.

Talán elfogadható impertinencia, ha azt mondjuk, szívesen megismernénk a miniszter véleményét az „írás – irodalom” fogalom pár összekeverhetőségéről.

Témánk tekintetében nem marad más, mint folyamatosan és nyomatékkal hangsúlyozni: tudni illik, sőt tudni kell, az építészet más! Nehéz megérteni, hogy ez a roppant egyszerű igazság miért nem képes utat törni magának.

Volt idő, amikor elődeink ezt tudták. A törvényi erővel létrehozott „Közmunkák Tanácsa” (1870. évi X. sz. törvény) bizonyított. Erre tanú maga a város.

Elgondolkodunk leginkább azon kell, hogy ez egy szakmai testület volt, függetlenségét törvény garantálta, pénzt és döntési hatalmat kapott, tagjait – a paritás elve alapján – választott és a kormány által kinevezett személyek alkották. Munkájukat nem tudta közvetlenül befolyásolni a napi politika.

A jó példa tehát adott. Az építésszakma aktivizálódását a rendszerváltás remélt szellemi nyitottsága és az a felismerés motiválta, hogy az európai csatlakozás hordalékaként eltűnhet a magunkkal hurcolt kulturális zűrzavar. Ha számba vesszük a kiinduló lehetőségeinket, akkor megállapítható, hogy az optimizmus indokolt volt.

Az építészeti szakmagyakorlás társadalmi helyzetét alapvetően három törvény rendezi, határozza meg.

Elsősorban és átfogóan az úgynevezett kamarai törvény (1996. évi LVIII. sz. törvény). Már a megszületése is maga volt a csoda. Máig mérlegelés tárgya, hogy az egyhangú igen a honatyák teljes egyetértését vagy az ügy iránti teljes érdektelenségét jelenti-e.

A törvény a legtöbb lényeges kérdést szabályozta. A szakma önkormányzatokat kapott a jogosultsághoz kötődő névjegyzékkel, minősítéssel állami feladatokat vállalt, ellenőrzési, felügyeleti jogot kapott a tagjai felett, és szabályozott kapcsolatban együttműködhet a jogalkotással. A törvénynek természetesen megvannak a maga hibái is. A három legfontosabbat említsük meg:

- » A megyei területi elv és a praktizáló építészek területi megoszlása óriási aránytalanságokhoz vezetett a területi kamarák létszámát és a tagdíjbevételekhez kötődő üzemeltetési lehetőségeket illetően. Ezt a problémát az építészek észszerű – akár regionális(!?) – szerveződéssel előbb-utóbb megoldják.
- » A kamara a törvényes kötelezettségei sorában állami feladatokat is ellát a tagság pénzéből, mindenfajta költségvetési támogatás nélkül. Ez nyilvánvaló abszurdum! Ha az ÉPÍTÉSZET egyszer a politikai elit számára elfogadottá válik, világos lesz az államigazgatási hovatartozása, akkor nyilván megnyílik a szükséges költségvetési rubrika is. Addig? A tagság hitelez.
- » A törvény a vele egy időben született versenytörvény (1996. évi LVII. sz. törvény) lelkes piaci liberalizmusától rettegve csupán ajánlott díjszabásról beszél. Ez a kérdés – később még visszatérünk rá – csak az építész fogalmának társadalmi, politikai és szakmai belüli egyértelmű tisztázása árán rendezhető.

A munkához jutás, a szakmai verseny mibenlétét a közbeszerzési törvény (1995. évi XI. sz. törvény) a saját illetékességi körén jól túlmutatva szabályozza. Ennek eredeti formája az építészeti tervezést – zseniálisan, a lényeg pontos felismerésével – kizárja saját hatásköréből, és az építési törvényt így módosítja:

97. § (3) Az építésügyről szóló 1964. évi III. törvény a következő új 41/A §-sal egészül ki:

„41/A § A közbeszerzésről szóló törvény hatálya alá tartozó építési beruházás hatósági építési engedélyezési tervdokumentációja, illetőleg az építési beruházással összefüggő terület- és településrendezési terv készítését megelőzően a külön jogszabályban meghatározottak szerint tervpályázatot kell kiírni.”

Mit jelent ez? Mindenekelőtt azt, hogy világos különbséget tesz az építés – mint gazdasági eszközökkel versenyeztethető tevékenység –, valamint a tervezés – mint gazdasági eszközök helyett a saját jellegzetes versenyformáival versenyeztethető speciális tevékenység – között. Felismeri továbbá, hogy az építés és az építészeti tervezés nem mosható össze. Sőt! Az építészeti verseny győztese lesz a következő, az építés lehetőségéért folytatott verseny célja.

Ha ez a gondolat sor valahol javításra vagy kiegészítésre szorul, az csupán annyi, hogy természetesen és sajnos a tervezés szakterületén nem lehet minden feladatot tervpályázattal versenyeztetni. Az építészszakma, a kamara feladata, hogy a tervpályázat mellett szóba jöhető egyéb versenyformákat – referenciák, műszaki megoldások versenye – kimunkálja. Az építész produkciójának jogi és társadalmi megítélése tekintetében mértékadó támpont a szerzői jog, illetve a szerzői jogot szabályozó törvény (1999. évi LXXVI. sz. törvény). Általánosságban elmondható, hogy egy adott ország építészeti kultúráját, hagyományait alapvetően jellemzi a szerzői jog építészettel kapcsolatos szabályrendszere. Mindenekelőtt azt kell tudnunk,

hogy a világ ebben a kérdésben korántsem egységes. Itt elég a szélsőségekre utalnunk:

- » Az USA szerzői joga csak a tervek nézve nyújt valamilyen védelmet, a védelemnek a kivitelezett épületre való kiterjesztésére irányuló kísérletek még nem hoztak eredményt.
- » Svájc hatályos joga értelmében a szerző joga által védett szellemi alkotás az „építészeti téralakítási elképzelés”, s mind a tervdokumentáció, mind pedig a megvalósult építészeti mű (épület stb.) ennek rögzítése, materializált közlési formája. Ebből következik, hogy mind a terv, mind a kivitelezett épület annyiban élvez szerzői jogi védelmet, amennyiben az említett (egyéni, eredeti stb.) elképzelés, szellemi alkotás abban felismerhető. Találó analógia szerint egy szimfóniának a partitúra éppúgy az egyik közlési formája, mint a műről készült hangfelvétel (dr. Csillag György: *Az építész alkotások szerzői jogi oltalma*).

A magyar szerzői jognak az építészeti szempontjából legfontosabb idézete az alábbi:

„18. § (1) A szerző kizárólagos joga, hogy a művét többszörözze, és hogy erre másnak engedélyt adjon. Többszörözés:

- a) a mű anyagi hordozón való – közvetlen vagy közvetett – rögzítése, bármilyen módon, akár véglegesen, akár ideiglenesen, valamint
- b) egy vagy több másolat készítése a rögzítésről.

(2) ...Az építészeti alkotások esetében többszörözés a tervben rögzített alkotás kivitelezése és utánépítése is.

Ez a szabályozás nagyon közeli a svájci joghoz. Az idézetből világosan következik, hogy a törvény értelmezésében

- » az építészeti mű szellemi diszciplína,
- » a terv – többszörözéseként – a mű első rögzítése,
- » a kivitelezés – bár a társadalmi, gazdasági folyamat végső célja az épület maga – az építészeti mű tekintetében a többszörözés egy sajátos – társadalmiasult – formája.

Miközben egy sajátos nézőpontból ismét szembetűnik az „építés – építészeti” fogalompár különbözősége, egy másik nagyon fontos probléma megoldhatósága is feldereng.

Minden olyan jogértelmezés, ami a megvalósult épületet tekinti az építészeti műnek, azonnal szembesül a szerzői jog és a tulajdonjog feloldhatatlan érdekellentétével. A megvalósult épület általában nem a szerző tulajdonában van. A való élet funkcionális változásai, az idő múlása szükségszerűen állítja elő az átépítést, a bővítést, esetleg a bontás igényét, amikor az épületre vonatkozó védelem szűkíti a tulajdonos rendelkezési jogait. A szerzői jogunk itt nyitva hagyja – mert az épület a mű sajátos többszörözése – az épület védelmének saját, önálló szabályozási lehetőségét.

Tekintettel arra, hogy a szerzői jog minőségi, esztétikai értelemben nem minősít, a védelem minden művet megillet, ami az egyéni, eredeti feltételnek megfelel. Mégis működik egy, a kultúrát gazdagító társadalmi értékítélet, szelekció. John Lennon sokan hallgatják, a macskazene eladhatatlan. A rossz film, kép, könyv anyagi csőd, nem épül be a kultúrába, miközben szerzői jogi védelme kifogástalan. A szerzői jog az építészeti műveket is minőségi megfontolások nélkül védi. Az épületek –

e társadalmi közreműködéssel előállított kópiák – lehetnek egy társadalmi értékítélet alanyai, védelmük – a kultúrába történő beépülés okán is – értéknövelő, így a tulajdonjog-korlátozásnak kompenzációja lehet.

Összességében megállapítható, hogy az építésszakma aktivizálódása idejében a szakma jogi megalapozása kifogástalan volt. Némi túlzással kijelenthető, hogy a vázolt területen nem jogharmonizáció, hanem agyharmonizáció szükséges a csatlakozáskor. A jogalkotó tehát tudta: az építészet más!

A továbbiak azonban inkább a feledhető, mint a figyelemre méltó jelzöre érdemesek. Az építészet – a területfejlesztés hordalékaként – az agrártárca felügyelete alá került, fontosságát illetően messze a „cseresznyeimport” ágazata mögé.

Vajon a politika tudta-e, hogy az építészet más?

A korszak jellemzéseként – mert az ismert építészbtrányok érintettjeként ezekről nem kívánatos itt írni – két, jogi karakterű történést célszerű felidézni.

Módosították a közbeszerzési törvényt (1999. évi LX. sz. törvény). A módosítás lényege, hogy az építettő számára a pályázat mint saját versenyformát fakultatív joggá tette. Minden más esetben az építészeti versenyt – ha egyáltalán van – a közbeszerzés szabályai szerint kell bonyolítani. Ez természetesen lehetetlen. Így születtek a törvény betűjének megfelelni akaró, a szellemétől, de főként az elődjétől idegen látszatsmegoldások. A legtöbb esetben a tervezés az „építési beruházás” része lett. Versenyeztek a kivitelezők, ki-ki a maga tervezőjével, aki az esetleges megbízás reményében dolgozott, ingyen! Volt, aki a helyzetet úgy értelmezte, hogy a törvény – ha a pályázat csak fakultatív jog – közvetlen megbízást is engedélyez. A legbosszantóbb lelemény, ha a külföldi tőke farvizén érkező „kész terv” helyből lehet a kiírás része, magyar tervező csak az engedélyi terv aláírásához kell.

Nesze neked, szerzői jog! Nesze neked, Európa!

A Gazdasági Versenyhivatal kivizsgálta a Magyar Építész Kamara szervezetét, hivatali és eljárási rendjét, szabályzatait. Komoly(!) ötmillió bírsággal fenyegető kifogásolnivalót talált az etikai-fegyelmi szabályzatban. Idézzük:

„A lefolytatott vizsgálat mint gazdasági versenyt korlátozó döntést kifogásolta a szabályzat 3.7. a) pontjának azon megfogalmazását, amely szerint az építészeti szolgáltatás díját a szakmai-művészi követelmények megfelelő szintű teljesítéséhez szükséges munka- és költségáfordítás, a vállalt felelősség, valamint a konkrét időszak értékviszonyai alapján értékarányosan kell megállapítani. Hasonló okból kifogásolta az eljárás a 3.7. b) pontot, amely arról rendelkezett, hogy etikai vétséget követ el az, aki versenylőny érdekében olyan alacsony díjat állapít meg, ami nem biztosít értékarányos fedezetet a szakszerű teljesítésre. Ennek a megítéléséhez pedig a kamara mindenkor aktuális díjszabásának legalacsonyabb értékét kell mértékadónak tekinteni. A vizsgálat ugyancsak versenyjogellenesnek tartotta a 4.2. c) pontban annak kinyilvánítását, hogy a kamara eltiltja tagjait az olyan versenyen való részvételtől, amely díjazás nélkül bonyolódik, valamint a tervezési díjra vonatkozó árversenytől.”

Az építészetet a gazdasági versenyszférába üldözni nagyon nagy hiba lenne.

Kibúvót csak egy mentességi eljárást követő kormányhatározat jelentene.

Az idea a Versenyhivatal illetékeseitől származik. Szeretnénk hinni, hogy az alább felsorolt érveink megértésre találtak.

Az építészeti mű nem írható le a gazdaság eszközeivel. Állítsunk egymás mellé két azonos összetételű, azonos képzettségű, jövedelmű kőműves csapatot! Mindkettő megmozgat, beépít azonos idő alatt azonos mennyiségű téglát, habarcsot. Az egyikük egy tömör téglatömböt, a másik egy kápolnát épít. A gazdasági ráfordítás tekintetében a két produkció azonos értéket jelent, miközben a kettő közötti különbség óriási.

Nos, ez a különbség az ÉPÍTÉSZET.

A mentességi kérelem előkészítésében az alábbi vitairat született:

„Munkaanyag a Gazdasági Versenyhivatalnál kezdeményezhető mentességi kérelem szakmai megalapozásához

Tézis

A kamarai díjszabás – adott feladatra vonatkozó – mindenkor legalacsonyabb értéke az a társadalmi érdekű küszöbérték, amelynél alacsonyabb díjazás nem nyújt értékarányos fedezetet a munka elvárható gondossággal történő elvégzésére, nem fedezi a szerzői mű jogdíját és a készítőndő dokumentációk előállítási költségeit. Az így remélt költségmegtakarítás – miközben a tervezési díj fejében készülő tervdokumentáció még az alkalmas kategóriába eshet – valójában társadalmi méretű károkat okoz a szerzői mű alkalmatlansága esetén esztétikai környezetrombolásként, vagy átgondolatlan műszaki megoldások esetén a tervezési díját sokszorosan meghaladó többletkiadásként.

Kíváncsú következmény

- » A kamara ajánlott díjszabása tegye világossá, hogy egyszerre nyújt fedezetet egyrészt a készülő mű szerzői jogdíjára (esetleg egyéb védelmi formák díjaira), másrészt a készülő dokumentációk előállítási költségeire.
- » Az adott feladatra vonatkozó legalacsonyabb díjszámítási értéket kormányrendelettel szükséges garantálni.
- » Kormányrendelettel garantált minimáldíj okafogyottá teszi a tervezési díjra vonatkozó verseny tilalmát, és kizárólagossá teszi a szakmailag kívánatos versenyformák (referenciák, pályázatok) alkalmazását.
- » Az árverseny visszaszorulása a minőség versenyét hívja életre, de a versenyszférán kívül, a közvetlen megbízások kapcsolat esetén is a minőség javítására hat, hiszen a garantált ár egyben azt is jelenti, hogy a megbízó azonos költségszinten a mindenkori legjobb tervezőhöz, a legjobb szolgáltatáshoz juthat.
- » A legjobb tervező, a legjobb szolgáltatást preferáló piac a teljes beruházási szféra gazdaságosságát biztosítja, és a nemzet kultúráját gazdagítja.

A tézis-t igazoló MŰLT, és egyben az elérhető CÉL.

A millenniumi országépítés tapasztalataira épülő gazdaságilag és szakmailag kipróbált társadalmi értékrend hozta létre az 1923-as kamarai törvényt, ami a díjazást röviden, bölcsen, kellő liberalizmussal és okos értékvédelemmel szabályozta.

Így: „...IV. 33. § A mérnöki kamara tagját a teljesített munkáért és az ekörül szükséges ellátásokért díjazás illeti. A díjazás mértékére nézve a felek szabadon egyezkedhetnek. Megegyezés

hiányában a mérnök akkora díjazást követelhet, amilyen a kereskedelemügyi miniszter által – a mérnöki kamara meghallgatása mellett az érdekelt szakminiszterekkel egyetértőleg – rendeleti úton megállapított díjszabás tételeinek megfelel. Ha a szabad egyezkedéssel megállapított összeg magasabb annál, amely az előbb említett díjszabás szerint járna, a megállapodásszerű összeg csak akkor érvényesíthető, ha a megállapodás írásban jött létre...”

A megoldandó probléma

A Gazdasági Versenyhivatal a kamarai díjszabás pusztá tényét is versenykorlátozóknak tekinti, de tekintettel a kamarai törvény (1996/LVIII.) szövegére, „az ajánlott díjszabás” közzétételét elfogadja. Bármilyen további szabályozást azonban, ami a minimáldíjra vagy az ingyenmunka tilalmára utal, versenykorlátozóknak tekint, és tilt és bírságol. Álláspontja értelmében a tervezés tisztán gazdasági-műszaki tevékenység, amit az ipar általános piaci szabályai szerint kell működtetni.

Álláspontja az építészeti, illetve a tervezés sajátosságainak elemzése nélkül az 1996. évi LVII. sz. törvény 11. § 2/a/ bekezdésére támaszkodik, és figyelmen kívül hagyja a szakma két – az ügy megítélésében perdöntő – sajátosságát.

1. A munka minden pillanatában egyszerre van jelen a szerzői mű megalkotása és a születő műnek egy adott és konkrét célra alkalmas információt hordozó dokumentáció készítése. Az előbbi ára (?) a szerzői jogdíj, megszületése, művészi színvonala alig regulálható, az utóbbi műszaki-gazdasági munka, önköltsége van, vállalkozói jogviszonyban, eredményköteleesen végezhető.
2. Az építésszel, illetve a tervezővel kötött szerződés során a tervezési díj ellentétele, az „áru” a tervdokumentáció. Mi a dokumentáció?

Egy adott mű sajátos információs kigyűjtő kópiája.

A tervező az adott díjért egy ilyen kópiára „vállalkozna”?

Nem, hiszen az pusztán felmérés lenne. A tervezési díj tehát a tervdokumentáció előtt, közben és után a mű születését, kialakulását is fedezi. Könnyű belátni, hogy bármelyik ipari termék ára az önmaga előállítási költsége alapján számítható, az „áru” és az „ár” önmagán belül ítélt meg: a tervezés mint „áru” viszont egy leendő gazdasági cél árát, önmaga sokszorosát határozza meg.

A megoldás

Az 1996. évi LVII. sz. törvény 11. § 2/a/ bekezdése értelmében a kamarai díjszámítási szabályzat minimáldíj meghatározása, „megállapodásnak” minősül, de a kamara kéri, hogy a Gazdasági Versenyhivatal egyedi kérelem alapján hozott határozattal mentesítse a tilalom alól, mert az LVII/1996. 17. § 1/a/b/c/d pontjában foglalt feltételeknek megfelel. Mert:

- ad. a) A kettős természetű szakma sajátosságainak megfelelően – különös tekintettel arra, hogy a tervezés díja egy önmagát sokszorosán meghaladó gazdasági és kulturális cél eredményességét befolyásolja – a minimáldíj a tervezési minőséget szolgálja, egyszerre járul hozzá a műszaki-

gazdasági fejlődés előmozdításához és a nemzeti kultúra fejlődéséhez.

- ad. b) A minimáldíj társadalmi érdeke mellett a konkrét megbízó (mint fogyasztó) számára is méltányos előnyt jelent. A garantált költség a legalkalmasabb tervező és legjobb terv kiválasztását teszi lehetővé a kétes értékű, az összberuházás mértékéhez mérten legfeljebb ezrelékben mérhető, de az egészet kockáztató díjversennyel szemben.
- ad. c) A minimáldíj a gazdasági versenyt csak látszólag korlátozza. A valóságban áthelyezi a valódi áru, a későbbi mű művészi, műszaki, gazdasági megítélésére, ugyanis
- ad. d) minden tervező (piaci szereplő) számára a valódi szakmai versenyt preferálja a referenciák, a műszaki megoldások versenye és a tervpályázatok formájában.”

A kamara ez ügyben további lépést – ki tudja miért – a mai napig nem tett.

Hát itt tartunk most. Az építészeti társadalmi és politikai elismertsége inkább csökkent, mint nőtt az elmúlt időszakban. Pedig az építés folyamatos. Házak születnek, jók és rosszak, és talán nem tévedünk nagyot, ha úgy véljük, ma a vakszerencse dönti el, hogy egy adott feladat jó kezekbe kerül-e, az építész munkáját mennyire befolyásolja az izága tőke vagy a nagyot akaró napi politika.

A „majd most megmutatjuk” produkciókkal pedig folyamatosan gyarapodunk. Lassan szaktúrákat lehetne szervezni a Budapesten létesült mementók tanulmányozására a Madách sugárúttól a lakótelepeinken át a világkiállítás-egyetemi város torzójához és a nemzeti(k)hez, amelyek így együtt, gödörként és színházként, adnak pontos kor- és kórképet önmagukról és születésük körülményeiről.

Ugyanakkor ki kell mondanunk, nem férhet kétség a mementóként említett munkák építészeteinek a tisztaságáról. Elképzelhetetlen – vagy legalábbis nagyon ritka –, hogy egy építész ne a töle telhető legjobbat akarja.

A probléma – bár egy töről, az építés-építészeti fogalmak keveréséből és az építészeti el nem ismertségből fakad – kétirányú. Egyfelől bevezető hasonlatunkkal élve az építészek többsége alkalmazott kottairól, megrendelői nem szimfóniára, hanem adott idő alatt lejátszható, kevés hangszert, olcsó előállítást igénylő hangsorokra vágnak, vagy önmaguk himnuszát rendelik; másrészt nem létezik, így semmilyen koncepcionális munkára nem alkalmas az építészeti felügyelni, koordinálni hivatott intézményrendszer.

Az építészeti társadalmi méreteken is egységes, összehangolt tevékenység. A történelmi példa, a Közmunkák Tanácsa hatékonyságát – a rábízott pénz és döntési jog mellett – a feladat komplexitása biztosította. Kompetenciája a városléptékű döntésektől, a sugárutaktól, körüttől az utcaelnevezésekig, házszám-táblákig terjedt. Azt állítjuk, hogy az építészeti tevékenységi körében – a területrendezéstől a tárgyalgatásig – minden mindegy összefügg, miközben legalább négy-öt szakminisztérium illetékességi körében születnek ma döntések.

Gondoljunk végi egy – a komplex gondolkodás tárgyában fontos – jelenséget és problémát! A Nagykörút mentén – kívül és belül – kialakult egy keretes, viszonylag nagytelkes beépítési rendszer, ami kialakított egy sajátos, nagyon jellegzetes épület-típust. Az utcai épületszárny földszinti üzletei felett jómódú polgárlakás – tulajdonos, bankár stb. –, feljebb módos középosztály számára alkalmas lakás, az úgynevezett „gangos” belsőudvar körül szerényebb lakástípusok. A népesség ennek következtében a polgári jómód tekintetében vegyes, de az együttélés kényszerűsége révén személyes kapcsolatban, bizonyos fokú egymásra utaltságban élte az életét. A vegyes, de ebből következően homogén lakosság azonos szintű alapellátást, üzlet- és szolgáltatáshálózatot teremtett jószerint azonos, de legalább hasonló lakóértékkel, homogén városszerkezettel.

Ezt az értéket lassan elveszítjük. A kétségtelen társadalmi egyenlőtlenségek építészeti leképezése, a lakópark, a védett épület, folyamatos gettósodáshoz vezet. Hogy ez mit jelent a kereskedelmi hálózatban, oktatásban, közlekedésben, az önmagában is szörnyű, de a legnagyobb kérdés, hogy mi lesz a felelőtlenül magántulajdonba adott belvárosi tömbökkel, lakótelepekkel. Félő, hogy egy-egy aktuálisan erős szakminisztérium egy-egy rész döntése lesz a „jövőkép”, de ettől a város menthetetlenül lepusztul. Nem tévedünk, ha azt állítjuk, hogy a szakma által javasolt intézményrendszer, az erős kamarára épülő szakmai öngazgatás, a szakma kulturális képviselőjeként működő MÉSZ, az önkormányzatokkal és szakminisztériumokkal együttműködő Építészeti Hivatal a biztosítéka, hogy az „építs, ne ronts” parancs teljesíthető legyen.

Az ÉPÍTÉSZET-nek az építésügytől független léte és komplexitása nemcsak a történelmi hagyomány bölcsessége, hanem a nemzetközi elvárások alapján is megteremtendő feladat.

Az Építésszak Világszervezete, az „UIA” többéves munkájának eredményeként 56 ország fogadta el egyhangúlag Pekingben 1999. június 28-án az „UIA egyezményét a javasolt nemzetközi szakszerű építészeti hivatásgyakorlás alapszabályairól”. Az egyezményt 1999. november 28-án egyhangúlag elfogadta az Európai Építésszak Tanácsa (ACE) is.

Ez a dokumentum a világ építészeinek, építésszervezeteinek egységes álláspontját tükrözi, és a szakmagyakorlás minimális feltételeiről idézünk belőle:

Az UIA egyezménye a javasolt nemzetközi szakszerű hivatásgyakorlás szabályairól

„Vezérelvek

Építészeti praxis

Definíció

Az építészet gyakorlása a várostervezéssel, egy épület vagy egy épületcsoport megtervezésével, felépítésével, kibővítésével, megőrzésével, helyreállításával, illetve átalakításával kapcsolatos szakmai szolgáltatások nyújtásából áll. Ezek a szakmai szolgáltatások a következőket foglalják magukban, de nem korlátozódnak ezekre: tervezés és földhasználat tervezése, várostervezés, előtanulmányokról való gondoskodás, építészeti tervek, makettek, tervrajzok, specifikációk és műszaki dokumentáció, a

mások (műszaki tanácsadók, várostervezők, tájépítészek és más szaktanácsadók) által készített műszaki dokumentáció koordinálása, értelemszerűen és korlátozás nélkül a kivitelezés gazdasági vonatkozásai, a szerződéses munka irányítása, a kivitelezés folyamatos ellenőrzése (amit néhány országban „felügyeletként” említenek), valamint projektmenedzsment.

Háttér

Az építészek művészetüket és tudományukat a klasszikus ókor óta gyakorolják. A szakma általunk ismert formájában jelentős növekedésen és változáson ment keresztül. Az építészek munkájának jellege igényesebbé vált, az ügyfelek igényei és a technológiai haladás összetettebbé vált, és a társadalmi, az ökológiai kényszerek nyomása egyre növekszik. Ezek a változások a szolgáltatások változásait és a tervezési és kivitelezési folyamatban érintett sok résztvevő közötti együttműködést is elősegítették.

Vezérelv

Az építészeti gyakorlását a fenti definiáltak szerint fogadják el az UIA nemzetközi szabályok kidolgozásában történő felhasználásra.”

Tartozunk a nyilvánosságnak és az igazságnak azzal, hogy a kormányzat pillanatnyi érdektelensége mellett az építésszakma bírja a politika ígéretét az együttműködésre, az öröklött problémák tisztázására és két éven belül az építészeti államigazgatási képviselőtétel megteremtésére.

Meglátjuk. Addig marad a kétségekkel vegyes kíváncsiság:

- » Tudják-e, hogy a területfejlesztés, településfejlesztés, épülettervezés, tárgykultúra, építészeti értékőrzés, műemlék-védelem, építésrendészet, építési és szerelési kutatás-fejlesztés egy azonos szakma részterületei?
- » Tudják-e, hogy az évi 1600 milliárd gazdasági ráfordítás hatékonysága, megvalósuló értéke nemcsak a politikai akarat, hanem a szakmai hozzáértés függvénye?
- » Tudják-e, hogy az épített világ társadalmat alakít, életminőséget teremt, nevel, kultúrát gyarapít?
- » Tudják-e, hogy egy lakásprogram a finanszírozás, a támogatás mellett terület-előkészítési, városfejlesztési, esélyteremtési feladatot jelent?
- » Tudják-e, hogy a fejlesztés nemcsak lakásszámban, hanem választékban, életminőségben, a népesség változatosságában, együttélésében, a könnyen megteremthető alapellátásban mérhető?
- » Tudják-e, hogy a panelvárosok műszaki csődtömege nem néhány négyzetkilométer hőszigetelés, nem preferált ablakgyártó terméke, nem festés és burkolatcsere révén enyhíthető?
- » Egyszóval, tudják-e, hogy – az építészet más?

Vajai Tamás
DLA építész

2004.
SZEPTEMBER

Az magyar hintalórul, avagy Európa megneveltetése

Építésze sír-ri: Apu, vegyél nekem hintalovat! – Nem veszek fiam – így a gondterhelt atya. – Azért nem, mert nincs rá pénzem. – De már a Lacikának is van, meg a Pistikének is van, de még a Pannikának is van, pedig az kislány – nyafog tovább a gyerek. Akkor sem veszek – mordul immár az atya, és közben az előszoba falára rajszögezett villanyszámlára gondol. A kölyök persze egy ideig még nyaggatja, de végül meglegszik egy rózsaszín nyalókával. Aztán eltelik harminc év. Az atya felvergődte magát. Sok pénze ugyan most sincs, de azért már telik néha bohóságokra is. És akkor eszébe ötlük a hintaló. Nehéz már ilyesmit felhajtani még a bolhapiacra is, de mégiscsak sikerül elkapnia egy derest. Kicsit kopott, de így is szépen mutat a karácsonyfa alatt. Az építész gyerekek – immár több jól sikerült csemete büszke apja – otthon mégis bosszankodva birizgálja a szakállát. A fatertől azt tanulta, hogy ajándékot kidobni nagy pofátlanság, ám csöppnyi lakásában most hova a francba tegye ezt a nyamvadt falovat?

Angliában a *country house* – mondjuk udvarház – a jómód és némi rang kimondatlanul is elvárt melléklete. A történelmi családok már több száz évvel ezelőtt felépítették a kastélyaikat, hanem szegény úrgazdagok most kell építsenek valamit. No, de milyen? – ez a kérdés. A válasz az őstulajdonosok számára sem közömbös. Végére a klub tagja is csak az lehet, aki mindenben megfelel bizonyos elvárásoknak. Arról nem is beszélve, hogy az udvarház terveit engedélyeztetni kell az illetékes tanácsal. És bizony-bizony azok, de a polgárok is, éber szemmel figyelnek az effajta új ház öltöztetésére. Merthogy nemcsak az eredeti udvarházak régiek arrafelé, hanem a *demokrácia* gyakorlata is.

A kilencvenes években *John Gummer* konzervatív környezeti miniszter – zsinórmértékként – az építetőköt és a hatóságokat egyaránt eligazító tervezési irányelvet bocsátott ki. A kíváncsi az, hogy az új udvarház valamilyen historikus stílust kövessen. Minden érintett helyeselt. Végére is, ha benővi a repkény, messziről bárki ősi építménynek nézheti, még a ragadó újat is, közelről meg úgyis csak az láthatja, aki jogosult a „Privat” tábla jelezte vonalat átlépni.

A most hivatalban lévő munkáspárti miniszter azonban el-érkezettnek látta az időt a modernizációra. Arra, hogy sutba dobja a Gummer-irányelvet, mondván: nem a stílus, hanem a példamutató építészeti *minőség* a lényeg. Előre hát bátran a merész és szokatlan építészeti gondolatokkal! No, lett is erre általános felzúdulás. Mindenekelőtt ama építészek zajongtak, akik a stílusepületek tervezésére művelték ki magukat, és ezzel a reputációval forgolódnak a hirtelen fialt pénzeket elkölteni szándékozó orosz elvtársurak körében, akik persze csak úgy tiltakoznak, mint az érintett tanácsok. Vagy a választópolgárok, akiket – különösen az iraki blamázs óta – módfelett ingerelnek *Tony Blair* miniszterelnök modernizációsának mondott ötletei.

Az *Economist* a közelmúltban adott hírt a változtatás fiascojáról. A meghirdetés óta csupán egyetlen merészen új tervet nyújtottak be. A lapban közölt látványterv a zöld gyepeken lapuló méretes májas és véres hurkából összerakott konfigurációt mutat, ami igazából eredeti és errefelé különösen meghökkentő. (A szigetországban az effajta ingyencsúcsok szinte teljesen ismeretlenek.) A lojális hatóság mindazonáltal kiadta az engedélyt, a példamutatás mégis elmaradt. A kliens lemondott az építkezésről. Ámbár nem kizárt, hogy az építetők és építészek az egészet csak brahiból csinálta (vö. angol humor!), hogy így mutasson számfűlet a miniszternek.

Nálunk ilyesmi nem fordulhat elő. Részint azért nem, mert nincsenek építészeti irányelvek, másrészt azért nem, mert rég nincsen az iskolákban vizuális nevelés, azaz hiába nevezne meg az irányelv bármilyen preferált építészeti stílust, sem az építetők, sem a hatóság, de még sok tervező sem tudná, *miről van szó*. Az ügyvédek meg azonnal belevernék a csúfot. Egyébként is, ahol vihogva lehet szalomozni a paragrafusok bójái között, ott az irányelv semmi. Bakfitty...

És ha lenne? Mármint *Magyar Építészeti Múzeum*? Nemcsak papíron, de a valóságban? Ismeretes, hogy az intézmény páratlanul gazdag gyűjteményt őriz. Csak a tervrajzgyűjtemény 30 000 darab. Állítólag. (Bízva abban, hogy az 1968-as alapítás óta nem fújtak meg belőle néhányat.) Mindazonáltal a múzeum máig nem látogatható. Nincsenek kiadványai, nincsen internetes elérhetősége, évenként mindössze egy-két időszak kiállítást mutat be az Országos Műemlékvédelmi Hivatal budavári székházában. Minthogy máig sincsen hajléka. Ilyen múzeum pedig ház nélkül nem létezik.

Hogy miért nincsen *virtuális* galériája sem, azt csak találgatni lehet. Persze az ilyesmihez is némi pénz szükségeltetik. Kevesebb, mint egy múzeumépülethez, de talán annál mégis több, mint amennyit az informatikai tárca a kakaóbiztos reklámszámítógépek megvásárlására költött. Ugyanakkor egy online gyűjtemény gyönyörűségére és okulására szolgálhatna a Sulinet-program szerencsés flótásainak, de még az egyetemi hallgatóknak is. Egy csak a bökkenő. Dönteni kell. Szabad-e növelni a kimerítő lövöldözős játék után az amúgy is túlterhelt tanulót még valamicske építészeti műveltség fellillantásával is?

1968 óta, az eltelt 36 év alatt nagyon sok ígéret roppant föl vezető politikusok ajkai közül. Lesz háza a Múzeumnak. Nem is akármilyen. A *Sándor-palota* például. Amiből nyilván nem lehetett semmi. De utána is jöttek az újabb ígéretek rendre. Ha nem is minden évben egy, de két évenként minden bizonnyal legalább másfél. Akkor pedig – ha minden igaz – jövőre hangzik el majd a huszonötödik.

Idejében szílok. Méltó és igazságos lenne, ha a MÉSZ és a MÉK valamilyen rangos nemzetközi rendezvényt emlékezne meg a jeles fordulóról. Ha például minden uniós ország építészeti múzeumának vezetőit meghívnák – az interneten vagy félszáz érhető el –, népes gyülekezetre számíthatna. (NB. Angliában a 12 építészeti központ mellett 6 múzeum működik, Franciaországban 9, Spanyolországban 5. Németország a maga 5 és Ausztria a 4 múzeumával elbújhat mögöttük.) Számoljunk! Ha minden meghívandó külföldi eljönne, ez, mondjuk, 120 vendéget jelentene. Adjuk hozzá a kötelezően meghívandó magyar protokollt! Ami legyen 100 személy! Ám közülük ötnél több aligha jönne el. És ők is csak tévedésből (néhány titkárnő a nagy tolongás miatt néha meggondolatlanul firkálnak főnökeik előjegyzési naptáraiba). Így a ténylegesen megjelenő, mondjuk, 70-80, hozzáértő már komolyan diskurálhatna arról, hogy *milyen a korszerű Építészeti Múzeum*. Nehogy majd – gondolom, valamikor 2015 után – koptass hintaló legyen a kultúránk szánt nagyvonalú ajándék! Hogy milyen legyen? Bizonnyal snájdig, ha gonddal kipofozott műemlékben fogadja a vendégeit, pontosabban *használoit*. Ennél azonban sokkalta fontosabb, hogy olyan helyen legyen, ahova az emberek szívesen elmennek, ahol jól érzik magukat. És olyasmint kínáljon, amit sok ember talán érdekesnek! Az olyan „klasszikus” múzeum, ahol csak szép régi építészrajzolatok láthatók, meg a termék sarkában ásisztó kötögető teremőr nének, aligha számíthatna kirobbanó sikerre.

Nálunk már csak azért sem, mert hiábavaló bajai hallát találni annak, akit egész addigi életében korpalevesen tartottak, és csak a mérgezett vízben hasát mutogató döglött halat látott. Ne kerteljünk! Ebben a vizuális szempontból (is) írástudatlanná tett országban építészet iránt komolyan érdeklődő – *közönségként* – nem létezik. Azt gondolom továbbá, hogy az Építészeti Múzeum az *építésze*ről kellene szólnon, aminek csak egyetlen – ámbár nélkülözhetetlen – szelete a műemlék. Az egészet kellene láttassa. Mégpedig közérthetően, sőt játékosan, hisz egyik legfontosabb közönségrége a fiatalság kell legyen. Végül azt vallo, hogy az építészetet kultúránk szerves és eleven részeként kellene megmutatni, amire azért jogosult mindenki, mert az életminőség meghatározó összetevője és önazonosságunk megjelenítője.

Egyáltalán nem zavar, ha az intézményt nem is múzeumnak, hanem *építészeti központnak* hívják. És benne vagy a közvetlen közelében zenét lehetne hallgatni, szobrokat, képeket, fotókat megcsodálni. Vagy klubhelyiségekben tereferálni, érdekes előadásokat meghallgatni, azokról vitatkozni. Ahol működne egy kis irodalmi színpad, egy artmozi. S persze kávéház, hívogató étterem, könyv- és zeneműbolt stb. Egyszóval a hely a kultúra kisvárosa lenne. Persze árnyas, szobordíszes parkkal és a gyerekek számára játszóhelyekkel, szép halas medencével, látványos madárházzal, ahogy illik.

Bécsben már virul ilyesmi. Mint a Művészeti Központ része. És Budapesten is létezik még legalább egy olyan hely, ahol vala-

mi hasonló lépésről lépésre megvalósítható lenne. A *Millenáris Park* az. Az egykori Ganz-tömb a feleslegessé vált minisztériumi épülettel együtt. Egy jól előkészített pályázat alighanem bebizonyítaná, hogy szinte minden épület hasznosítható lenne, ha bátor és avatott kézzel alakítanák át őket. A *fenntartható fejlődés* parancsa is ez. Visszatetsző és szánalmas, hogy a kulturális és az informatikai tárca a terület használatán huzakodik egymással akkor, amikor a *magyar kultúráról* van szó.

Tudott, hogy most nincsen pénz. Kapkodás helyett ilyenkor lehet és kell komolyan elgondolkodni. Azon, hogy miként lehet és kell majd legjobban elkölteni, ha lesz. A Mammot meg elégedjen meg azzal a profittal, amit már lekaszált, és még biztonnyal fog is! Számomra a *nemzet* százszorta előbbre való. (Sorry!)

Persze tudom, felhozhatók nyomós, igen megfontolandó ellenérvek. Hogy úgy jó az Építészeti Múzeum, ahogyan van. Lévé az még olyan *Hungárumkum*, mint amilyen a *fokosch*, a *gulasch* meg a *tsikosch*. Merthogy ilyesmi azért akadt egykor, és létezik ma is. Viszont jóllehet egy-két (újonnan csatlakozott) európai országnak még nincsen építészeti múzeuma, de olyan – rajtunk kívül – biztosan egy sincsen, amelyiknek már harminchat éve van, ám máig nem létezik. Hogy ezzel a produkcióval egész Európát megnevettetjük? Hát, kérem, nem sömni az! Még Hollywoodnak is csak ritkán sikerül.

Borvendég Béla

A MÉK Építészetszabályozási ad hoc Munkabizottságának hírei

Megalakult az Építészet és Életminőség – MÉK – Építészetszabályozási irányelvek ad hoc Munkabizottsága.

A MÉK Elnöksége 2005. február 14-i ülésén határozatot hozott az építészetszabályozási irányelveket kidolgozó ad hoc munkabizottság felállítására. A bizottság felállítására és munkaprogramjának kidolgozására az Elnökség Noll Tamás alelnököt kérte fel.

2005. május 10-én a MÉK tanácsstermében tartott alakuló ülésen megjelentek a bizottság tagjai:

Eltér István MÉK Elnök, Noll Tamás MÉK alelnök, Ekler Dezső – Elnök által felkért tanácsadó, Zoboki Gábor – Elnök által felkért tanácsadó, Szász László – Budapesti Építész Kamara, Bodonyi Csaba – Dunán inneni területi kamarák képviselője, Patartics Zorán – dunántúli területi kamarák képviselője, S. Vasi Ildikó – MÉK Terület- és Településrendezési tagozat, Szabó Gábor – MÉK Táj- és Kerttervező tagozat, dr. Vukov Konstantin – a munkabizottság titkára.

Az ad hoc bizottság első feladataként az eddig különféle helyekről beérkezett építészetszabályozási anyagok összegyűjtését tűzte ki célul, hogy a bennük foglalt hasznos megállapításokat át lehessen gondolni.

1. A BÉK által készített anyagok (Szász László feldolgozásában):

- A) „Egy jobb épített környezetért” – magyar építészetszabályozási irányelvek (finn irányelvek alapján) 1. változat (részletezett anyag) 2004. december 12.
- B) Magyar építészetszabályozási irányelvek (tervezet – vitaanyag) 2. változat, 2005. március 1.
- C) Magyar építészetszabályozási irányelvek (tervezet – vitaanyag) egyoldalas, összefoglaló változat.
2. Az ACE „Építészet és életminőség” c. dokumentuma 2004 (Architecture and Quality of Life, kiadva a 2004. dec. 10/11. Építészeti Diéta anyagában, magyar fordítás) ülésen átadva.
3. Holland építészetszabályozási 2001-2004, összefoglaló (2004. dec. 10/11. Építészeti Diéta anyagában csatolva) – külön postával kiküldve.
4. Patartics Zorán írásos véleménye a BÉK által kezdeményezett Magyar Építészetszabályozási irányelvek anyaghoz (Hozzászólás).
5. Bodonyi Csaba – bizottsági tag – „Előzetes vitaanyag” c. összeállítása.
6. Gilyén Vince önkormányzati képviselő gondolatai.
7. Holland építészetszabályozási, előadás: Jan Brouwer (MÉK Küldöttgyűlésén).

2005.
JANUÁR

8. Nagy-Britannia építészeti politikája, előadás: Simon Foxell (MÉK Küldöttgyűlésén).
9. A MUT kecskeméti állásfoglalása: Sajtóközlemény, a XII. Országos Urbanisztikai Konferencia üzenete (2005. április 7-8.).
10. A parlamenti pártok levélbéli megkeresése a MÉK részéről.
11. Iványi György hozzászólása és javaslata a BÉK-anyaghoz.
12. Düll Andrea egy. doc. környezetpszichológus véleménye a BÉK-anyaghoz.

Az ad hoc bizottság a BÉK által kidolgozott anyag és Bodonyi Csaba javaslata szerkezetét követve folytatja munkáját.

Magyar építészeti politikai irányelvek

Tervezet – vitaanyag. Készült a Budapesti Építész Kamara kezdeményezésére (Összeállította Szász László)

1. Bevezető

Amit történelmünk során a különböző korokban társadalmunk fontosnak és értékesnek tartott, az épített környezetben képeződött le, és ezek nagy része ma is látható. Hogy mi mit tartunk fontosnak és értékesnek napjainkban, látható lesz a jövő számára most épülő épületeinkben és az egész épített környezetünkön. Ez az, amiért az építészeti munkát az egyik legfontosabb kulturális érték hordozónak kell tekintenünk, és amiért megkülönböztetett figyelmet kell szentelnünk számára.

A Magyar Építészeti Politikai Irányelvekben meg kívánjuk határozni azokat a területeket és azokat a tennivalókat, melyek az építészeti minőség javítását szolgálják. Kiemelten fontos, hogy folyamatos lépéseket tegyünk a magyar állampolgárok jobb épített környezetben való élésének biztosításához.

A Magyar Építészeti Politikai Irányelvek parlament által történő elfogadásával – az Európai Unió többi tagországának hasonló dokumentumainak megfelelően – rá kell irányítani a figyelmet arra, hogy minden állampolgárnak joga és kötelessége felelősséget érezni saját környezete iránt. Ezért lépéseket kell tenni az építészeti örökség megóvása, hagyományaink ápolása, az iskolai és felnőttképzés során az építészet és a tágabb értelemben vett épített környezet oktatása, illetve a magas színvonalú építészet mind szélesebb körű nyilvánossága irányában.

2. A magyar építészeti politikai irányelvek

A Magyar Építészeti Politikai Irányelveknek az a célja, hogy azt az érintett minisztériumokkal egyeztetve a kormánnyal, majd a parlamenttel elfogadtatva keretet és célokat határozzon meg annak érdekében, hogy

- » az Alkotmányban rögzítetteknek megfelelően minden magyar állampolgárnak lehetősége legyen egészséges és jó környezetben élni;
- » a közpénzek felhasználásával megvalósuló beruházások és a megvalósuló épületek építészeti színvonala emelkedjen, és ezáltal mutasson példát az egész magyar építési ágazat számára;
- » támogassa azokat az eljárásokat, melyek jó minőségű építészeti és tágabb értelemben vett épített környezetet hoznak létre;

- » tovább erősítse építészeti hagyományaink és örökségünk védelmét mint nemzetünk egyik legfontosabb kulturális értékét;
- » a magas színvonalú építészeti képzés, valamint a kutatás-fejlesztés területén át segítse és támogassa a fejlődés és az innováció folyamatát az építésügy egész területén.

A Magyar Építészeti Politikai Irányelvekben foglaltak végrehajtása csak a társadalom és a szakemberek széles körű összefogásával, az állami és önkormányzati hivatalok, az érintett területeket felügyelő minisztériumok, a kormány és a törvényhozás munkájának összehangolásával lehet sikeres.

3. A közpénzből történő építés példaértéke

Az állam – különböző tulajdonformáin keresztül – fontos ingatlan tulajdonos és megrendelő is.

Rendkívül fontos, hogy a közpénzből épült épületeink jó minőségben készüljenek el. Nagyon fontos a jó példa kiterjesztése minden olyan építési munkára, mely hatással van a környezetre, legyen az zöldterület, út, híd, egyéb épített műtárgy, utcabútor, információs tábla stb.

A közpénzek felhasználásával épülő beruházások minőségénél és költségénél figyelembe kell venni annak várható élettartamát és fenntartási költségét annak érdekében, hogy a nemzeti vagyon hosszabb távon ne értéktelenedjen el, a beruházási és fenntartási költségek optimálisak legyenek.

A társadalom elvárja, hogy a közpénzek felhasználásával finanszírozott beruházások mind a tervezés, mind a kivitelezés vonatkozásában magas minőségben készüljenek, és ezáltal példát mutassanak. A tervező kiválasztásának legjobb formája a tervpályázat, ahol egy feladatra több megoldási javaslat összehasonlítása és gazdaságosságának vizsgálata után lehet a legalkalmasabb tervezőt alkalmazni.

Minden olyan, a közpénzek felhasználásával történő építés tervezésére, ahol a közpénzek felhasználása a 30 %-ot meghaladja, az építész tervpályázat útján kell kiválasztani, legyen az közbeszerzési eljárás, önkormányzati beruházás, PPP (Public Privat Partnership) stb. A pályázók között a minőség és a megépítendő létesítmény beruházási és üzemeltetési költségeit is figyelembe vevő gazdaságossági vizsgálat alapján kell dönteni.

4. Kultúra és oktatás

Az építészeti hagyományaink és örökségünk mindennapi életünket gazdagabbá, hitelesebbé tehetik. Az épített környezet gondos ápolása, karbantartása az építészeti kultúra alapja.

Az építészeti örökségünk megóvása érdekében sürgősen szükség van a kulturális örökségről készített átfogó leltárra, értéktaszterre, hogy megfelelő információkkal rendelkezünk a kistélepüléseken lévő, akár csak helyi vagy nemzeti értéket képviselő örökségről.

Szükséges az Építészeti Múzeum megalapítása, benne olyan központok létrehozásával, ahol bemutathatók és oktathatók a különböző korok hagyományos építési módjai.

Az építészettel kapcsolatos általános ismeretek növelése által lehetőség nyílik arra, hogy az emberek szívesen vegyenek részt a környezettel kapcsolatos döntések meghozatalában, illetve az azzal kapcsolatos vitákban.

Az építészeti kultúra megértése elsősorban az általános művészeti képzésben rejlik, de a környezetvédelmi ismeretek is elvezetnek az épített környezet kérdéseinek megismeréséhez. Ezért az általános iskolai és középfokú képzésbe be kell iktatni a környezetkultúra oktatását, melyben hangsúlyos szerepet kaphat az építészet, de minden esetben az azt körülvevő természeti vagy épített környezet részeként.

A felsőfokú képzésben az építészeti oktatás nem történhet elszigetelt módon, határozott kapcsolatban kell lennie az őt körülvevő társadalommal. A kutatás és az elmélet gyakorlatba történő átültetését központi kérdésként kell kezelni. Az építési technológiák és anyagok kutatásába fektetett pénz hozzájárul a technológiai és nemzetközi versenyképességünk megőrzéséhez.

5. Az építészet ismertségének növelése

Bár a magyar építészetnek a múltban és napjainkban is vannak kiemelkedő alkotásai, nemzetközi tekintetben kevésbé ismert. Hogy ezen változtassunk, növelnünk kell a nemzetközi kiállításokon, konferenciákon való részvételünket, hogy a magyar építészet eredményeit minél szélesebb körben megismertethessük.

Fontos feladat a Magyar Építészeti Múzeum létrehozása, hogy építészeti értékeink kiállítások és konferenciák szervezésével, publikációk kiadásával minél szélesebb körhöz jussanak el. Ehhez a múzeum létrehozásán túl a működési költségek fedezésére anyagi forrásokra is szükség van.

A Kormány társadalmunk minden tagját – helyi közösségeket, magánszervezeteket és egyéneket egyaránt – arra ösztönöz, hogy tegyenek az építészet fejlesztéséért és a jobb épített környezet alakításáért.

Budapest, 2005. március 1.

Előzetes vitaanyag a Magyar Építész Kamara építészetpolitikai ad hoc bizottságának alakuló ülésére – Bodonyi Csaba DLA

Preambulum

Az épített környezet erőteljesen, átfogóan és kikerülhetetlen módon határozza meg az állampolgárok életminőségét és az „országimázt”. Ezen túl az épített környezet a történelem tárgyi lenyomataként az új generációk nevelője. Összegzésként: az épített környezet minősége, vagyis az építészeti kultúra közügy kell legyen.

Diagnózis

1. A ma épített környezetének állapota:

- » van 5–10 % közép-európai szintű elit építészetünk, ún. „trendi”,
- » van a határokon túl ható, sajátos magyar építészeti iskolánk és regionális építészetünk,
- » van 90 % mértékű európai átlag alatti építészetünk, mely szellemében közelebb áll Romániához, mint pld. Hollandiához, ill. Európához.

Ugyanakkor az építészeti kultúra nem az elit (v. sztár-) építészettől, hanem a 90 %-os meghatározó részt képviselő átlag minőségétől és karakterétől függ. Ilyen szempontból lemaradtunk Európában és Közép-Európában is.

2. Ma a kortárs építészet Magyarországon a politikában, a közigazgatásban, a társadalmi tudatban nem kultúraként

él. Az építészeti kultúra nem közügy. Ez még a marxista alépítmény-felépítmény felosztás konzerválása. Ugyanakkor a régmúlt építészetére kultúraként tekintünk, ami tudathasadásos helyzet, s folyamatos szemléleti konfrontáció forrása.

Ez a kettősség az államigazgatásban és a közigazgatásban is rögzült. A régmúlt épületei mint műemlékvédelem a Kulturális Minisztériumhoz tartozik. A kortárs építészet ügye pedig 1990 óta a negyedik minisztériumhoz kerülve nem találja a helyét.

3. A környezetalakításnak nincs az összetettségének megfelelő, integrált és felelős kormányzati szerve. Ha azt kérdezzük, ki felelős ma az épített környezet egészének minőségéért, nincs rá válasz.
4. Nincs az országban egyetlen szakmai fórum sem, melynek építészeti, környezetalakítási (tehát szakmai) kérdésben vétőjoga lenne. Ez a jog sem a területi vagy önkormányzati főépítészeknek, sem a tervtanácsoknak nincs biztosítva. (Eredmény pl. a kecskeméti Pláza ügye.)
5. A felsőfokú építészeti oktatásban nem válik szét az építés szellemi meghatározását biztosító tervezés a megvalósuló kivitelezés oktatásától (vagyis a szoftver-hardver viszony tisztázatlan). Ezért a tervezés szakember-képzés színvonala nem kielégítő. Az építőipari szakmunkásképzés tragikus mértékben leépült.
6. Az önkormányzati főépítési rendszer kiépítése részleges, nem hatékony.
7. Az építési hatósági tevékenység (egyedülként) az önkormányzathoz tartozik, politikailag befolyásolt, csak a jogra koncentrál, nem foglal állást a szakmai színvonal tekintetében. Az építési engedélyezési eljárás erősen bürokratizálódik.
8. Nincs olyan szakmai jogrendszer, mely egy adott építési feladat magas építészeti és műszaki minőségét, optimumát jogilag garantálná.
9. Hiányzik a környezetalakítással kapcsolatos alapkutatás és egyéb kutatási tevékenység.

Politikai tennivalók

1. Magyar nemzeti építészetpolitika meghatározása (holland, észt, finn stb. mintára). Olyan építészetpolitika, mely nem az építészeti elitkultúrát sztárolja, hanem a 90 %-os átlag felemelését célozza.
2. Deklarálni szükséges, hogy az épített környezet alakítása kultúra és közügy, mert amire nem tekintünk kultúraként, nem is lesz az, vagyis a jelenlegi kaotikus helyzet fokozódik. Az építészeti kultúra közüggé emelése a politikai és közigazgatásban, a társadalmi tudatban egyaránt fontos teendő.
3. Integrált felelős irányító szerv, az épített környezet fejlesztése, mely tartalmazza
 - » a kortárs építészet és műemlékvédelem ügyét – együtt,
 - » a főépítési rendszer teljes kiépítését és irányítását,
 - » a hierarchikus tervtanácsai rendszert,

- » az építhetőségi munkát és az építési jogrendszer feladatát,
 - » az építész kamara felügyeletét,
 - » a környezet alakítás oktatásának szakmai irányítását,
 - » közmunkatanácsokat.
4. A kiegyenlített urbanizációs koncepció minden nagy- és kistélepülés megtartó erejének megőrzése érdekében, a meglévő városok és a főváros preferenciája nélkül.
 5. Olyan jogrendszer, mely biztosítja a környezet alakítási-fejlesztési feladat optimális megvalósítását az átlagos színvonal folyamatos emelésével.
 6. Az Alkotmányban egyértelműsíteni kell az épített környezet és az életminőség kapcsolatát, ill. az ehhez való állampolgári és közösségi jogot.
 7. Az építészeti oktatás és posztgraduális képzés reformja a szellemi meghatározó tervezés oktatásának elválasztása és specializációja, s legmagasabb igény szintjének biztosítása.
 8. A főépítési rendszer következetes országos kiépítése. Esetleg országos főépítészség létrehozása (pl. Hollandia).
 9. Az épített környezet alap kutatása és egyéb kutatás-fejlesztés.
 10. Közízlés formálása – európai értékek és saját környezeti identitásunk felmutatása a médiában. Törekedni kellene, hogy az értékvédelem ne csupán profi intézmények pénz nélküli programja legyen, hanem közüggé váljon pénzügyi források biztosítása mellett.
 11. Váltott személyi összetételű tervtanácsok hierarchikus kiépítése (városi – területi – fővárosi – országos – nagymesterek tanácsa).
 12. Közalkalmazottak országos kiépítése (fővárosi és regionális).
 13. Országos és helyi építészeti múzeumok és építészeti vitafórumok létrehozása.

2005.
JÚNIUS

Ami összeköt – Nemzetközi tanácskozást tartottak az építészetpolitikáról a Műegyetemen

Építészet és életminőség címmel rendezte meg nemrég a Magyar Építész Kamara a szakma első magyarországi diétáját a Műegyetemen. Az évet záró Küldöttgyűlés után közös gondolkodásra hívták mindazokat, akiknek közük lehet a hazai építészetpolitika kidolgozásához – politikusi kevés ült a teremben –, és azokat is, akiknek sikereiből, gondolataiból esetleg tanulhatunk.

Palotából kaszinó?

„Az építészetben és a közösségi funkcióit teljesítő képzőművészetben meghatározó tényező a megrendelő, lett legyen az valamiféle társadalmi közösség vagy privát személy. A mű funkciója ideológiai, ikonológiai jelentéstartalma, szimbolikája ugyanis nem csupán az alkotó leleménye, hanem a megrendelő is, sőt gyakran a stílus megválasztása sem pusztán alkotói döntés. Többször idéztük már a kiváló filozófus, Nicolai Hartmann megállapítását: A ház, még a jelentéktelen és sikertelen ház is eleve közvetlenül a közösség ügye... Még az egyszerű lakóház is úgy viszonylik a szűkebb családi közösséghez, mint a ruha a személyiséghez: önfelfogásának és tudatos önmegvalósításának kifejezéseként. Így már a lakóház is az ember lényegi sajátosságairól tanúskodik. A monumentális építmény viszont arról, amivé az ember lenni akar.” (...)

Az építészetben és a képzőművészetben a felelősség kérdése ugyancsak összetett (...), de az e területen dolgozó alkotóra is érvényesek az általános erkölcsi normák, a polgári és szakmai tisztesség, becsület. Hogy e viszonylatban „sáros” a képzőművészeti és építészeti intézményrendszer, szokásjog, arra kár sok szót vesztegetni. Közismert, hogy számtalan az elvtelen összefonódás, a szakmai lobbizás, a tervezés és a kivitelezés antagonizmusából, az építőiparnak való kiszolgáltatottságából

adódó korrupciós lehetőség, a tervek elfogadását vagy elutasítását szabályozó csoportérdek vagy gyakran leplezetlen mafizás. (...)

Az építészet esetében épp a hartmanni idézetben foglaltakból következően a maritaini „bien de l'oeuvre” és „bien de l'homme” követelménye mellett meg kell fogalmazni egy harmadik követelményt is: a „bien de la communauté”-t, azaz a közösség iránti felelősséget – és e vonatkozásban az „közösség” többet jelent, mint az adott társadalom, mert egyúttal múlt és jövő, illetve az emberi társadalom és a természet harmonikus együttélésének biztosítása iránti felelősség. Az emberiség építészeti kultúrájának megőrzése, közkinccsé tétele és továbbfejlesztése, a múlt alkotásaival szembeni szerezénység – amely akkor is kötelező, ha épp a tradíció meghaladására vállalkozunk –, éppúgy szakmaetikai norma, mint az, hogy egy építész nem vállalkozhat arra, hogy a Sándor-palotából játékkaszinót fabrikáljon, a Várlejtőre szállodát tervezzen, Bős-Nagymarost kozmetikázza, a budai dombokat tönkretegy az úgazdagok giccs-villáival, átépítse felelőtlenül a történeti műemlékeket, részt vegyen a történeti városrészek barbár szétrombolásában, vagy hogy ne vegye figyelembe azt, hogy a természeti környezet és a nemzeti kultúra elidegeníthetetlen része, alakítója egy nép azonosságtudatának, habitusának, ezért az építész nem gyalázhatja meg pont.”

(Részletek Németh Alajos: A művész felelőssége című írásából. Megjelent az Új Művészet 1991/8. számában)

„Milyen az ország építészeti kultúrája, és ha csapnivaló – mint ahogy az –, ki a felelős érte?” Mit lehet tenni azért, hogy visszaállítsuk az építészet becsületét? Miként lehetne a szó eredeti

értelmének megfelelő építészetpolitikát kidolgozni olyan országokban, ahol a politikusok megelégedtek arról, hogy a politika szó eredetileg a város gondjaival való törődést jelenti? Mit tanulhatnánk – tanulhatunk-e – azoktól, főként a hollandoktól, akiknek ez korábban sikerült? Miért van szükség közös európai szakmapolitikára? Mindezzel összefüggő kérdéseket érintettek a résztvevők ezen a budapesti konferencián, amelynek fő célja az volt, – amint Eltér István, a Magyar Építész Kamara elnöke bevezetőjében mondta –, hogy tanuljunk egymástól.

„Nemzeti építészetpolitikára van szükség, az Európai Unió ehhez a kereteket tudja adni. A legerősebb érv amellett, hogy Európában közös európai építészeti irányelveket fogalmazzanak meg, az, hogy az építészet közérdek. Ennek a felismerése azonban közéleti gondolkodást feltételez, ami Magyarországon hiányzik.” – jelentette ki Barsiné Pataky Etelka, az Európai Parlament képviselője. Majd arról szólt: „Nem szabad megelégednünk arról, milyen hatalmas lehetőségek nyílnak meg 2007-től Magyarország előtt az EU strukturális és kohéziós alapjaiból elnyerhető támogatásoknak köszönhetően. Ezek értelmes felhasználása éppen az életminőségünk megváltoztatása szempontjából rendkívül fontos.”

„Nemzeti és európai építészetpolitika egymást kiegészítő, nem egymással ellentétes fogalmak a szubszidiaritásnak köszönhetően. Ennek az a lényege, hogy amit helyi szinten el lehet dönteni, azt ott kell eldönteni a helyi kulturális örökségnek megfelelően, hiszen az építészet mindig elsősorban kultúra.” – hangsúlyozta Alain Sagne, az 1990-ben megalakult Európai Építészeti Tanács (ACE) főtákará.

Ez a tanács arra törekszik, hogy tudatosítsa a politikusokban: egyszerre kell eleget tenni a gazdasági fejlődés és a versenyképesség, valamint a fenntarthatóság követelményének, mert mindegyik összefügg az élet minőségével. Európa lakosságának nyolcvan százaléka városokban él, és idejének kilencven százalékát épületekben tölti. Az épített környezet – azon belül a kiemelkedően fontos lakókörnyezet – tehát alapvetően befolyásolja a közérzetünket, az életünk minőségét. A várospolitikát ezért ma már kulcsfontosságúnak tartja az Európai Unió. Országai mindenütt nemzeti hatáskörbe tartozónak ítélik az építészet, de egyre erőteljesebben fogalmazódik meg az igény, hogy szükség van európai szintű szakmapolitika kidolgozására, amely keretet ad a közös törekvéseknek – annál inkább, mert a globalizációval együtt járó gondok hasonlóak, ha arányaikban mások is. Ezt a folyamatot segítő jött létre az ACE, amelynek 42 tagszervezete 25 ország 450 ezer építészét fogja össze. Az ACE dolgozta ki és jelentette meg 1995-ben az építészeti Fehér könyveként ismert Építészeti és Európa – holnap című kötetet, legutóbb pedig az Építészeti és életminőség című könyvet, amely szakmapolitikai elveit foglalja össze. Magyar fordítása a műegyetemi konferenciára készült el. Alain Sagne itt jelentette be: az Európai Parlamentben most határoztak arról, hogy az európai építészetpolitikával foglalkozó új munkacsoportot hoznak létre – elismerve a téma abszolút fontosságát.

A nemzeti építészetpolitikák összehangolásának folyamatát, amelynek ez a döntés egyik állomása, két egymástól sokban különböző ország, Finnország és Franciaország kezdeményezte. Közös munkájuk eredményeként jött létre 2000-ben a kormányzati, szakmai és kulturális szervezeteket összefogó Európai Építészeti Politikai Fórum. Már a következő évben sikerült elfogadtatnia az EU Minisztertanácsával a városi és vidéki környezet építészeti minőségével foglalkozó szakmapolitikai

határozatot, amely kimondja: „Az építész minden egyes tagország történelmének, kultúrájának és életvitelének alapvető sajátossága, lényegi művészeti kifejezőmódot képvisel a lakosság mindennapi életében, és a jövő örökségét testesíti meg.”

Mintha az 1991 szeptemberében elhunyt Németh Lajos – Csontváry monográfusa – „égi helyről szóló gondolatait” fogalmazták volna meg. (A kitűnő művészettörténész a konferencia előtt néhány nappal lett volna hetvenöt éves.) Szalai András építész Németh Lajos halála előtt készült utolsó írását felidézve foglalkozott az építész egyéni és társadalmi felelősségének hatáskörével – remélve, hogy ennek a máig csak szűk körben ismert írásnak az elvei inspirálóak lehetnek. Németh Lajos a Magyar Építész Kamara alakuló ülésén, 1990-ben akarta felolvasni ezt a szöveget, de nem tette, mert úgy érezte, abban a pillanatban az a legfontosabb, hogy legyen végre ismét kamara. „Egy megalázott és önmagát megalázó – vagy nyersebben –, meggyalázott és önmagát meggyalázó szakma” képviselőjeként szólt az építészszakma előtt, mely „magára is vonatkoztathatta a jelzőket”. Jacques Maritain 1951-ben Princetonban tartott előadásából kiindulva arra a fent már idézett kérdésre kereste a választ: „Milyen az ország építészeti és képzőművészeti kultúrája, és ha az csapnivaló, ki a felelős érte?” „Felelős-e az építész, mert kiszolgálta a rossz döntéseket, részt vett történelmi városrészek szétrombolásában, hajlandó volt pszeudo-szimbólumokat sugalló épületeket tervezni?” A mű javát (bien de l'oeuvre) vagy az emberét (bien de l'homme) szolgálja-e? Igaza van-e Oscar Wilde-nak, aki azt mondta, hogy ha valaki méregkeverő, semmit sem von le prózája értékéből? Vagy Cocteau-nak, aki úgy gondolta: fűtyül arra a Festészet, a festő elkárhozik, ha pokoltűz fölragyogtatja az általa festett üvegablakot. Németh Lajos válasza egyértelmű: az építészetre is érvényesek az általános erkölcsi normák, és közéjük tartozik az is, hogy ki milyen munkát vállal. „Sokszor nehéz eldönteni, hogy valaki azért old meg rosszul egy építészeti feladatot, mert tehetségtelen, vagy a megrendelő volt dilettáns, ám erőszakos, és a tervező kényszerből elfogadta a rossz kompromisszumokat” – írja. – De „a tapló-architektúra”, a „ringyó-hitű esztétika” művelői szakmaetikai vétségben is elmaraszthatók. „Minden mindegy cinizmusa” ugyanis szakmaetikai vétség”. Németh Lajos ma is időszerű gondolatait vetített diáképek illusztrálták fájdalmasan. Arra figyelmeztetve: hosszú távon katasztrofális következményekkel jár, ha a helyhez kötődő építészeti „alkotásban” üzleti érdek, ésszerűtlenség és hatalom talál egymásra.

Az egyik budapesti kiadó által megindított építészettörténelmi sorozat szerkesztője, Gerle János a XIX. és XX. század fordulójáról hozott példákat. Abból az időszakból, amikor itthoni építészeink európai léptékkal mérhető hoztak létre – annak is köszönhetően, hogy a minőségi építészeti politikai akarat támogatta, a megrendelők pedig gyakran hazájuk felemelését szem előtt tartó arisztokraták voltak. A dobozi magtár, amely a Wenckheim család megrendelésére épült akkor, amikor a magas szintű mezőgazdaság megteremtése volt a cél, százötven éve tökéletes állapotban van, csak új funkciót kellene találni neki. Lechner Ödön kőbányai temploma, Medgyaszay István gödöllői háza (az első modern villaépületek), Lajta Béla, Zlielinszky Szilárd épületei – hogy csak néhányat idézzünk – mind a hazai építészeti jó napjait idézik.

„A minőség megkerülhetetlen, még ha sokan azt állítják is, hogy az „elitista” megközelítés” – fejegette Patartics Zoltán,

és Pécs példáját elemezve valószínűleg sok magyarországi város gondjait fogalmazta meg. Budapesten kívül hiányzik az Európa szövetség adó urbanisztikai hálózat. A kétszázéves lélekszámot el nem érő városok elég nagyok ahhoz, hogy a silány eltűnjön bennük, de túlságosan kicsik ahhoz, hogy meglegyen bennük a minőséghez szükséges kritikus tömeg. A minőséget nem lehet a piacra bízni, de ma nincs mindenütt olyan közeg, amely különbséget tudna tenni jó és rossz minőség között. Míg az Európai Unió korábbi tagországaiban a régiókat, a fővárost és a vidéket azonos mércével mérik, egyöntetűen fejlesztik, Magyarországon erről nincs szó. A tervtanácsok nincsenek összehangolva, az építész a megbízó és a zsűri között órlódik, a „laikus építető” érdekeit pedig végképp nem képviseli senki. Tisztázni kellene alapfogalmakat is: az építés nem azonos az építészettel, az építészeti kultúrával, amelynek fontos része a lakásépítés. De ennek sokfélesége nem gyönyörködtető, hanem zavaró, ami azért baj, mert az épületben lakók „nevelésnek vannak kitéve”, és ha nem elég képzettek, előfordulhat, hogy a silányt tartják etalonnak. A szociális bérlakások nincsenek szociológiailag megalapozva. A közhelyes lakópark-építészettel erős üzleti érdek diktálja. Egyedül az önfinanszírozó társasházaknál tapasztalható némi mértékletesség és így tovább.

Kicsit irigykedve hallgattuk Jan Brower holland főépítész, a kormány építészeti főtanácsadójának beszámolóját arról, milyen jelentősége van annak, hogy ez a poszt létezik. Hollandiában nagyon tudatosan dolgozzák ki négyévente a nemzeti építészeti politikát, amelyért a főépítész felelős, és azt törvényként fogadtatják el a parlamenttel. A legutóbbi akciótervben az ország téralakításának és építészeti minőségének javítására szolgáló kilenc hosszú távú terv szerepel. Összefüggéseiben tárgyalva a vörös (városok), a zöld (az ökológiai struktúra), a kék (a vizek) és a szürke (a városok és falvak megközelítését szolgáló utakat) zónákat. Számunkra is megszívlelendő, amit arról hallottunk, hogy érezhető minőségi javulást jelent, ha az építész a munka legelejétől bekapcsolja a programok tervezésébe. Ahogy az is érdekes, amit Jan Neutelings, az egyik legjelentősebb holland építészeti iroda vezetője mondott arról, hogyan alakult át építészetiük az állami politika hatására. (Javult a finanszírozás, egy horvát kollégájuk szerint Hollandia paradicsomnak számított az állami támogatások miatt. Tizenöt éve még sokkolta a holland építészeket, ha híres külföldi kollégákat hívtak meg, de a nemzetközi verseny magasabb minőséget hozott létre, és főleg a fiataloknak kedvezett. A nyílt pályázatoknak köszönhetően jobb minőségűek lettek a középületek.)

Nagy-Britanniában, ahol írott alkotmány sincs, nincs írott építészeti politika, nincs főépítész, a kormány a kamarával (RIBA) közösen mégis sokat tesz az építészeti színvonal emeléséért – tudtuk meg Simon Foxelltől.

Gunter Zsolt a 2002-ben Rotterdamban megalakított JEA-t (Young European Architects), a fiatal európai építészek szervezetét mutatta be. Tagjai európai ambíciókat dédelgető új nemzedékként határozták meg önmagukat. Olyan nemzedékként, amelynek nem a kor a legfontosabb jellemzője, hanem az, hogy anyanyelvi szinten használja a számítógépet és az internetet. Kulcsszavuk a hálózat, különösen fontosnak tartják az egymással szomszédos országok szakembereinek közös munkáját. Bízunk abban, hogy hálózatba tömörülve kis csoportjaik is erősek lehetnek. Az a tapasztalatuk, hogy az európai építészek kezdenek egy nyelvet beszélni, és meg vannak győződve arról, hogy az építészetben bekövetkező kis változások nagy hatással lehetnek a társadalomra. Érdekes volt Vukosavljev Zorán képekkel gazdagon illusztrált beszámolója fél éves hollandiai ösztöndíjának tapasztalatairól, a kortárs holland építészet megújulásáról.

Tanulságos összehasonlításra adott alkalmat a magyar építészeti szakirodalomról szóló hosszúságú értekezés. (Wesselényi-Garay Andor) és a holland Archis című magazin főszerkesztőjének (Ole Bouman) beszámolója. Megtudhattuk, hogy a 72 magyar szaklap állítólag nem képes reprezentálni a nemzeti építészetet (évi 35 ezer épület), egyetlen igényes folyóirat Hollandiában viszont sokat tehet azért, hogy védje az építészeti ügyét.

A konferencia befejezése után Alan Sagne-t arról kérdeztük, mi a véleménye a nálunk a bolognai folyamatra való hivatkozással tervezett bűvös 3+2-ről (három év alapképzés, két év mesterképzés).

„Építész csak az lehet, aki minimum ötéves képzést kapott. Az azonban elfogadhatatlan, hogy három évig ki tudja mit tanulnak a hallgatók, és utána mesterfokozatot szereznek. Fontos, hogy a diákok átjárhassanak egyik európai egyetemről a másikba, de nem így. A sokféle építész-képzést általában nem lehet összehangolni, de az európai építész profilját meg lehet határozni. Alapprobléma, hogy sok karon nem építész képeznek, hanem építészeti tanítanak, és kevés a kapcsolat a képzés és a szakma között, pedig a kettőt össze kellene békíteni. Európában létezik az építészeti iskolák szövetsége. Ez a szervezet és az ACE az idén közös munkacsoportot hozott létre az építészeti képzés javítására.” – válaszolta Alan Sagne.

A Magyar Építész Kamara elnökének ígérete szerint a közös gondolkodás folytatódik. Ezentúl a kamara éves közgyűlései után a mostanihoz hasonló diétákat szerveznek, és elsősorban azt keresik, ami összeköt, és nem azt, ami szétválaszt.

Ferch Magda

Értesüljön Ön is a szakmagyakorlókat érintő friss hírekről!
Like-olja és kövesse a Magyar Építész Kamara Facebook-oldalát!
<https://www.facebook.com/magyarepiteszkamara/>

SOLIDAY NAPVITORLÁK

ELEGÁNS ÉS INNOVATÍV ÁRNYÉKOLÁS

A motorosan működtethető, automatizálható rendszerek okosotthon-kompatibilisek, rejtett mechanikájuknak köszönhetően pedig nincsenek látható kötelek vagy rugók, így harmonikusan illeszkednek modern kertekhez és teraszokhoz. Ráadásul, a széles színválaszték is szabad kezet ad az egyedi térkonceptiók megvalósításához.

A szabadalmaztatott pylon-technológiával a napvitorla intelligensen reagál a viharos szélre, védve a vitorlát a sérülésektől.

BRUSTOR.HU

+36 20 473 1329

Ismerje meg árnyékolástechnikai megoldásainkat a megújult honlapunkon!

BRUSTOR®
OUTDOOR SUN SYSTEMS
MAGYARORSZÁG

PREFA SOLAR

A LEGERŐSEBB: TETŐ ÉS NAPELEM EGYBEN.

WWW.PREFA.SOLAR

Tetőrendszer integrált napelemes rendszerrel: A PREFA napelemes tetőfedő panel védi a házát és villamos energiát termel egyben.

A PREFA alumínium napelemes tetőfedő panelek egy termékben egyesítik a viharálló és védelmet nyújtó tetőt és a napelemes rendszert. Az elegáns módon a PREFA tetőfedő elemekbe integrált napelemcellák így védik az épületet miközben villamos energiát állítanak elő a napsugárzásból. A PREFA innovatív terméke két különböző méretben kapható, és kombinálható az R.16 Classic elemekkel vagy az FX.12 tetőfedő panelekkel.

WWW.PREFA.HU